

Het Nederlands Beheersinstituut 1945 – 1967

**Verslag van een archiefonderzoek naar het
functioneren van het NBI in het algemeen
met aandacht voor de behandeling van
(ex-) politieke delinquenten en hun
gezinnen in het bijzonder.**

**Subproject van het onderzoek naar 'Kinderen van 'foute' ouders' door
dr. I.M. Tames (looptijd 2006-2008)**

Uitgevoerd door:

Lenie Bolle, stagiaire

MA Cultuurgeschiedenis aan de Radbouduniversiteit te Nijmegen

Periode:

juni 2007 – september 2007

Archief:

Hoofdkantoor van het Nederlands Beheersinstituut (Nationaal Archief te Den Haag)

Toelichting en verantwoording

Inleiding

Als iets bepalend is geweest voor de ervaringen van kinderen van 'foute' ouders is het wel de wijze waarop na de oorlog door de samenleving en de politiek op hen is gereageerd. Buren, vriendjes en onderwijzers speelden een belangrijke rol in het wel of niet accepteren van deze 'kinderen van collaborateurs' en stonden in die zin heel dicht bij hun dagelijks leven. De overheid, voornamelijk in de vorm van het Nederlands Beheersinstituut, had een heel andere rol: nadat de vader (of moeder) in een interneringskamp terechtgekomen was, werd de inboedel van veel NSB-gezinnen (inclusief persoonlijke eigendommen) in beslag genomen door het NBI en vervolgens geveild of uitgegeven aan oorlogsslachtoffers.

Het is begrijpelijk dat zowel de reacties van mensen uit de naaste omgeving als de 'officiële' maatregelen door de overheid sterk vormend zijn geweest voor de ervaringen en ontwikkeling van de kinderen van 'foute' ouders. In het kader van het onderzoek dat door dr. I.M. Tames werd uitgevoerd naar kinderen van 'foute' ouders was het daarom van belang eens nauwkeurig te kijken naar de rol die het Nederlands Beheersinstituut heeft gespeeld in de naoorlogse behandeling van politieke delinquenten en hun gezinnen.

Het NBI had gedurende haar bestaan niet bepaald een positief imago. De algemene tendens was het NBI als schuldige aan te wijzen als iets niet goed verliep bij kwesties rondom roerende goederen of huisvesting. Bij veel kinderen van 'foute' ouders roept de naam NBI nog steeds negatieve associaties op. In de kranten uit de jaren na de oorlog was de berichtgeving rondom het NBI eveneens voornamelijk negatief van toon. Veel aandacht werd gegeven aan wantoestanden bij de veilingen en uitgifte van goederen door het NBI en naarmate de aandacht voor de problemen van politieke delinquenten en hun gezinnen toenam, werd het NBI steeds vaker afgeschilderd als de boosdoener die problemen eerder verergerde dan oploste.

Kortom, redenen genoeg om het archief van het NBI eens in te duiken en te onderzoeken of deze negatieve beeldvorming gerechtvaardigd was of niet, waar zij vandaan kwam en of de confiscatie en uitgifte van NSB-goederen werkelijk niet veel beter had kunnen verlopen.

Het archief

Het Nederlands Beheersinstituut was een omvangrijke overheidsinstantie met op het hoogtepunt zo'n 2000 stafleden, 20.000 bewindvoerders en een onbekend, maar groot aantal beheerders die samen circa 150.000 gevallen van opsporing, beheer en liquidatie behandelden.¹ Het archief heeft dan ook een enorme omvang en is opgedeeld in drie deelarchieven:

Hoofdkantoor	51 m' (894 inventarisnummers)
Beheersdossiers	2.669,90 m' (199.394 inventarisnummers)
Personeelsdossier	44,3 m'

Onderzoeksvragen

Vanwege de omvang van het archief was het raadzaam gerichte onderzoeksvragen op te stellen. De volgende vragen heb ik proberen te beantwoorden:

1. Hoe zat het NBI als organisatie in elkaar? Welke taken voerde zij uit? Welke veranderingen vonden er plaats door de jaren heen?
2. Wat waren de richtlijnen met betrekking tot de gezinnen van NSB'ers? Kregen zij speciale aandacht? Vond er binnen het NBI discussie plaats over de positie van deze gezinnen?
3. Werden de kinderen van NSB'ers expliciet genoemd? Was de aanwezigheid van veel kinderen bijvoorbeeld een reden om makkelijker een uitkering van het NBI te krijgen of om goederen terug te krijgen?

¹ Website Nationaal Archief: http://www.nationaalarchief.nl/webviews/page.webview?eadid=NL-HaNA_2.09.49&pageid=root

In de resultaten is te zien dat ik niet op elke vraag een direct en duidelijk antwoord heb kunnen vinden, maar het archiefonderzoek heeft wel degelijk geleid tot meer inzicht in en kennis van de problematiek van NSB-gezinnen.

Aanpak

Voor mijn onderzoek was het archief van het hoofdkantoor van het NBI het meest interessant. Hiervan was een zeer complete inventaris beschikbaar. Om enigszins tot een selectie te komen, heb ik bij aanvang van het onderzoek de inventaris van a tot z doorgenomen en de nummers van alle mogelijk interessante dossiers genoteerd.²

Vervolgens heb ik de betreffende archiefstukken doorgenomen en daarvan voor zover relevant voor mijn onderzoeksvragen aantekeningen gemaakt. De bevindingen zijn per archiefstuk onder de onderzoeksvraag geplaatst, waarop het dossier min of meer antwoord geeft.

Gebruiksaanwijzing

Om iets in het onderzoeksverslag te vinden, is het handig om eerst de inhoudsopgave te raadplegen. De bevindingen zijn thematisch gestructureerd, dus per onderzoeksvraag.

In de inhoudsopgave vindt u per onderzoeksvraag een lijst met de daaronder 'gehangen' inventarisnummers en beschrijvingen. Omdat uiteraard in de praktijk sommige verwerkte archiefstukken niet perfect aansloten op een specifieke onderzoeksvraag, raad ik aan bij het zoeken naar bepaalde informatie alle daarvoor wellicht interessante onderzoeksvragen te raadplegen.

Als u onder een onderzoeksvraag interessante archiefnummers heeft gevonden, kunt u aan de hand van het nummer van de onderzoeksvraag (1a, 4c, enz.) de informatie opzoeken in het verslag.

Bruikbaarheid voor onderzoek naar het NBI

Het archief van het NBI is groot en bevat zeer veel informatie. Dit onderzoek heeft zich specifiek gericht op de gezinnen van politieke delinquenten en hoe met hen werd omgegaan. In mindere mate is onderzoek gedaan naar het functioneren van het NBI als organisatie.

Wellicht ten overvloede vestig ik daarom de aandacht op de gerichte blik waarmee ik het NBI heb onderzocht. Informatie over bijvoorbeeld Duitse vermogens, accountantsrapporten, comptabiliteit of specialistische beheerders heb ik bewust links laten liggen. Dit onderzoeksverslag biedt daarom een zeer specifiek inzicht in de organisatie en het functioneren van het NBI en zal niet voor elk onderzoek waarbij het NBI te pas komt interessant zijn.

Desalniettemin geeft met name het eerste deel (over de organisatie) veel informatie over de taken van het NBI, de dagelijkse gang van zaken binnen de organisatie en de veranderingen die zij door de jaren heen heeft doorgemaakt.

Tot slot

Een maandenlang onderzoek naar een naoorlogse overheidsinstantie als het NBI is een interessante bezigheid, waarbij de *dull moments* afgewisseld worden met bijzondere ontdekkingen. In de aantekeningen zult u een afspiegeling vinden van deze op-en-neer gaande beweging, waarbij zowel stug doorgewerkte droge ambtenarendossiers als Huizinga's 'historische sensatie' ruim aan bod komen...

Lenie Bolle
Amsterdam, september 2007

² Deze lijst is opgenomen in het verslag, zie 'Geraadpleegde en verwerkte inventarisnummers'.

Inhoudsopgave verwerkt archiefmateriaal

Deel I – NBI als organisatie

1a. Haar voorganger: de Bureaux Roerende Goederen van Vijanden en Landverraders (p. 9)

- 396: Correspondentie betreffende het beheer over roerende goederen van Duitsers en NSB'ers, 1945-1946
- 675: Stukken instelling/organisatie/werkzaamheden Bureau Roerende Goederen en daaronder ressorterende bureaus, alsmede behandeling klachten over functioneren, 1945-1950
- 672: Stukken betreffende aanvragen van oorlogsgedupeerden om huisraad bij het Bureau Roerende Goederen te Den Haag, 1945-1946
- 396: Correspondentie betreffende het beheer over roerende goederen van Duitsers en NSB'ers, 1945-1951
- 248: Stukken betreffende het verstrekken van inlichtingen over personen, van wie geld of goederen al of niet terecht in beslag zijn genomen, 1945

1b. Hoe zat het NBI in elkaar? (p. 13)

- Schematische analyse van de informatie over het archief van het NBI op de website van het Nationaal Archief
- 1: Circulaires, alfabetisch geordend op onderwerp, B-I 1945-1953

1c. Hoe ging het er op de Vertegenwoordigingen en Bureaux aan toe m.b.t. dagelijkse gang van zaken? (p. 19)

- 397: Correspondentie betreffende het beheer over roerende goederen van Duitsers en NSB'ers, 1944-1951 (197: Correspondentieserie 1, nrs. 30033-99899 1945-1947)
- 716: Notulen vergaderingen met afdelingschefs, Vertegenwoordiging Heerlen, 1947
- 726: Maandverslagen vd werkzaamheden vd secties en afdelingen vd vertegenwoordiging en taakvoorgangers, Vertegenwoordiging Zuid-Limburg, 1946-1947
- 725: Vertegenwoordiging Zuid-Limburg: Instructies en mededelingen voor personeel en sectiehoofden, 1945-1953
- 377: Stukken betreffende de opheffing van het beheer over vermogens, 1945-1947
- 91: Stukken betreffende de beantwoording van vragen van vertegenwoordigers naar aanleiding van inspectiebezoeken, alfabetisch geordend op plaatsnaam, 1946-1947

1d. Welke taken had het NBI? (p. 21)

- lijstje taken

1e. Welke veranderingen maakte het NBI door? (p. 22)

- Jaarboeken NBI, 1946-1951, 1955-1958

1f. Mogelijk wanbeheer/fraude/slecht functioneren, enz. (p. 28)

- 841: Stukken betreffende de rapportage door bureaus en vertegenwoordigingen in opdracht van de Centrale Vermogensopsporingsdienst betreffende onderzoeken bij personen en bedrijven naar frauduleuze handelingen, collaboratie en vijandelijk vermogen en bezit, 1946-1948 (841: Vertegenwoordiging Arnhem, 1947-1948)
- 115: Stukken betreffende het verscherpte toezicht van de minister van Justitie op het NBI, in verband met de klachten over corruptie en fraude door bureaus en vertegenwoordigingen, 1947-1948
- 44: Stukken betreffende de behandeling van klachten die zijn ingediend bij het hoofdkantoor, bureaus, vertegenwoordigingen en commissies Beheersconflicten, 1945-1954 (44: Hoofdkantoor 1945-1954)
- 842: Stukken betreffende de rapportage door bureaus en vertegenwoordigingen in opdracht van de Centrale Vermogensopsporingsdienst betreffende onderzoeken bij personen en bedrijven naar frauduleuze handelingen, collaboratie en vijandelijk vermogen en bezit, 1946-1948 (841: Vertegenwoordiging Leiden 1947-1948)

- Stukken betreffende onderzoek naar wanbeheer en mogelijke fraude bij Bureaux Roerende Goederen, 1946-1953
- 72: Bureau Amsterdam, 1949
- 73: Bureau Bussum 1946-1948
- 74: Bureau Rijswijk, 1948-1953
- 75: Bureau Rotterdam, 1946-1953
- 43: Stukken betreffende de behandeling van klachten die zijn ingediend bij het hoofdkantoor, bureaus, vertegenwoordigingen en commissies Beheersconflicten, 1945-1954
- 47: Rapporten van een inspecteur van de afdeling Opsporing en correspondentie inzake teruggave van ontvreemde goederen en kunstvoorwerpen en andere malversaties, 1951-1959
- 838: Stukken betreffende de rapportage door bureaus en vertegenwoordigingen in opdracht van de Centrale Vermogensopsporingsdienst betreffende onderzoeken bij personen en bedrijven naar frauduleuze handelingen, collaboratie en vijandelijk vermogen en bezit, 1946-1948 (838: Algemeen 1946-1948)

1g. Chronologie (p. 35)

- chronologie

Deel II – NBI en haar beleid (mbt) ex-politieke delinquenten

2a. Wat waren de richtlijnen m.b.t. (ex-)politieke delinquenten? (p. 38)

- 424: Stukken betreffende de afwikkeling van claims van ex-politieke delinquenten wegens ingeleverde en inbeslaggenomen gelden en goederen, 1952-1953
- 270: Stukken betreffende het overleg met de Rijkspostspaarbank over instructies voor bankpersoneel en beheerders inzake blokkering en deblokkering van tegoeden van geïnterneerden, NSB'ers etc., 1945-1947
- 318: Stukken betreffende de behandeling van liquidatiezaken, 1945-1952
- 362: Stukken betreffende het geven van instructies en richtlijnen inzake het liquideren van vijandelijke vermogens, 1949-1955
- 401: Stukken betreffende de verrekening van vorderingen van en vergoedingen aan oorlogsslachtoffers en politieke delinquenten in verband met de verkrijging, het bezit en het verlies van roerende goederen, 1950-1952

2b. Relatie NBI en STPD (p. 40)

- 682: Agenda's en notulen van de afdeling Den Haag van de Stichting Politieke Delinquenten, met bijlagen, 1947-1949
- 715: Stukken betreffende de werkzaamheden van de afdeling Zuid-Limburg van de STPD, 1946-1947
- 71: Stukken betreffende delegatie aan STPD van het toewijzen van roerende goederen aan politieke delinquenten, van Organisatie Bureaux Roerende Goederen, 1946-1951

2c. Kregen NSB-gezinnen speciale aandacht? (p. 46)

2d. Was er interne discussie over hoe met NSB-gezinnen om te gaan? (p. 46)

2e. Wat veranderde er in de loop der tijd m.b.t. de benadering van NSB-gezinnen? (p. 46)

Deel III – NBI en de persoonlijke noot/d

3a. Communicatie met politieke delinquenten over allerhande zaken (p. 47)

- 719: Ingekomen en minuten van uitgaande stukken, Vertegenwoordiging Middelburg, 1945-1946
- 844: Stukken betreffende de beantwoording van vragen van personen over de opsporing van verdwenen c.q. gestolen eigendommen van geïnterneerden, 1946-1950

- 495: Stukken betreffende de behandeling van verzoeken (ex artikel 12 van de Bestemmingswet) om teruggave van in beslag genomen vijandelijk vermogen, alfabetisch geordend op naam van verzoeker, 1957-1958 (495: Ascher Sohn – Kusters)

3b. Correspondentie met en over (ex-)politieke delinquenten en hun goederen (p. 48)

- 379: Stukken betreffende de opheffing van het beheer over vermogens, 1945-1953 (179: Behandeling van verzoeken om opheffing 1945-1946)
- 275: Stukken betreffende het instellen, erkennen en innen van vorderingen, 1945-1946 (275: Vorderingen op NSB'ers 1945)

3c. Werden de kinderen van NSB'ers expliciet genoemd? (p. 50)

3d. Was de aanwezigheid van veel kinderen bijvoorbeeld een reden om gemakkelijker een uitkering van het NBI te krijgen of om goederen terug te krijgen? (p. 50)

3e. Waren er medewerkers die zich het lot van de NSB-gezinnen en –kinderen persoonlijk aangetrokken? (p. 50)

Deel IV – Diversen, o.a. kranten, wetten, enz.

4a. Hoe werd het NBI in de pers gepresenteerd? Welk karakter droegen deze krantartikelen? (p. 51)

- Krantenknipsels, 1948-1949
- Stukken betreffende oprichting en leverij van kopij aan het twee-wekelijks mededelingblad Rechtsherstel (uitgegeven door de Raad voor het Rechtsherstel), 1946-1949
- Stukken betreffende de publicatie van besluiten en bekendmakingen van het NBI in de Nederlandse Staatscourant, 1945-1946

4b. Informatie over archief NBI + citeerinstructie (p. 58)

- samengevat website Nationaal Archief: geschiedenis van archief NBI
- citeerinstructie

4c. Afkortingen, wetten en instanties kort toegelicht (p. 58)

- lijst afkortingen
- uitwerking begrippen (wetten en instanties)
- samenvatting Besluit Vijandelijk Vermogen (E133)
- samenvatting Besluit Herstel Rechtsverkeer (E100)

4d. Niet duidelijk onder te brengen informatie over het NBI (p. 62)

- 232: Stukken betreffende het nemen van maatregelen ter voorkoming van vervreemding van goederen, aangeduid als 'oorlogsbuit', door Duitsers en Nederlanders, 1945-1946

Het NBI in de Eerste en Tweede Kamer (1947-1948): de motie Tendeloo

- 23ste vergadering der Tweede Kamer, d.d. 4 december 1947 om 11.00 uur (p. 63)
- 25ste vergadering der Eerste Kamer op 9 maart 1948 om 13.30 uur (p. 68)
- 26ste vergadering der Eerste Kamer op 10 maart 1948 om 13.30 uur (p. 69)

Geraadpleegde en verwerkte inventarisnummers

Archief hoofdkantoor Nederlands Beheersinstituut (toegangsnummer Nationaal Archief: 2.09.49)

1-4	Circulaires, alfabetisch geordend op onderwerp
17	Jaarverslagen 1945-1958
41-47	Klachtenbehandeling Commissie Beheersconflicten!
43	Behandeling klachten Commissies Beheersconflicten Den Haag 1948-1953
44	In handen gehad: veel meer inhoudelijk dan nr. 43. Kan ik altijd nog eens goed bekijken...
47-53	Onder ogen gehad, alleen 47 interessant en verwerkt
47	Rapporten inspecteur afdeling Opsporing inzake teruggave gestolen spullen
71	Stukken van delegatie aan STPD inzake toewijzing roerende goederen aan politieke delinquenten
72-77	Stukken onderzoek naar wanbeheer en fraude bij bureaus Roerende Goederen
72-79	In handen gehad, alleen 72-75 doorgelezen en verwerkt
72	Bureau Amsterdam 1949
73	Bureau Bussum 1946-1948
74	Bureau Rijswijk 1948-1953
75	Bureau Rotterdam 1948
91	Stukken over beantwoording vragen vertegenwoordigers n.a.v. inspectiebezoeken
113-120	In handen gehad
115	Stukken verscherpt toezicht op NBI i.v.m. klachten over corruptie en fraude
134-137	Onder ogen gehad, alleen 136 interessant en verwerkt
136	Kopij aan tweewekelijks mededelingblad Rechtsherstel 1946-1949
141-145	Op tafel gehad, alleen 142 interessant en verwerkt
142	Stukken van publicatie van besluiten en bekendmakingen NBI in Nederlandse Staatscourant 1945-1946
231-237	Op tafel gehad, niet interessant, alleen 232 verwerkt
232	Stukken van maatregelen tegen vervreemding goederen als 'oorlogsbuit' 1945-1946
248	Stukken over verstrekking van inlichtingen over personen van wie al of niet terecht geld of goederen in beslag zijn genomen 1945
270 ev	Stukken over (de)blokkering tegoeden van geïnterneerden en NSB'ers
275	Stukken over instellen, erkennen en innen van vorderingen op NSB'ers 1945
318	Stukken betreffende de behandeling van liquidatiezaken 1945-1952
360-364	Onder ogen gehad, waarvan alleen 362 interessant en verwerkt
362	Stukken van geven richtlijnen/instructies inzake liquideren vijandelijk vermogen 49-55
377	Stukken opheffing beheer over landverraderlijk vermogen, o.a. behandeling verzoeken
379	Behandeling verzoeken om opheffing beheer 1945-1946
396-400	Correspondentie betreffend beheer roerende goederen van Duitsers en NSB'ers
396	Correspondentie betreffend beheer roerende goederen 1945-1946
397	Correspondentie betreffend beheer roerende goederen 1945-1947
401	Stukken van verrekening vorderingen/vergoedingen oorlogsslachtoffers/politieke delinquenten i.v.m. verkrijgen, bezit en verlies van roerende goederen 1950-1955
401-403	Stukken van verrekening vorderingen/vergoedingen oorlogsslachtoffers/politieke delinquenten i.v.m. verkrijgen, bezit en verlies van roerende goederen 1950-1955
421-427	Op tafel gehad, alleen 424 interessant en verwerkt
424	Stukken afwikkeling claims van ex-politieke del. wegens ingeleverde/in beslag genomen goederen 1952-1953
491	Stukken uitvoering Besluit E133 als één helft echtpaar vijandelijk onderdaan is
491-495	Onder ogen gehad, waarvan alleen 495 interessant en behandeld
495/96	Stukken behandeling verzoeken teruggave in beslag genomen vijandelijk vermogen
669-672	Stukken onder ogen gehad en alleen 672 interessant en verwerkt
672	Bureau Den Haag: aanvragen oorlogsgeduceerden om huisraad bij Bureau Roerende Goederen 1945-1946
675	Stukken instelling/organisatie/werkzaamheden Roerende Goederen alsmede behandeling klachten over functioneren 1945-1950
679-682	Op tafel gehad, alleen 682 interessant en verwerkt
682	Agenda's/notulen afdeling Den Haag STPD met bijlagen 1947-1949
693-699	In handen gehad, alleen 698 relevant
698	Interne nota's en circulaires Vertegenwoordiging Amersfoort
715	Stukken betreffende werkzaamheden afdeling Z-Limburg STPD 1946-1947
716	Vertegenwoordiging Heerlen: notulen vergaderingen afdelingchefs 1947

722	Vertegenwoordiging Utrecht: instructies, interne nota's en circulaires 1945-1950
725	Vertegenwoordiging Z-Limburg: Instructies mededelingen voor personeel en sectiehoofden 1945-1953
726	Maandverslagen archief Vertegenwoordiging Zuid-Limburg, 1946-1947
838	Stukken rapportage door bureaus /vertegenwoordigingen i.o.v. Centrale Vermogensopsporingsdienst betreffende onderzoek bij personen naar collaboratie ed. 1946-1948
840-844	Onder ogen gehad, hiervan alleen 841, 842 en 844 verwerkt vanwege identieke inhoud andere nummers
841	Proces-verbalen onderzoeken fraude, Vertegenwoordiging Arnhem 1947-1948
842	Proces-verbalen onderzoeken fraude, Vertegenwoordiging Leiden 1947-1948
844	Stukken betreffende beantwoording vragen van personen over opsporing eigendommen
853	Krantenknipsels 1948-1950

1. DE ORGANISATIE

- a. Haar voorganger: de Bureaux Roerende Goederen van Vijanden en Landverraders**
- b. Hoe zat het NBI in elkaar?**
- c. Hoe ging het er op de Vertegenwoordigingen en Bureaux aan toe mbt dagelijkse gang van zaken?**
- d. Welke taken had het NBI?**
- e. Welke veranderingen maakte het NBI door?**
- f. Mogelijk wanbeheer/fraude/slecht functioneren, enz.**
- g. Chronologie**

1a. Haar voorganger: de Bureaux Roerende Goederen van Vijanden en Landverraders

Inhoud:

- 396: Correspondentie betreffende het beheer over roerende goederen van Duitsers en NSB'ers, 1945-1946
- 675: Stukken instelling/organisatie/werkzaamheden Bureau Roerende Goederen en daaronder ressorterende bureaus, alsmede behandeling klachten over functioneren, 1945-1950
- 672: Stukken betreffende aanvragen van oorlogsgeduceerden om huisraad bij het Bureau Roerende Goederen te Den Haag, 1945-1946
- 396: Correspondentie betreffende het beheer over roerende goederen van Duitsers en NSB'ers, 1945-1951
- 248: Stukken betreffende het verstrekken van inlichtingen over personen, van wie geld of goederen al of niet terecht in beslag zijn genomen, 1945

396: Correspondentie betreffende het beheer over roerende goederen van Duitsers en NSB'ers [III 02.1, III 02.12, II 02.121, III 02.215], 1945-1951, 5 pakken (396: Correspondentieserie 1, nrs. 111-29797, 1945-1946, 1 pak)

Dit pak heeft betrekking op 1945 en 1946 wat wil zeggen dat het een beeld geeft van de onzekerheden en vragen van vlak na de bevrijding. Er zitten bijvoorbeeld brieven in van personen als de Commissaris van het Militair Gezag, waarin gevraagd wordt om richtlijnen in het omgaan met spullen van Duitsers en NSB'ers. Ze zijn al in beslag genomen, deels uitgegeven aan oorlogsgetroffenen en wat dan? Hieruit blijkt dat ze problemen of moeilijkheden aan zien komen en dit allemaal in goede banen willen leiden voordat alles misloopt.

Het is een enorm pakket, waarvan doorlezen zeer veel tijd kost, dus ben na een derde ongeveer gestopt. Het heeft voornamelijk betrekking op situatie na de bevrijding, ook op Zuid-NL terwijl boven de rivieren nog bezet is. Ze hebben daar al moeilijkheden ondervonden die ze in Noord-NL willen voorkomen (volgens mij is dat niet helemaal gelukt). De wil was er iig wel om problemen te voorkomen en alles volgens de regels te laten verlopen, maar het lijkt mij niet raar als al die goedbedoelde adviezen van de chefs vd werkvloer 'stukgelopen' zijn op de administratieve rompslomp en chaos van na de oorlog. Vollediger lezing van dit archiefstuk zal een betrouwbaarder beeld opleveren, maar waarschijnlijk niet veel anders dan wat ik in het eerste deel ervan heb gevonden.

Er zit een **antw in van d.d. 27 feb 1945 van de Militaire Commissie voor het Rechtsherstel aan de Militaire Commissaris van Den Bosch:**

Bij de goederen van NSB'ers moet men rekening houden met de mogelijkheid van latere teruggave, bij die van Duitsers niet. Goederen kunnen verkocht tegen geschatte waarde en de bedragen moeten geregistreerd en op een aparte rekening gezet in afwachting van een uniforme regeling voor dit geld.

Brief van d.d. 19 feb 1945 van MC te Den Bosch aan Milit Commissariaat voor Rechtsh: hij heeft verzoek gekregen om enkele luxe goederen uit inboedels Duitsers en NSB'ers, evt tegen betaling, af te

staan voor een loterij van het comite van de H.A.R.K. uit Waalwijk. Welk standpunt moet hij innemen ten opzichte van een dergelijk verzoek? Antwoord graag!

Interessante nota d.d. 22 feb 1945 aan Staf Militair Gezag te Brussel van twee chefs van de afd. Voorziening Noord-Brabant en Eindhoven en een secretaresse van de afd in beslag genomen civiele goederen der CVE.

Ze doen een aantal voorstellen voor na de bevrijding van de rest van NL op basis van de bevrijdingstoestanden in Zuid-Ned. Zo willen ze de volgende aanplakbiljetten:

1. burgers, verzetsgroepen ed. ten strengste verboden om zonder toestemming van de burgemeester aan meubels of goederen van NSB'ers, Duitsers en collaboranten te komen
2. fabrikanten, grossiers, enz. verboden huishoudelijke artikelen zoals meubilair, aardewerk enzo te verruilen of anderszins op straffe van...

Ze vinden dit noodzakelijk omdat:

- als eerste niet gebeurt er een chaos ontstaat 'waar men later niet meer uit kan komen'
- zich naderhand juridische moeilijkheden voor kunnen doen, dus moet herkomst van goederen vastgelegd worden, wat lastig wordt als iedereen zomaar wat doet
- als grossiers zomaar doen, is het na de bevrijding zo weg en kan het niet eerlijk verdeeld worden onder oorlogsgetroffenen

Doen suggestie om afdeling 'In beslag genomen goederen' van de Comm. Voorz. Eindhoven rechtstreeks onder MG te brengen om zo de NSB-goederen veilig te stellen voor de oorlogsgetroffenen.

Vervolgens zit er nog een briefje d.d. 21 feb 45 in van die secretaresse met het verzoek of zij als vrouw gemilitariseerd kan worden, aangezien ze anders haar werk niet voort kan zetten. Misschien mag ze anders als burger dit werk blijven uitvoeren?

Document met richtlijnen, zonder datering, maar waarschijnlijk rond jan/feb 45:

Alle goederen moeten geïnventariseerd worden. Ze kunnen toegewezen, maar eerst controleren

- a) of de goederen daadwerkelijk verloren zijn gegaan
- b) of ze door diefstal zijn verdwenen
- c) of de reeds door andere instanties zijn toegewezen, dus niet lukraak uitdelen.

Luxe/kostbare goederen niet in aanmerking voor toewijzing: geld, juwelen, kostbare en antieke meubelen, antiek porselein en aardewerk, kostbare tapijten, kostbare kledingstukken als bontmantels en avondjurken, schilderijen, radio's, muziekinstrumenten, motoren en rijwielen, biljarten, alle kantoormeubels, boeken en plaatwerk, in algemeen alle kostbare artikelen.

Als oorlogsgetroffenen zijn voorzien kunnen goederen naar Rode Kruis of andere instantie. Politieke bescheiden moeten onverwijld bij politie ingeleverd.

Ligt nog in de bedoeling om bij CVE een controledienst in het leven te roepen.

Niet alleen regels en instructies voor het correct opslaan en uitdelen van NSB-goederen, ook documenten, brieven en tips om ervoor te zorgen dat NSB-gezinnen aan hun meldingsplicht voldoen d.w.z. hun spullen aangeven en niet bij vrienden en kennissen onder kunnen brengen.

De eerste standaardformulieren zagen er blijkbaar zo uit:

'Ondergetekende,, wonende te ... , verklaart hierbij in ontvangst te hebben genomen de volgende goederen, afkomstig van den inboedel van, rijksduitsche/NSB-er gewoon hebbend te ... , adres.

Dan lijst met goederen + waarde erachter.

Getekend met plaats en datum.

Een brief van de **burgemeester van Schaesberg d.d. 19 mrt 1945 aan Milit Comm voor Rechtsh:** het **opslaan en registreren van goederen** is prachtig begonnen, maar verstoord geworden. Hoe? Twee opslagplaatsen, waarvan van één door Amerikaanse militairen de deur werd geforceerd om een godsdienstoefening te houden. Spullen door elkaar geschoven, eigenaar niet meer te achterhalen. Andere opslagplaats moest op last van Amerikanen ook op zeer korte termijn leeggehaald, waardoor goederen niet eens meer genummerd konden worden. Tja, zo krijg je ook chaos natuurlijk...

Brede **definitie 'oorlogsgetroffenen'** van Milit Comm voor Rechtsh d.d. 4 apr 45 aan Gemeentebestuur Tilburg: 'Oorlogsgetroffenen in de ruimsten zin zijn allen, die door den oorlog in een toestand van nood zijn komen te verkeren, waarin onmiddellijk moet worden voorzien.'

Veel brieven met vragen van bijvoorbeeld burgemeesters aan het Militair Gezag over hoe te handelen in bepaalde situaties mbt roerende goederen NSB'ers. Interessant om naoorlogse situatie beter in beeld te krijgen.

675: Stukken instelling/organisatie/werkzaamheden Bureau Roerende Goederen en daaronder ressorterende bureaus, alsmede behandeling klachten over functioneren, 1945-1950, 1 pak

Flinke stapel papier, zo'n 10 cm, waarvan ca. 2 cm betrekking had op de klachten.

Uit het gedeelte over Bureau Roerende Zaken is veel informatie te halen over de officiële kant van het uitgeven in bruikleen, de verkoop van goederen en al dat soort zaken, mocht je daar iets specifiek over willen weten...

Het gedeelte klachten heeft idd voornamelijk betrekking op functioneren van de bureaus, maar er zitten eigenlijk geen klachten in van pol del ofzo. Het zijn meer interne zaken.

* Brief van Advies Commissie Militairen Commissaris aan Directie Bureau Roerende Goederen, d.d. 18 okt 1945: het schijnt dat dit Bureau **noodzakelijke lijfgoederen weigert** aan ontslagen pol del. Dit is niet de bedoeling, zij behoren dingen als kleding, schoeisel e.d., met uitzondering van luxe goederen, gewoon te krijgen na hun ontslag.

* Hierin bijvoorbeeld ook ingevulde sollicitatieformulieren, waaronder van een Jood uit een concentratiekamp (aangenomen) en iemand met een NSB-verleden (afgewezen).

M.b.t. het subblad 'Klachten':

De inhoud heeft vooralsnog betrekking op interne documenten over misstanden binnen het bureau.

* Begint met een hele stapel papier over het ontslag van een magazijnbeheerder: hij had een verhouding met de 19-jarige typiste, had zn zaakjes niet op orde en deed absoluut niet zijn best om spullen waar ex-geïnterneerden weer recht op hadden op te zoeken en terug te geven. Het was werkelijk niet meer te tolereren, dus geen consideratie meer met die man, ergens rond 1946.

* Een hele stapel papier over een mevrouw die haar huis terugeist, maar waar nu (Nederlandse-Engelse) RAF-medewerkers zitten die op Ypenburg gestationeerd zijn. Mevrouw kreeg bijna haar zin, maar uiteindelijk weer niet. Het is meer dat op het bureau niet efficiënt met deze vraag werd omgegaan, waardoor ze langs elkaar heen werkten en elkaar ergerden en verschillende dingen tegen die mevrouw zeiden, waardoor ze nu in een cel in Scheveningen zit (ze gedroeg zich trouwens wel drakerig en inhalig en loog over een aantal zaken) ipv aan een kopje thee op haar kamer. Dit ivm huisvredebreuk... (ze had zich illegaal toegang tot het huis verschaft)...

* Afschrift d.d. **24 jan 1946: Werknemers van Bureau Roerende Goederen moeten goederen weer inleveren** die ze toentertijd hebben gekregen, mits ze geen oorlogsslachtoffer zijn noch gedupeerd. Geldt ook voor goederen die door personeel zijn gekocht met recht van wederinkoop, uitgezonderd eventuele schoenen en kleding.

* Een uitgebreid proces-verbaal van Woltman, iemand die naar het lijkt een (leidinggevende?) positie had op het Haagse Bureau Roerende Goederen. Verschillende mensen getuigen en algemene lijn zou wel eens kunnen zijn dat hij **van alles achteroverdrukt** en zelf nogal aardig beter is geworden dankzij de confiscatie van NSB-goederen.

Het lijkt erop dat de relatie tussen Bureau Roerende Goederen (voorganger NBI) en NBI niet al te best is, helemaal niet in de periode voor, tijdens en na de overname van werkzaamheden door het NBI. Er zitten diverse brieven van o.a. Bureau Roerende Goederen en NBI in.

Aard van de klachten (nogmaals: allemaal interne zaken):

Er wordt bijvoorbeeld wel eens melding gemaakt van mensen die gewoon niet op hun werk verschijnen en niemand weet waar zij zich bevinden of waarom ze er niet zijn. Het kwam voor dat personeel de werktijden niet serieus nam en gewoon tussen 9 en 10 binnen kwam druppelen. Ook was er een bureau zo overbezet qua personeel dat ze daar al het werk dubbel gingen doen om aan het werk te blijven (deze overbezetting kwam wel van hogerhand).

Het was gewoon allemaal nog niet al te best geregeld. Nu ook te begrijpen dat het NBI grote moeite had de administratieve chaos van de Bureaux Roerende Goederen om te zetten tot een efficiënte administratie!

672: Stukken betreffende aanvragen van oorlogsgeduceerden om huisraad bij het Bureau Roerende Goederen te Den Haag, 1945-1946, 1 omslag

Niet echt relevant voor mijn onderzoeksvraag, maar wel interessant!

Pakket van ca. 3 cm dik, waarin geschreven (en gelukkig ook getypte) brieven van oorlogsgeduceerden zitten met het verzoek om huisraad. Zielige en schrijnende verhalen soms over hoe ze hun spullen zijn kwijtgeraakt.

* Heel beleefd geformuleerde brieven ('vergeef mij de brutaliteit...')

* Opvallend: vaak verzoek om radiotoestel, terwijl ze de rest ook zijn kwijtgeraakt (dat 'beschouwen we als verloren, echter...')

* Oorzaken, waardoor mensen een beroep op Bureau Roerende Goederen moeten doen:

- veel slachtoffers van het Bezuidenhout bombardement (3 mrt 1945)
- huis + inboedel gevorderd door de Duitsers
- evacuatie en afbraak vd woning meubilair kwijtgeraakt
- in verzet gezeten en ondergedoken terwijl vrouw alles heeft verkocht om eten en warmte te kunnen kopen
- inboedel drukkerij ingepikt omdat hij niet voor Duitsers wilde werken, wil nu graag NSB-drukkerij overnemen
- bij de oorlogshandelingen in sept 1944 in Arnhem huis + inboedel in vlammen opgegaan
- een vrouw die man, twee kinderen, eigen been (!) en huis en inboedel is kwijtgeraakt door Bezuidenhout
- bedrijf tijdens oorlog overgenomen door een NSB'er
- kort voor de oorlog getrouwd Joods stel dat drie jaar ondergedoken heeft gezeten en thans een zeer schaverottige NSB-etage heeft toegewezen gekregen, terwijl ze voor de oorlog hun spulletjes zo mooi op orde hadden

396: Correspondentie betreffende het beheer over roerende goederen van Duitsers en NSB'ers [III 02.1, III 02.12, II 02.121, III 02.215], 1945-1951 → Correspondentieserie 1 nrs. 111-29797 1945-1946, 1 pak

Een heel dik pak (ca. 10 cm) met bijna allemaal dunne kopieën van brieven. Betreft de periode vlak na de bevrijding, toen van veel Duitsers en NSB'ers de spullen uit huis werden gehaald en uitgedeeld of ergens opgeslagen.

Bevat bijvoorbeeld verzoeken om richtlijnen en uit dossier valt op te maken hoe lastig en chaotisch het die eerste tijd was.

Niet echt doorgewerkt, omdat het vele honderden documenten bevat, maar bij grondige analyse levert het denk ik een tamelijk goed beeld op van periode voor de oprichting van de Bureau's Roerende Goederen (namelijk chaos, acties van de BS waarbij niet goed geregistreerd werd en spullen die naar particulieren verdwenen zonder dat dat later te achterhalen was).

248: Stukken betreffende het verstrekken van inlichtingen over personen, van wie geld of goederen al of niet terecht in beslag zijn genomen [BO], 1945, 1 omslag

Dossier speelt in 1945, na de bevrijding en bevat eigenlijk niets interessants. Er spelen verschillende kwesties, waarvan wat correspondentie in dit dossier is opgenomen, maar ik vind geen definitieve besluiten omtrent de oplossingen ervan.

Verschillende kwesties, o.a.:

* 600 kg juwelen in kartonnen dozen in de kluis van het agentschap der Nederlandsche

Handelsmaatschappij waarvan men niet weet wat ze ermee aan moeten (konden wel eens van Joden zijn bijvoorbeeld)

* Zeer luxueus onderkomen bij Soesterberg, gemaakt door de Duitsers, waarin eerst NSB'ers 'bewaard' werden, maar dat nu onderkomen voor KLM is geworden, enz. Wat moeten ze met dat gebouw?

* Tijdens de oorlog (verplicht) een NSB-huurster in zn winkelpand, na de oorlog in overleg en met toestemming weer een 'gewone' huurster in zn pand en nu begint het MG te zeuren (weet niet helemaal zeker of hij daar Militair Gezag mee bedoelt). Verzoek: doe mij recht! (zoiets iig)

1b. Hoe zat het NBI in elkaar?

Inhoud:

- Schematische analyse van de informatie over het archief van het NBI op de website van het Nationaal Archief
- 1: Circulaires, alfabetisch geordend op onderwerp, B-I 1945-1953

Schematische analyse van de informatie over het archief van het NBI op de website van het Nationaal Archief

(Bron: http://www.nationaalarchief.nl/webviews/page.webview?eadid=NL-HaNA_2.09.49&pageid=root)

Geschiedenis van de archiefvormer (= NBI)

Oprichting

Bij K.B. van 9 augustus 1945 werden ingesteld:

- * Raad voor het Rechtsherstel
- * Nederlands Beheersinstituut, als onderdeel van de Afdeling Beheer van die Raad

Op 1 augustus 1945 formeel met werkzaamheden begonnen door het starten met overname van werkzaamheden Militair Commissariaat voor het Rechtsherstel, onderdeel van Staf Militair Gezag. Door verwarde situatie in NL duurde het enige tijd voordat NBI ook de facto beheer ter hand kon nemen.

Taak

Taak werd gedelegeerd door Raad voor het Rechtsherstel en bestond uit:

1. beheer over 'landverraderlijke vermogens'
2. treffen van voorzieningen i.v.m. bewindvoering voor rechtspersonen en afwezigen (niet teruggekeerde joden)
3. beheer over vijandelijke vermogens
4. beheer van vermogen van tijdens bezetting gecreëerde en na bezetting van rechtswege ontbonden instellingen
5. beheer over vorderingen krachtens Rijksmarkenwet
6. effectuering van verbeurdverklaringen ten laste van politieke delinquenten

Veel van deze bevoegdheden waren op grond van wettelijke regelingen aan NBI (gedelegeerd) toegewezen.

Toezicht op taakuitvoering

- * Door de ministers van Justitie, van Financiën, van Handel, Nijverheid en Landbouw en van Koloniën.
 - * Minister van Justitie als eerste ondertekenaar verantwoordelijk voor terbeschikkingstelling van begrotingsgelden en controle op besteding daarvan. Ook geregeld overleg met hem over vraagstukken en uitvoering NBI-werk.
 - * Eveneens vinger aan de pols door Afdeling Beheer van de Raad voor het Rechtsherstel.
 - * Bij klachten inzake besluiten/handelingen van NBI fungeerde Afdeling Rechtspraak of voorzitter van RvHR als appelrechter.
- NBI slechts voor dagelijkse leiding autonoom!

NB. NBI kon inkomsten genereren door heffingen op te leggen (2% voor vermogens onder de fl. 100.000 en 0,5% voor vermogens van fl. 1.000.000 of meer).

Organisatie en werkwijze

Omvang apparaat en werkzaamheden

- 150.000 gevallen van opsporen, beheren en liquideren van grote en kleine vermogens(bestanddelen)
- 2000 stafleden, 20.000 bewindvoerders en onbekend, maar groot aantal beheerders

Organisatie

* Directie/hoofdkantoor → landelijk bijgestaan door Vertegenwoordigers van het NBI (Inspecteurs van de Belastingen) → Vertegenwoordigers bijgestaan door plaatselijke Adviescommissies voor Rechtsherstel en Beheer.

* Vertegenwoordigers:

- flink gedeelte van bevoegdheden NBI aan hen gedelegeerd
- aantal fluctueerde in loop der jaren, hoogtepunt was 64 stuks
- bij zeer omvangrijke werkzaamheden werd apart Bureau van het Nederlandse Beheersinstituut opgericht (o.a. Amsterdam, Rotterdam en Den Haag)

* Organisatie in loop bestaan enkele malen gewijzigd. Constanten: afdelingen Beheer en Juridische Zaken en Bureau/Afdeling Bijzondere Beheeren.

→ veranderingen in organisatie zijn in jaarverslagen perfect na te zoeken

Werkwijze

* Zowel bezitters van vijandelijke als van landverraderlijke vermogens waren verplicht tot aangifte bij NBI.

* Bij opsporing van niet aangegeven vermogens werd NBI bijgestaan door Centrale Vermogens Opsporingsdienst.

* *Handleiding voor het NBI* (met trefwoordenregister): aanwijzingen voor uitvoering wettelijke regelingen (archief invoernr. 314, 21264, 21265)

* Leidraad voor de toepassing van het Besluit Herstel Rechtsverkeer en het Besluit Vijandelijk Vermogen, uitgave NBI

Werkzaamheden

In te delen in drie subcategorieën: 'bestuur', 'bewind' en 'beheer'.

Bestuur:

- als rechtspersonen door omstandigheden niet in staat waren zelf in bestuur te voorzien

→ NBI had na benoeming geen bemoeienis met bestuur; eenmalige retributie werd geheven

- als meer dan 50% van kapitaal in handen was van vijandelijke onderdanen of NSB'ers

→ benoeming van bestuurder met instructie als van beheerder; werd heffing geheven

Bewind:

- alleen over vermogens van afwezigen, waarvan vermogen niet aan de Staat zou toevallen

- instructie van bewindvoerder grotendeels identiek aan die van beheerders, maar positie was totaal

anders: bewindvoerder niet verlengde arm NBI, maar zelfstandige die slechts benoeming en bevoegdheden aan NBI ontleende. Was zelf aansprakelijk, bij wanbeheer kon hij worden ontslagen, maar hij hoefde geen verantwoording aan NBI af te leggen.

- bewindvoerders ook rechtspersonen, zoals Stichting Bewindvoering Afwezigen en Onbeheerde Nalatenschappen

Beheer:

- bestond uit beheren, bewaren en *liquideren*

- liquidatie als:

* het in belang van beheerde vermogen was

* het in belang van de schuldeisers was

* als het in algemeen belang was of werd gevorderd voor juiste verhoudingen in een bedrijfs- of

beroepstak

- beletselen geschapen om ten onrechte liquideren te voorkomen: toestemming vereist van procureur-generaal en/of Minister van Economische Zaken

- beheer diende te geschieden 'als een goed huisvader', dus actief beheer

- beheerders benoemd door Vertegenwoordigers van NBI, waarbij uitvoerige instructies golden, en kregen honorarium

- NBI streefde naar zoveel mogelijk beheer in eigen hand ten koste van beheer door niet tot NBI behorende beheerders; soms daarvoor speciale commissies benoemd zoals Commissie Beheer Vaartuigen en Commissie Beheer Vermogen van Vijandelijke Verzekeringen

- beheer soms ook door speciale beheerders, maar met rechtstreekse financiële verantwoording aan NBI

- beheer kon beëindigd worden door ontminning, buitenvervolginstelling, beschikkingen van tribunalen/kantonrechters, Bijzondere Gerechtshoven of Minister van Justitie (vermogens politieke delinquenten)

Rechtspraak

- Belanghebbenden konden altijd beroep doen bij Afdeling Rechtspraak van RvHR.

- Door groot aantal beroepen (vooral van politieke delinquenten) werd in oktober 1948 Commissies Beheersconflicten ingesteld, waarvan uitspraken door NBI werden aanvaard.

Opheffing

* Bij rijkswet van 9 maart 1967, in werking getreden op 1 juni 1967, werd de Raad voor het Rechtsherstel met zijn afdelingen en organen (dus ook NBI) opgeheven, omdat werkzaamheden grotendeels voltooid waren.

Uitzondering: Afdeling Effectenregistratie, voor effectenrechtsherstel bleef deze actief tot aan opheffing bij wet van 7 januari 1971, in werking getreden op 1 oktober 1971.

* Werkzaamheden die nog niet af waren, werden overgenomen door andere organen, o.a. Ministerie van Justitie.

* Liquidatie van aan Staat vervallen Duitse vermogens bracht 750 miljoen gulden op. Kosten van het NBI bedroegen 100 miljoen gulden.

1: Circulaires, alfabetisch geordend op onderwerp, B-I 1945-1953

Algemeen:

* omvang en vorm: volle archiefdoos met grote losse stapel getypte papieren, waar twee gaatjes ingeprikt zijn (hebben ws in ordner gezeten)

* relatief weinig onderwerpen

* geen uniforme opmaak, noch iets van titel ('Circulaire' + volgnummer. o.i.d.) erboven.

* niets van kop waaruit onderwerp circulaire valt op te maken (alles 'scannen' dus!)

NB. Vanaf ca. december 1945 wel onderwerp vermeld...

* staat wel altijd geadresseerde bij, bijv. Vertegenwoordigers of bepaalde provinciale commissies of bepaalde Bureaux (Amsterdam, Den Haag en Rotterdam), enz.

→ met 'B & V' aan begin bedoel ik: circulaire geadresseerd aan de Bureaux (meestal Adam, Rdam en Den Haag) en de Vertegenwoordigers

* ik vind een los papiertje ergens begin 1950 onder 'Beheer' waarop staat dat de circulaire gedrukt wordt, vanwege groot aantal exemplaren (9000 stuks) en verzonden aan Bur/Vert. Weet niet of elk circulaire zo'n grote oplage had. Wellicht niet.

Onderwerp: Beheer

7 sept 45 Bij benoeming beheerders 'rekening houden' met 'belangen' van illegale werkers

11 sept 45 Instelling Centrale Commissie Beheer en Herdistributie voor het Bouwbedrijf

18 sept 45 Uitgifte roerende goederen krijgt regels vanuit regering: tot nader bericht daarom niets uitgeven!

21 sept 45 Maandelijkse toelage van F100 voor Vertegenwoordigers i.v.m. werkzaamheden voor NBI

4 okt 45 Bureaux + Vertegenw: onmiddellijk opgave van alle nog beschikbare roerende goederen

8 okt 45 B & V: met Ministerie BZ overeengekomen dat kosten onderhoud familieleden geïnterneerden wordt betaald door de ge.oonten (??), voorzover vereiste middelen niet uit hun vermogen kan komen.

6 okt 45 B & V: Commandanten bewaringskampen binnenkort instructie van Staf MG om alle vermogensbestanddelen die zij hebben van gedetineerden over te dragen aan de Vertegenwoordiger

12 okt 45 B&V: **Opheffing beheer** bij verklaring NBI dat Besluit Vijandelijk Vermogen niet meer op diegene van toepassing is → men kan hiervoor schriftelijk verzoek indienen bij NBI in 2-voud bij Vertegenwoordiger incl. naam, voornamen adres, reden beheer, gronden verzoek. Geen opheffing, zolang betrokkene nog van zijn 'vrijheid is beroofd'!

Regels: - Niet zomaar opheffing bij vrijlating; heeft er mee te maken of de zaak van die NSB'er of pol del bij Bijz. Gerechtshof of Tribunaal aanhangig was gemaakt.

- Tussendoor kan NBI beheer beëindigen als zij vinden dat dat redelijkerwijze kan.

- Eigenaar vh beheerde kan geen verantwoording eisen, doch alleen afgifte van vermogen

17 okt 45 B&V: richtlijnen verkoop vijandelijk/landverraderlijk vermogen n.a.v. vele vragen daarover

- Alleen als instandhouden faalt en waarde aanzienlijk laat dalen

- Commissie van Advies altijd raadplegen + boven F10.000 toestemming NBI

- Bij verkoop preferentie aan door oorlog getroffen bedrijven, daarna illegale werkers, daarna (mits aanleiding daartoe) aan werknemers tijdens beheer

25 okt 45 B&V: Vanaf 2 okt niet meer standaard afgifte bewijs pol betrouwbaarheid door POD. Indien geëist rechtstreeks bij POD aanvragen, krijg je rechtstreeks toegestuurd.

30 okt 45 B&V: Geïnterneerden mogen niet belemmerd in verdediging beheerde. Zo nodig uit die middelen hun raadsliden voorschot op honoraria toestaan te geven

2 nov 45 Van wat in beheerstaat overgaat, moet verzekering beëindigd worden, want risico door staat zelf laten dragen is goedkoper!

- 13 nov 45 Ongewenst dat een advocaat (die vaak beheerder werd) ook verdediger wordt van eigenaar daarvan: uitsluiten bij aanstelling!
- 24 nov 45** B&V: roerend goed van personen die onder beheer worden gesteld:
- meteen na aanvang beheer inventaris meubilair opmaken
 - zo mogelijk meubilair daargelaten, in gebruik voor echtgenote (mits niet in hechtenis) of (evt. tegen huur) aan anderen die met hen samenwonen
 - uitzonderingen: Kunstbezit + als echtgenote of andere niet betrouwbaar genoeg is om gebruik te laten
 - kan het niet bij echtgenote/gezin, dan bij voorkeur in woning blijven voor gebruik volgende huurder
 - kan dit allemaal niet: dán in beheer NBI. Opslaan op één plaats, veilig en duidelijk hervindbaar.
 - meubilair door Tribunaal verbeurd verklaart: weg met alle vorige regelingen!
- 13 dec 45 B&V: Richtlijnen overgang Bureau Roerende Goederen naar NBI:
- verantwoordelijken bureaus in dienst houden totdat het goed geregeld is + adm. dingen
- 10 jan 46 B&V: Nieuw orgaan: Centrale Vermogens Opsporingsdienst → vermogensopsporing. Als B of V zelf rechercheorgaan hebben, contact opnemen met CVO om dossiers over te dragen en opheffen die hap!
- 25 jan 46** B&V: Bureau Bijzondere Jeugdzorg, ressorterend onder Ministerie Justitie, is sinds 1 jan belast met uitkeren van uitkering onderhoud kinderen waarvan ouders geïnterneerd zijn (of 1 ouder geïnterneerd, andere ouder overleden). Daarvoor gebeurde dit door MG. Wordt uitgekeerd aan tehuis/pleegouders. Zodra ouder vrij is uitkering gestopt, óók bij huisarrest. Als ouders het zelf kunnen betalen, geen uitkering. Per provincie een inspectrice aangesteld.
- 15 feb 46** B&V: Bewarings- en Verblijfskampen. Zo snel mogelijk lijst van alles wat nog in bezit is naar NBI toe. Kampcommandanten echter kunnen t.b.v. gedetineerde achterhouden: 'noodzakelijke lijfgoederen, kleine persoonlijke gebruiksvoorwerpen, en een geldbedrag tot maximaal F 50,-'. Per kalenderkwartaal maken kampcommandanten een gespecificeerde lijst voor de Vertegenwoordigers met daarop gemaakte kosten t.b.v. gedetineerden (verpleging, medische hulp, reis- en verblijfskosten tot max. F50,-). Dit moet bekostigd uit vermogen gedetineerde.
- 28 feb 46 STPD zal ingeschakeld worden bij overdracht goederen bij Bureaux Roer. Goed. naar NBI
- 15 mrt 46 Oké, als moeder huisarrest heeft en vader is overleden of geïnterneerd krijgen kinderen wel een uitkering (standpuntwijziging)
- 29 mrt 46 Uitkering roerend goed aan personeel mocht alleen als het echt nodig was. Controleren en zo nodig in kennis stellen als het niet zo was. NBI zal zich dan beraden.
- 19 sept 46** B&V: **Afwikkeling roerende goederen. Uitgebreide circulaire over hoe om te gaan met pol del die hun roerend goed terugwillen.**
- * Goederen worden door B&V ter beschikking gesteld aan STPD die gemachtigd is toe te wijzen aan vrijgelaten pol del. STPD is dus ENIGE instantie die over toewijzing beslist.
 - * Toewijzing betekent hier kopen. Omdat ze doorgaans geen geld hebben, mag cessie van de vordering (van inname hun eigen huisraad) gezien worden als betaling.
 - * Koper moet in bezit zijn van schadekaart, afgegeven door Schade-Enquete-Commissie, waarmee vaststaat dat betrokkene een vordering wegens oorlogsschade heeft.
 - * Als meubilair in gebruik is gegeven, wordt contract NBI met gebruiker opgezegd, vergezeld van aanbod om te verkopen aan de huidige gebruiker (dit snap ik even niet, dat is toch ook de contracthouder?)
 - zonder **schadekaart** was je in ieder geval nergens, had je geen recht op wat voor goed dan ook
 - * de Staat mag ook gebruiker zijn, mits tegen gebruikelijke vergoeding. Aan staat mag echter niet verkocht worden.
- 9 dec 46** **B&V: Levensonderhoud gezinnen politieke delinquenten**
- Onduidelijkheden over gerezen, dus hier nog even alles op een rijtje:
- a. als een verzoek niet inwilligbaar is (doordat er geen geld over is vanwege verbeurdverklaringen ofzo), dit onmiddellijk aan verzoeker laten weten
 - b. als een verzoek niet meteen kan worden toegestaan (door onzekere, maar doorslaggevende factor) dit meteen laten weten + datum vermoedelijke uitslag
 - c. als aan verzoek kan voldaan, dit meteen doen en zaak afwikkelen.
- Klachten van Min Binn Z of organen armenzorg aub met gezwinde spoed afwikkelen.
- 8 feb 47** B&V: Gevorderde roerende goederen. Nu ook repatrianten Ned-Indie tot de oorlogsslachtoffers. Verzoek om ruwe schatting kubieke meters roerend goed + aantal nog te helpen gezinnen door STPD + wat er daarna overblijft. Uiteindelijk kan geveild worden, waarbij oorlogsslachtoffers eerst mogen.

- Bijlage 1: op 6 mei 46 zijn goederen pol del gevorderd, wat tot gevolg heeft dat schuldeisers daar geen recht meer op hebben (eigendom staat). Niet billijk, dus schuldeisers krijgen de kans vorderingen in te dienen bij NBI.
- Bijlage 1b: pol del krijgen recht op schadeloosstelling en kunnen daar nu alvast voorschot op krijgen, bv. voor huur. Tijdens oorlog zijn zij echter vaak in grotere huizen komen wonen, dus zou niet eerlijk zijn daarvoor huur te geven. Ze krijgen dus tegemoetkoming op basis van huurwaarde vd woning die ze op 1 mei 1940 bewoonden. Te zijner tijd wordt dit geminderd op toe te kennen schadeloosstelling.
- 25 apr 47 Bij veilingen van roerend goed dat volgens STPD niet geschikt was of geen bestemming ervoor, moet **voorrang** verleend aan oorlogsslachtoffers. Pol del met een schadekaart (veelal notitie 'PD' of 'D') horen hier ook toe, dus ook voorrang. Aan vijandelijke onderdanen kan niet worden toegewezen, want alles van hen is staatseigendom. In afwachting van een ontvrijdingsverklaring kunnen ze echter wel goederen krijgen, waarvan na uitgifte verklaring een contract moet worden opgesteld.
- 25 apr 47 B&V: Uitkeringen aan vijandelijke onderdanen. Alimentatie uit eigen goederen van hele gezin, ook inwonende grootouders, mits: het saldo vermogen positief is én ze niet in staat zijn in eigen onderhoud te voorzien.
- 22 mei 47 B&V: Spreiding en liquidatie van roerende goederen. Om tot toewijzing huisraad in probleemgebieden en snelle liquidatie van opslagplaatsen te komen gaan ze over tot overbrengen goederen naar pakhuizen in Arnhem, Middelburg, Breda, Den Bosch, Maastricht en Roermond, in overleg met STPD. Om te bespoedigen mag toegewezen worden terwijl de schadekaart nog niet overlegd is.
- 23 mei 47 Thans verzoeken om onderzoek door de CVO niet meer rechtstreeks, maar naar afdeling Beheer van hoofdkantoor, die dit nu centraal regelt.
- 21 nov 47 CVO kan bij inbeslagname door ontbreken vakkennis geen adequate beschrijving van waardevolle dingen geven. Gebeurt na de tijd, maar dit is onjuist, kun je niet maken. Daarom samenwerken zodat iemand van jullie het voor overdracht aan NBI al getaxeerd heeft.
- Vanaf maart 48 staat er boven in een kader dat het een Circulaire betreft.*
- 1 mrt 49 Circulaire van d.d. 26 okt 48 vroeg om wekelijkse opgave klachten die binnenkomen bij Comissies Beheersconflicten. Nieuw systeem, want ze hebben geen overzicht: nu maandelijks volgens een bepaald schema (bijlage voorbeeld). Vanaf nu ook afdrukken naar hoofdkantoor van brieven door Vertegenw aan Commissies.
- 21 apr 49 Verpleegkosten pol del eerst uit vermogen del betaald. Per 31 mrt 49 door Rijk betaald. Nu dus vorderingen van wat wel uit vermogen is betaald. Opgave vereist en via verschillende kanalen krijgen ze het dan uiteindelijk terug.
- 17 okt 49 B&V: Als het goed is krijgen pol del óf hun spullen weer terug óf ze krijgen de opbrengst. Dat laatste blijkt lastig, want niet per vermogen genoteerd voor welk bedrag verkocht is. Oplossing: hulp Schade-Enquete-Commissie inroepen.
- 15 dec 49 Pol del foetsie en van hen nog wel enkele (niet heel waardevolle) spullen. Overgaan tot verkoop/inning vorderingen en administreren voor geval ze nog op komen dagen.
- 18 juli 50** B&V: Beëindiging beheer na ontvrijding. Levert toenemende moeilijkheden op. Termijn daarom van 1 naar 6 weken. Vóórberichten blijven uitgaan (waarin staat dat, als zich niets bijzonders voordoet...), dus blijkbaar kregen mensen een briefje thuis als ze ontvrijding tegemoet konden zien?
- 19 dec 50 Hoofden Bur & V: Problemen gerezen als pol del door SEC worden afgewezen als zijnde nog steeds 'vijand' dus geen rechten. Of iemand vijand is, bepaalt een rechterlijke instantie. Als er geen uitspraak is, dan bepaalt het NBI als uitvoerder Besluit Vijandelijk Vermogen.
- 30 juli 51 De verkoop van nog in bruikleen zijnde roerende goederen dient thans vóór 1 okt as. te zijn afgehandeld. Wat per geval de 100 gulden niet te boven gaat, mag daarom op kwitantie geëffectueerd worden.
- Vanaf juli 51*
- 3 mrt 52** *Geregeld een klein circulairetje over praktische kant afwikkeling beheer roerend goed*
Hoofd afd. Beheer hoofdkantoor + hoofden bijkantoren: **Behandeling van klachten en schadevergoedingen**. Nieuwe werkwijze wegens grote hoeveelheid:
- * Bij binnenkomst wordt eerst gekeken of verzoek/aantijging duidelijk is. Nee: brief terug met verzoek extra info. Ja: brief doorgestuurd naar betreffend bureau, evt. vergezeld van dossier als dat al op hoofdkantoor is. Als hoofdkantoor zelf de info heeft, wordt ie daar afgehandeld.
 - * Op betreffend bureau: objectief onderzoek, waarbij GEEN fouten mogen worden weggepoetst. Resultaten in drievoud aan hoofdkantoor te richten ambtsbericht.
 - * Daar doel deze werkwijze is de efficiency op te voeren, moet antwoord bureau zo volledig mogelijk zijn! We willen mogelijkheid uitsluiten dat briefschrijver nog een 2^e of 3^e brief erachteraan stuurt. Kan ook vragen om mondelinge toelichting van adressant.

* Tussen 1946 en 1950 veel beheren afgewikkeld. Toen niet behoorlijke rekening en verantwoording afgelegd. Die mensen komen nu nog eens hun grieven tegen vroeger gevoerde beheer naar voren brengen.

* Vanaf nu vanaf bureau rechtstreeks antwoord naar adressant + kopie daarvan in dossier beheerder, zodat je meteen kunt zien of er meerdere brieven van die kwestie zijn.

13 aug 52 'Geheim' aan Hoofd afd. Beheer en hoofden bijkantoren. N.a.v. 3 mrt 52 vragen gerezen bij **klachten van beheren** waar toen wél verantwoording van is afgelegd en waar eigenaar mee akkoord ging. Deze wordt waarschijnlijk 'opgezet' door personen die aanzetten tot klagen bij NBI op basis van 'no cure no pay'. Vaak begint het met (onschuldige) verzoek hoe berekening ook weer is gemaakt, waarna verzoek om herberekening volgt. Dergelijke verzoeken afwijzen onder verwijzing naar indertijd afgelegd verantwoording en onder vermelding dat beroepstermijn is verstreken. Verzoek om persoonlijke en matige verspreiding circulaire onder verwijzing naar vertrouwelijke inhoud.

Onderwerp: Centrale Administratie

* Wat circulaire over heffingen en administratieve afwikkeling daarvan

* Verder niks bijzonders

Onderwerp: D-nummers (wat zijn dát nou weer?!)

* Lijkt wel een soort allerhande met circulaire over allerlei (interne) zaken, bijvoorbeeld dienstauto's, schrijfwijze Nederlandse taal, werktijden, verzekeringen/loonbelasting, enz.

1 mei 47 Vanaf 1 mei wordt de naam van ons Instituut zonder 'ch' geschreven, dus Het Nederlandse Beheersinstituut.

1 mei 47 Werktijden personeel: 8.30-12.30 en 13.30-17.30. Zaterdags om beurten van 8.30-12.30

1 dec 47 Op 29, 30 en 31 dec gewone werktijden! Op 5 en 31 dec dan wel om 16.00 uur dicht.

10 feb 48 Personeel moet aan een röntgendoorlichting worden onderworpen.

25 feb 48 Vanaf heden een duidelijke kop 'Circulaires' boven de circulaire, als onderscheid van overige gestencilde stukken.

3 mrt 48 Ond: Gelijktijdig genot van burgerlijke en militaire beloning.

26 aug 48 I.v.m. troonsafstand van H.M. Koningin Wilhelmina zijn op 30 aug as. alle kantoren van NBI gesloten.

13 dec 48 Is gebleken dat ten kantore de circulaire vaak nog vermenigvuldigd worden. Nou kunnen ze dat op het hoofdkantoor ook wel, dus als iedereen nou opgeeft hoeveel ze willen hebben, krijgen ze per 1 jan voldoende exemplaren...

15 feb 49 GEHEIM: binnenkort afvloeiend personeel voordragen teneinde vacatures intern op te vullen, zodat er zo min mogelijk ontslagen vallen.

19 apr 49 *Van Ministerie v Justitie een circulaire met volgende inhoud dat nu dus doorgegeven wordt: er is onderzoek ingesteld naar houdbaarheid van schrift van de kogelpuntpennen, de zgn. ball-pointpennen. Conclusie: verbleekt en soms zelfs verdwijnt na verloop van tijd. Minister van Justitie heeft daarom bepaald dat in de administratie van zijn ministerie, dus ook NBI, geen kogelpuntpennen gebruikt mogen worden.*

16 mei 49 NBI-voetbaltoernooi zaterdag 11 juni in Utrecht!

21 nov 49 Waarschuwing: **geheimhoudingsplicht!**

29 dec 49 Minister van OKW doet oproep aan (bijna) afvloeiend administratief personeel om onderwijzerschap in overweging te nemen, gezien de babyboom die in 51 en 52 naar school moet.

15 nov 50 Verordening dat personeel as. woensdag van 19.00 tot 21.30 moeten werken, behalve onder 18 jaar en 10 km verderop. Dit als inhaling verzuimde diensturen i.v.m. piekuren van de elektriciteitscentrale!

4 dec 50 Veel dossiers zijn een zootje, is gebleken. Dit moet zeer snel geordend worden, buiten kantooruren, vanwege hoeveelheid werk. Dus: **overuren maken.**

18 mei 51 Aan hoofden afdelingen, chefs onderafdelingen en kamerchefs: Ontoelaatbaar dat er nog steeds (volwassen) personeelsleden zijn die vóór het beëindigen vd werktijd zich klaarmaken voor vertrek. Moet afgelopen zijn, anders maatregelen!

3 sept 51 Ophouden stukken aan elkaar te nieten die niet perse aan elkaar hoeven te blijven: krijg je abuizen en slijtage van. Jas er maar een paperclip omheen.

* Twee circulaire over zoekgeraakte dossiers (personeelslid bij wie het gevonden wordt persoonlijk aansprakelijk gesteld) + zoekgeraakte kloostertafel in een opslag.

* Er wordt op zaterdagochtend ook gewerkt, maar met halve bezetting, zodat iedereen om beurten een zaterdag vrij is.

Onderwerp: I.A.R.A.

* Over Nederlands-buitenlandse verhoudingen (Zweden, Zwitserland, Amerika, enz.)

Onderwerp: Interne Controle

* Niets bijzonders: wat afchecklijsten voor notulen, agenda's e.d.

1c. Hoe ging het er op de Vertegenwoordigingen en Bureaux aan toe mbt de dagelijkse gang van zaken?

Inhoud:

- 397: Correspondentie betreffende het beheer over roerende goederen van Duitsers en NSB'ers, 1944-1951 (197: Correspondentieserie 1, nrs. 30033-99899 1945-1947)
- 716: Notulen vergaderingen met afdelingschefs, Vertegenwoordiging Heerlen, 1947
- 726: Maandverslagen vd werkzaamheden vd secties en afdelingen vd vertegenwoordiging en taakvoorgangers, Vertegenwoordiging Zuid-Limburg, 1946-1947
- 725: Vertegenwoordiging Zuid-Limburg: Instructies en mededelingen voor personeel en sectiehoofden, 1945-1953
- 377: Stukken betreffende de opheffing van het beheer over vermogens, 1945-1947
- 91: Stukken betreffende de beantwoording van vragen van vertegenwoordigers naar aanleiding van inspectiebezoeken, alfabetisch geordend op plaatsnaam, 1946-1947

397: Correspondentie betreffende het beheer over roerende goederen van Duitsers en NSB'ers [III 02.1, III 02.12, II 02.121, III 02.215], 1945-1951 (397: Correspondentieserie 1, nrs. 30033-99899, 1945-1947)

Bevat brieven met verzoeken om goederen van NSB'ers in bruikleen te ontvangen. Het is allemaal wel interessant, maar niet veel bijzonders. Geeft niet echt meer inzicht in de problematiek van NSB-gezinnen.

O.a. een brief van iemand die principieel 2,5 jaar ondergedoken heeft gezeten en nu niet kan trouwen daar hij geen meubilair heeft, dewijl hij officieel geen oorlogsslachtoffer is. Kan voor dit soort situaties misschien een uitzondering gemaakt worden?

716: Notulen vergaderingen met afdelingschefs, Vertegenwoordiging Heerlen, 1947

Niets bijzonders. Je kunt eruit opmaken dat het NBI haar werk zeer serieus neemt en dat er door het personeel hard gewerkt moet worden, met name wanneer er achterstanden zijn. Dan moeten bijvoorbeeld verplicht overuren worden gemaakt.

726: Maandverslagen vd werkzaamheden vd secties en afdelingen vd vertegenwoordiging en taakvoorgangers, Vertegenwoordiging Zuid-Limburg, 1946-1947, 1 pak

NIET INTERESSANT/RELEVANT.

Hierbinnen het tabbad: Centrale Bezoekontvangst

- * Er zijn bezoeken vastgesteld, maar het schijnt dat echt niemand zich daaraan houdt. Er moet geregistreerd worden, maar het werkelijke aantal ligt dus wel tegen de 1000.
- * Veel voorkomende klacht van publiek is dat zij lang geleden zich schriftelijk tot ons kantoor hebben gewend, maar nooit antwoord hebben gekregen. Teneinde raad komen ze dan maar persoonlijk.
- * De weg om levensonderhoud/Alimentatie te krijgen is nog steeds zeer moeilijk voor betrokken. Duurt gemiddeld twee maanden, eer mensen voor het eerst geld hebben. Balen NBI'ers zelf ook van, getuige dit maandverslag.
- * Grootste aantal bezoekers voor levensonderhoud of opheffing beheer.

725: Vertegenwoordiging Z-Limburg: Instructies mededelingen voor personeel en sectiehoofden 1945-1953, 1 pak

Niet erg nuttig, meer praktische en administratieve zaken i.p.v. eventuele problematiek of contacten met NSB-gezinnen.

- * Soort van circulaires met daarin huis-tuin-en-keuken-mededelingen, zoals bijvoorbeeld over bestellen van kantoorbenodigdheden, de postadministratie, instructie voor afwerking van uit te typen stukken, enz.
- * 1 jan 47: grootste deel der bezoekende pol del kwam voor het onderwerp 'Levensonderhoud'.
- * Allerlei invulformulieren voor verschillende soorten betalingsopdrachten.
- * (Leeg) invulformulier voor een alimentatieaanvraag: daarop NAW-gegevens + kinderen (ruimte voor 12 stuks!), beschikbare middelen levensonderhoud en verslag van onderzoek door sectie Alimentatie plus voorstel voor alimentatie (bedrag + duur).
- * De volgende instanties binnen deze organisatie konden blijkbaar bezoekers ontvangen, waarvan een aardig deel verzoeken tot ontvrijdingsverklaringen indiende:
 - Secretariaat
 - Centrale-bezoek-ontvangst
 - Sectie: Alg. Zaken, afdeling Voorzieningen bij Derden
 - Sectie: Buitendienst, afdeling Eigen Beheer en wel alle ambtenaren
 - Sectie: Alg. Zaken, afdeling Eigen Beheer

Tabblad: Mededelingen voor personeel

- dringend: waterkraan dichtdraaien na gebruik wc
- twee dagen vrij met carnaval (één dag moet daarvan ingehaald)
- regelmatig mogen ze wat later op het werk komen (uiterlijk 9.30 uur) vanwege een bijzondere hoogmis in de morgen
- 7 jan 49: er wordt een contact-commissie opgezet voor alle personeel van het NBI, teneinde bepaalde problemen op sociaal terrein gezamenlijk tot een oplossing te brengen. Vijf mensen worden afgevaardigd van Zuid-Limburg.
- 15 jan 48: in de toekomst zal aan jarige personeelsleden 's middags vrij worden gegeven.
- 4 sept 47: *'Hierbij worden alle personeelsleden dringend verzocht bij hun wandeling van kantoor naar station en omgekeerd, over het gehele traject gebruik te willen maken van de openbare weg, en deze route niet gedeeltelijk af te leggen via de wei van onze vriend de boer...'*
- 2 juli 46: *'Uit aesthetisch en hygienisch oogpunt gezien is het noodzakelijk dat aan de keuze der 'kantoor-zomertoiletten' enigermate beperking wordt opgelegd. In het kader van dit streven is het voor de heren verboden zonder colbert- of kantoorjassen bezoekers te woord te staan. In alle andere omstandigheden is het de Heren slechts toegestaan zich van hun resp. jassen te ontdoen, indien zij shirts dragen met lange (niet opgestroopte) mouwen en verder indien hun pantalon niet opgehouden wordt door bretels. Deze regeling treedt in werking op de dag van afkondiging.'*

377: Stukken betreffende de opheffing van het beheer over vermogens [II-I 0.3, III 03.33, III 03.331-III 03.333], 1945-1958 → Algemeen 1945-1947, 1 pak

*Een dik pak papier met grote diversiteit aan documenten.
Hebben alle betrekking op beëindiging van beheren.*

Inhoud: soms beleidstukken, soms vragen van Vertegenwoordigers hoe ze in die en die situatie moeten handelen, ik vond een brief van een toezichthouder van de STPD met verzoek om opheffing beheer sneller te doen plaatsvinden aangezien de mensen officieel al weer beschikking over geld hadden moeten krijgen en ook financiële verplichtingen hebben waar ze aan moeten voldoen.

Uit dit dossier valt wel op te maken dat de **afwikkeling van beheren vaak niet snel verliep**, wat erg vervelend was voor mensen die weer in hun rechten hersteld waren. Deze trage afwikkeling kwam al eerder naar voren in bepaalde archiefstukken.

Hoewel wél namen en specifieke gevallen genoemd worden, kom ik toch weinig interessante stukken tegen. Daarbij komt dat nergens (ik heb het dossier niet papier voor papier uitgespit trouwens) melding wordt gemaakt van bijvoorbeeld schrijnende situaties in NSB-gezinnen. De ambtelijke taal is droog en zelfs tussen de regels door vind ik niets van dien aard.

91: Stukken betreffende de beantwoording van vragen van vertegenwoordigers naar aanleiding van inspectiebezoeken, alfabetisch geordend op plaatsnaam, 1946-1947, 1 pak

Dik pakket van zo'n 10 cm, waarin de verslagen per Vertegenwoordiging in een A3 papier gevouwen zijn. De verslagen hebben voornamelijk betrekking op de organisatorische gang van zaken op de kantoren.

In ieder dossier zitten één of meerdere **brieven van het NBI, waarin vragen** van de Vertegenwoordigers, gesteld tijdens inspectiebezoeken, **worden beantwoord**.

Deze vragen hebben bijvoorbeeld betrekking op:

- richtlijnen voor verkopen bedrijven
- persoonlijke gevallen, waarin bijvoorbeeld een ex-geïnterneerde het de beheerder lastig maakt
- de roerende goederen die bij mensen thuis zijn verdwenen en die aangegeven moeten worden
- vermogens onder beheer die negatief zijn (deze moeten aangehouden worden, want misschien worden er nog activa gevonden)
- hoe en wat er geïnventariseerd moet worden aan roerende goederen
- het peil van de uitkeringen voor levensonderhoud (dit moet zo snel mogelijk naar een 'normaal levenspeil')
- over wat aan te vangen met de 150.000 boeken door Duitsers uit Joodse bibliotheken beroofd die bij Bureaux Roerende Goederen opgeslagen zijn
- een brandkast van een Jood die is opengesneden, terwijl betrokkene enige tijd daarvoor had gewaarschuwd nog in het bezit te zijn van de sleutels en graag op de hoogte gesteld zou willen worden als een kast zonder sleutels binnenkwam. Nu eist hij vergoeding van reparatiekosten á Fl 350,-. Terecht.
- Als een NSB'er spullen van Joden in zijn bezit heeft, behoren deze strikt genomen tot zijn vermogen zolang de Joodse eigenaar ze niet opgeëist heeft.
- de kindertoeslag voor medewerkers NBI
- vergoedingen voor gebruik eigen auto of motor
- enz., enz.

Ik heb zo'n 7 a 8 dossiers helemaal doorgelezen en **nergens kom ik iets tegen over NSB-gezinnen...**

* Allereerst een aantal financiële verslagen van bezoeken aan vestigingen waaruit blijkt dat bijna iedere Vertegenwoordiger meer dan de toegestane Fl 10.000,- op de rekening heeft staan. Verschillende redenen worden hiervoor aangevoerd, o.a. chaos in administratie door overname Bureaux Roerende Goederen, ook gewoon laksheid. Wat meer dan toegestaan op de rekening staat, moet altijd overgemaakt worden naar de rekening van het NBI.

* Briefje d.d. 25 jan 1946: er bestaat geen bezwaar tegen dat vrijgelaten pol del het kleine geldbedrag dat ze bezitten ineens meekrijgen. De verwachting is toch dat dit al snel door uitkering voor levensonderhoud verdwenen zal zijn.

* Vert Zwolle: n.a.v. vraag wordt vanuit NBI het volgende antwoord gegeven, d.d. 1 mei 1946: principieel horen buiten vervolgen gestelden al hun spullen terug te krijgen, als deze uitgegeven zijn aan bv. oorlogsslachtoffers horen ze uit de opslag te krijgen. Thans is er een regeling met de STPD in ontwikkeling dat die de spullen uit gaan geven. NBI raadt daarom aan deze zaak nog even 'slepende' te houden bij ex-pol del totdat STPD met uitgifte kan beginnen en deze problemen over zijn. Stipt ook even aan de naam van de STPD in dit stadium nog niet genoemd kan worden.

1d. Welke taken had het NBI?

Inhoud:

- lijstje taken

(Bron: website Nationaal Archief)

Taak

De taak (gedelegeerd door de Raad voor het Rechtsherstel) van het Instituut bestond uit:

- het beheer over "landverraderlijke vermogens" (van politieke delinquenten en organisaties) (Besluiten E 133, E 102)
- het treffen van voorzieningen in verband met bewindvoering voor rechtspersonen en afwezigen (hoofdzakelijk niet teruggekeerde joden) (besluit E 100)
- het beheer over vijandelijke vermogens (Besluit E 133)
- het beheer van het vermogen van tijdens de bezetting gecreëerde en na de bezetting van rechtswege ontbonden instellingen (Besluit E 93)

- het beheer over vorderingen krachtens de Rijksmarkenwet (Stb. H 251)
- de effectuering van verbeurdverklaringen ten laste van politieke delinquenten (Besluit H 336 - ex Stb. E 101. het Tribunaalbesluit)

Een groot aantal bevoegdheden op deze terreinen was op grond van wettelijke regelingen aan het NBI (gedelegeerd) toegewezen.

1e. Welke veranderingen maakte het NBI door?

Inhoud:

- Jaarboeken NBI, 1946-1951, 1955-1958

17: Jaarboeken 1946-1951, 1955-1958

1946 (augustus 1945 – 31 december 1946)

Alleen bedoeld voor autoriteiten waarin NBI verantwoording schuldig was. In 1947 grotere oplage, ook voor Staten-Generaal, die geïnteresseerd is.

Voorwoord: periode opbouw afgesloten, nu vervolmaking efficiency

Algemene inleiding: moeite gehad met overname werkzaamheden, fouten voorgangers onvermijdelijk op conto NBI, chaotische toestanden van na bevrijding (roven enzo) niet meer op te lossen.

Afdeling BEHEER: Onroerende goederen werden, om ellende te voorkomen, publiek geveild. Aangezien er een tendens ontstond om onder de maximumprijs te blijven, is het de vraag in hoeverre het NBI hiervan moet gaan afwijken.

* Tweede helft 1946: onderafdeling Roerende Goederen opgericht om kwesties rond vordering van kleding en huisraad delinquenten te behandelen + over de opslagplaatsen + over bruikleen aan derden + contacten betrokken ministeries en STPD + voorlichting belanghebbenden.

→ grote theoretische en praktische moeilijkheden bij interpretatie vorderingsbeschikkingen. Men wil het 'nogal verward complex van voorloopige voorzieningen' duidelijk maken. In 1946 de Roerende Goederen 40% van kosten NBI. Administratie niet zo vlot verlopen door deze moeilijkheden (dus slechte ervaringen NSB-gezinnen waarschijnlijk?)

Geldzuivering: bankbiljetten van fl. 100 van geïnterneerden (totaal zo'n fl. 400.000) door POD's enzo ingeleverd bij hoofdkantoor NBI voor Ministerie van Financiën.

* In 1946 werden bureaus Roerende Goederen bij NBI ingeschakeld, waren eerst gemeentelijk.

Afdeling CONTROLE: 'Verkoop van bedrijven' → ging bijvoorbeeld erg moeizaam want bedrijfsvoering ook van de regel door de oorlog, moeilijke onderhandelingen, veel werk, enz.

Afdeling JURIDISCHE ZAKEN, onderafdeling Procedures: 'Appelzaken' namen door versnelde vrijlating van pol del in tweede helft 1946 zeer toe. Uit praktische overwegingen mochten juridische afdelingen van plaatselijke organen nogal eens als vervangend 'rechter' optreden.

Afdeling ORGANISATIE: Groot personeelsverloop (normaal voor 'tijdelijke' instelling) zorgde voor problemen: stagnatie massa(typ)werk en moeilijke overname complexe zaken. Efficiency-expert van Economische Voorlichtingsdienst erbij gehaald om archiveren goed te regelen!

Van de 50.000 dossiers wordt er één vermist, 'waarbij kwaadwilligheid niet uitgesloten wordt geacht'!! ☹

Afdeling REGISTRATIE: Verzorgt bijvoorbeeld samenstelling lijsten van meubilaire goederen, in opslag bij voormalige Bureaus Roerende Goederen.

* NBI heeft goed nagedacht en kwam tot conclusie dat het niet nodig is nog actief verder te speuren naar NSB-vermogens. Zij nemen aan dat door de grote plaatselijke opsporingsactiviteiten geen noemenswaardige NSB-vermogens aan de aandacht zijn ontsnapt.

p. 44 !!! Resumé en vooruitzichten: **Beheer over landverraderlijk vermogen**

Het **NBI lijkt hier even haar hart te luchten**. Samengevat: het is uit de aard der zaak dat NBI in publieke belangstelling staat en veel detailarbeid heeft. T.a.v. vermogen NSB'ers en collaborateurs bestaat heftige belangenstrijd.

Standpunt/beginsel NBI: beheer is niet om belangen delinquenten te dienen (als je 'gewone' vrijheidsstraffen moet uitzitten, gebeurt dat toch ook niet?!), maar om vermogen beschikbaar te houden ('als goed beheerder', dus in belang van vermogen) om aanspraak op te kunnen maken.

Probleem 1: veel belanghebbenden en rechtsherstelzoekenden (joden, verzetsstrijders, andere wrokkenden over te weinig vergoeding), vinden bij hun acties tegen pol del het NBI op hun weg, als een 'zich voor deze delinquenten porteerende instantie'.

Probleem 2: vrijgelaten politieke delinquenten hebben neiging NBI aansprakelijk te houden voor alle nadeel die ze hebben ondervonden. Komt door rechts- en fiscale dingen die aanspraak op hun middelmatige of kleine vermogen hebben gedaan. Het lijkt op sommige ogenblikken 'niet boud te zeggen' dat het lijkt alsof dagelijks gister ontslagen delinquenten op het hoofdkantoor hun woordje komen zeggen, p.45 ... ongeletterd, ongemotiveerde klachten hebbend, zonder bewijsmateriaal. Vaak is het ze gelukt een of andere instantie 'voor hun geval warm te maken', zodat NBI voor blok gezet wordt! NBI vindt dat het 'overweging verdient' om wetswijziging voor te stellen, waardoor zaken sneller afgehandeld kunnen worden.

1947

I. Inleiding

p. 2 **Veranderingen in organisatie:** inkrimping apparaat in de provincie (als gepland); op grote schaal overgebracht vermogens uit 'vreemd beheer' in Eigen Beheer (zelf de administratie). Qua beheer 'maatregelen van concentratie en vereenvoudiging' genomen → wekte reacties, 'welke bij een wat minder na-oorlogs aandoende geprikkeldheid hadden behoren uit te blijven'. Het extra werk zal niet opwegen tegen de miljoenen beheerderkosten die nu worden uitgespaard.

p.4 Drastische beperking apparaat ingeluid door organisatorische herziening én door liquideren van bijvoorbeeld (afwikkeling) roerende goederen. Het spreekt voor zich dat NBI dus niet alle kwesties rondom verloren meubelstukken op kan blijven lossen, er moet ooit eens een einde komen aan dit 'tijdelijk' instituut. Er moet een 'redelijk compromis' worden getroffen tussen belastingbetaler (inkrimpen) en belanghebbenden (alles uitzoeken).

p. 4 Afwikkeling in beslag genomen roerende goederen moet praktisch opgelost.

Stap 1 – vordering van deze goederen in staatseigendom.

Stap 2 – beëindigen toewijzigingsbevoegdheid STPD per 1 juli 1947.

Stap 3 – uitverkopen der opslagplaatsen.

p. 6 Nieuwe gebieden kwamen tot ontwikkeling zoals de **ontvijanding:** gefundeerde verzoeken tot terugdraaien confisquatie, dus NBI kreeg nieuwe taak: simpelweg controleren of geclaimde 'vaderlandsliefde' wel klopte! → nieuwe, snel groeiende afdeling opgericht.

p. 7 **II. Afdelingsgewijs rapport**

p. 10 **Roerende Goederen:** de bekende ministeriele vorderingsbeschikkingen waarmee gros der goederen staatseigendom werd, had in grote lijnen ten doel:

1. mogelijkheid tot definitieve verkoop aan oorlogsslachtoffers van al in bruikleen zijnde goederen
2. mogelijkheid om uit de van niet-oorlogsslachtoffers terug te eisen goederen + de voorraad in opslag, de massa versneld vrijgekomen delinquenten aan elementaire te helpen
3. afsnijden alle mogelijke aanspraken van delinquenten op niet achterhaalbaar zijnde in beslag genomen goederen

* Toewijzing goederen opgedragen aan STPD, NBI was hierbij alleen 'verkoopkantoor'.

* Bruikleencontracten na onderzoek geleidelijk in koop- omgezet.

* Liquidatie verliep 'in hoofdzaak' volgens verwachting: medio 1947 alle vrije pol del van nodige voorzien.

* I.v.m. noodzaak spoedige afwikkeling (besparing!) werd bevoegdheid STPD per 1 juli 1947 opgezegd, zodat opgeslagen niet elementaire goederen te gelde konden worden gemaakt p. 11: ...in publieke veiling.

p. 10: Sommige voorraad naar gebieden met 'schaarste'.

* Voor 1948 alleen nog bruikleencontracten verder afwerken.

p. 11 Opsporing: De Centrale Vermogensopsporingsdienst is per 1 januari 1948 met behoud van zelfstandigheid organiek bij NBI ondergebracht. Systematisch uitkammen van rayons levert veel op!

Los AANHANGSEL tot het Jaarverslag van het NBI over 1947: Weerlegging van kritiek → mooi en relevant!!

p. A1 De onmatigheid van de kritiek die het afgelopen jaar van verschillende zijden op het NBI is uitgeoefend, is aanleiding om een **toelichting te geven op de ware stand van zaken.**

Twee voorbeelden van negatieve publicaties, waarbij één informerend telefoontje de slechte beeldvorming bij bevolking had kunnen voorkomen.

Veel klachten verband met gewijzigde instelling tegenover Duitsers en Nederlandse politieke misdadigers. Schrijver haalt aan dat je nog geen drie jaar geleden 'geen goed vaderlander' was als je vond dat Duitse en Nederlandse politieke gevangenen niet erg genoeg gestraft konden worden, 'het bestaan in Nederland onmogelijk moest worden gemaakt'.

p. A2 Destijds gingen vrijwel nergens stemmen op tegen het ongeorganiseerd weghalen van NSB-meubilair e.d. en nu wordt door zeer velen openlijk het andere uiterste verkondigd: onaanvaardbaar dat

NSB'er tijdens beheer geen bevoegdheid enzo heeft + dat delinquenten met 'te weinig égards en zelfs bepaald onhoffelijk' behandeld worden'. Komt toch niet te pas?!

NBI wil erop wijzen dat al deze ellende niet de SCHULD is van het NBI, maar dat zij ook maar maatregelen moet uitvoeren. NBI gaat voorbeelden noemen:

p. A3 ...

Van een oorlogsslachtoffer worden in bruikleen zijnde goederen teruggehaald, omdat hij ze niet koopt. Óf hij had zijn tegoed al opgebruikt, óf hij had al een bestaand gebrek aan welstand. In beide gevallen wordt het NBI afgeschilderd als 'Shylock' (*wat of wie was dat??*). Een delinquent krijgt zijn goederen niet terug, omdat er een vordering opzat. Crediteur boos, want hij moet jarenlang op zn geld wachten; delinquent boos, want zn goederen worden vastgehouden. Toe maar, het **NBI zit overal tussenin!** Grootste gedeelte der klachten behoren tot deze categorieën (= ongegrond).

Daarbij komt dat **élke klacht serieus** moet worden bekeken, voor het geval er écht een gegronde klacht inzit → **heel veel werk**.

p. A4

Wat betreft de beweerde **onhoffelijkheid**, waarmede bijvoorbeeld Duitsers en landverraders bij hun verzoeken op het hoofdkantoor worden ontvangen: gebeurt bij NBI niet, zoals bij veel andere overheidsinstanties, door jongste klerk, maar in hoofdzaak door academisch gevormd personeel van middelbare leeftijd. Het is waar dat deze groep mensen voor veel Nederlanders nog altijd niet tot de sympathiekste behoren en tijdens het onderhoud het geduld menigmaal op de proef stellen, maar het is toch 'moeilijk te veronderstellen, dat alle zoëven bedoelde ambtenaren, enkel doordat zij aan het Beheersinstituut verbonden zijn, nu plotseling de in hun vroegere levensjaren opgedane tact en beschaafde manieren hebben laten varen en zich, door hun eventuele privé-opvattingen, zouden laten verleiden tot een ambtelijk onjuiste houding. Dergelijke beschuldigingen zijn eenvoudig absurd.' Vervolgens een verhaal dat er zo verschrikkelijk veel handelingen gedaan worden, dat het percentage fouten zeer klein is. Het is een **enorm apparaat** met een in doorsnede gemiddeld personeelsgehalte: ook hier zijn dus 'onbekwamen, slordigen en zelfs dieven en bedriegers' aangetroffen.'

p. A5

NBI houdt zich zeer bezig met het weren van deze lieden, maar je kunt gewoon niet alles controleren. Je kunt een tweede een eerste mannetje laten controleren, maar dan zal er weer een derde bijmoeten om de eerste twee te controleren → gewoonweg niet te doen.

p. A6

Voor de leiding voldoende als dit aanhangsel eens tot enig begrip leidt en 'ook een aanleiding gevonden wordt tot een enkel woord van waardering voor de arbeid, die reeds jaren lang door een grote groep loyale medewerkers wordt verricht.'

1948

In jaarverslag van 1948 zit een losse 'memo' (7 blz. dubbelzijdig getypt) met als titel 'TAAK EN WERKWIJZE VAN HET N.B.I.'. Hieruit komt nog het volgende nieuws:

p. 1

* Onderscheiding in bemoeienis met

a. Duitse vermogens

b. Politieke delinquenten en

c. Bewindvoeringen.

Grote publiek met name belangstelling voor laatste twee.

p. 2 NBI beschouwt liquidatie der Duitse vermogens als haar hoofdtaak.

* De opslagplaatsen zijn leeg, op enige restant-goederen na. De goederen die in bruikleen zijn bij oorlogsslachtoffers worden afgewikkeld met medewerking van zg gemengde commissies, waarin ook STPD zitting heeft. Afwikkeling verloopt vlot.

Het NBI ondervond de volgende moeilijkheden:

a. overnemen erfenis Militair Gezag, in bijzonder in mei 1945 in beslag genomen roerende goederen van delinquenten. Militair Gezag heeft deze goederen deels opgeslagen, deels in bruikleen (52.000 contracten) gegeven aan oorlogsslachtoffers.

p. 3

b. Moest aansluiting zoeken bij beslissingen van procureurs-fiscaal, tribunalen en bijzondere gerechtshoven, die nalieten om 'voor uitvoering vatbare' beschikkingen te treffen

c. regering gaf pas in november 1948 definitieve richtlijnen voor ontvijanding Duitsers en Oostenrijkers

d. wet op vaststellen overlijden is nog steeds niet in Staatsblad verschenen. NBI is inmiddels, 'zeer tegen zijn zin in', verplicht alle voorgeschreven dingen te handhaven.

p. 4

e. NBI verleent vanwege encadrering in de RvH medewerking aan het Rechtsherstel.

f. dwingende eis van bezuiniging

Taak ook 'niet in cijfers uit te drukken' verzwaard door verfijning van rechtsovertuiging. Willekeur en rechteloosheid van bezettingstijd is verlaten.

p. 5

'Is dus enerzijds de situatie aldus, dat de positie van het N.B.I. aan alle zijden gemakkelijk ontevreden maakt, anderzijds is het onbegrijpelijk, dat het grote publiek zich geroepen gevoelt, om – zonder enig nadenken en zonder enig onderzoek – het N.B.I. in alle opzichten en reeds bij voorbaat, van alles de schuld te geven.' '... het is wel een uniek verschijnsel, dat een litanie van verwijten wordt gezonden door een zo gedifferentieerd gezelschap [de samenleving], dat het onderling meestal volkomen oneens is, maar unaniem de zondebok meent te kunnen aanwijzen.'

p. 6

De pers schijnt de laatste tijd mee te werken en past iig hoor en wederhoor toe.

Nog één facet: bezettingstijd en de naoorlogse chaos heeft blijkbaar sterke invloed gehad op mentaliteit, in die zin, dat men in zeer veel gevallen invloed wil uitoefenen door een persoon (volgens mij bedoelen ze omkopen en 'kruiwagentjes'), maar de orde is weergekeerd en dat is nu niet meer de weg om het te regelen.

Het jaarverslag

Voorwoord: afgelopen jaar apparaat sterk gerationaliseerd; op verschillende belangrijke gebieden liquidatie vermogensbeheer tot stand gebracht.

p. 1 **I. INLEIDING:** concentratie van organisatie werd verder doorgevoerd; aantal vermogens onder beheer nam erg af; liquidatie vijandelijk vermogen ging gestaag door, enz.

p. 2 **II. AFDELINGSGEWIJS RAPPORT:**

Afdeling Beheer: speciale sectie gevormd voor behandeling klachten vermogensbeheer. Omvang werkzaamheden Roerende Goederen liep sterk terug, dus opgeheven.

p. 5 Onderafdeling Roerende Goederen: zo goed als af, nog niet helemaal. Vooral veel bruikleencontracten afgewikkeld: 26.000, dus nu nog 12.505 over. Veel goederen verkocht (opbrengst totaal: F 14.090.335,95, in 1948 alleen: F 9.368.808,12). Gemengde Commissies deden goed werk, goede contacten met STPD.

p. 6 Onderafdeling Opsporing: Centrale Vermogensopsporingsdienst in 1948 onder NBI, daarna weer onder Ministerie Financiën. Ze hebben weer aardig wat opgespoord dit jaar.

p. 11 Klachten: groot gedeelte ging over roerende goederen. Verschillenden wilden er niet aan dat hun goederen Staatseigendom waren geworden, maar hieraan kon dus niets worden gedaan. p. 12 Minder klachten over werkwijze NBI dan in 1947! Commissies Beheersconflicten, volgens mij 18 stuks, (sinds 5 oktober 1948), zonden in totaal 803 klachten door aan Bureaux en Vertegenwoordigingen. 722 werden afgewikkeld.

p. 17 Omtrent de ontvijanding van minderjarige kinderen heeft NBI soepele regeling voorgesteld, waarmee regering akkoord is gegaan.

p. 19 Afdeling LIQUIDATIE: voornamelijk verkoop vijandelijke bedrijven, zelden landverraderlijk. Alleen als het economisch noodzakelijk werd of als delinquent daar zelf om verzocht.

Bureau Bijzondere Beheren, Afdeling Landverraderlijke Vermogens:

p. 29 reorganisatie administratie gecontinueerd. Schulden en opbrengsten konden daardoor worden bepaald: crediteuren hadden er weinig van te verwachten, dus beheer eind 1948 opgeheven. Voor een deel kon worden overgegaan tot een eerste uitkering, in totaal F370.000. Er lopen nog steeds belangrijke processen naar organisaties.

1949

Stapel papieren, geen mooi boekje.

Jaarverslag Bureau Rotterdam, in briefvorm d.d. 14 juni 1950:

Alles ging zn gangetje, door wetsveranderingen wel moeilijkheden soms bij voortgang. Zo'n 67 personen daar in dienst. Ontvijandingsverzoeken gingen lekker snel.

p. 5 Commissie Beheersconflicten kostte verschrikkelijk veel tijd: 204 nieuwe klachten, voornamelijk over roerend goed. Contact met deze commissie voornamelijk per brief onderhouden.

Roerende Goederen: voornamelijk incasso vorderingen wegens verkoop meubilair. Als politieke del. dingen kochten weinig moeilijkheden, maar oorlogsslachtoffers claimden een bedrag bij S.E.C. wat vaak niet klopte, dus moest er terug geïncasseerd gaan worden. Omzetten bruikleen- naar koopcontracten gewoon doorgegaan.

Begeleidend schrijven jaarverslag, d.d. 14 januari 1952: verschijning vertraagd, want NBI dacht dat 1949 niet nodig zou zijn. Ministerie Justitie stelt er echter wel prijs op, dus hier alsnog.

Jaarverslag 1949, stapeltje papieren met nietje erdoor heen

Beknopt, na uitvoering 1948.

p. 1 Concentratie kantoren verder doorgevoerd. p. 2 Nieuwe afdeling voor Effectenregistratie, terwijl Draf- en Renpaarden, Pleziervaartuigen en Kunstbezit konden samengevoegd.

p. 3 Werkzaamheden ontvrijding in hoeveelheid en hoedanigheid verder toegenomen.

p. 4/5 Roerende Goederen: in 48 verwachting dat het binnen enkele maanden opgeheven zou worden. Niet dus: nieuw besluit dat bij beëindiging beheer het inbeslaggenomen huisraad moest worden teruggeven of bij verkoop opbrengst uitgekeerd. Brengt nog veel werk met zich mee.

p. 5 Klachten liepen sterk terug. Voor de 'Heffingen' bleef dit echter constant. Klachten meer karakter van 'verzoeken' eigenlijk. Van Commissies Beheersconflicten 1632 klachten ontvangen en met de rest van 1948 totaal 1867 verwerkt. Enkel ter definitieve besluitneming naar Justitie gegaan.

1950

Overzicht van de reeds verrichte en nog te verrichten werkzaamheden van het Nederlandse Beheersinstituut (lijkt stand van zaken 1950 te zijn)

12 pagina's met allerlei info. Het komt erop neer dat ze al van alles hebben gedaan en nog veel meer moeten doen en dat het lastig is de hoeveelheid tijd te schatten die dit gaat kosten.

Jaarverslag 1950, stapeltje papieren met nietje erdoor heen

Net als 1949 ter besparing van kosten in beknopte vorm uitgebracht.

p. 1 Bij KB J.J. de Vries tot directeur NBI benoemd. Aantal bijkantoren van 9 naar 7, verdere concentratie voorbereid.

Ontvangsten/uitgaven beheersapparaat: zelf-financieringsprincipe vervangen door systeem van krediet- en begrotingscontrole, met maandelijks rekenplichtigheid tegenover Justitie.

Meer uniformiteit in vermogensadministratie, door instructie aan bijkantoren (mei 1950).

p. 2 Werk Centrale Vermogensopsporingsdienst gedeeltelijk door NBI overgenomen.

p. 3 Liquidatie Duits/landverr/verbeurdverklaard vermogen vond gewoon voortgang.

Klachten schadevergoedingen en afwikkeling roerende goederen: hoofdkantoor ontvang 550 mondelinge of schriftelijke klachten. Mondeling over algemeen onmiddellijk afgehandeld, de rest werd een schriftelijke. Er werden dit jaar 600 klachten afgewikkeld, voornamelijk over einde beheer en in beslag genomen goederen.

p. 4 De afdoening van bruikleenovereenkomsten roerend goed heeft veel moeilijkheden en correspondentie met zich meegebracht, van de 3362 nu nog 2097 af te handelen.

Vergelijking Prognosen naar de stand van de werkzaamheden per 31/12 van 1950, 1951 en 1952, vijf losse blaadjes

Uit op te maken dat van de afwikkeling van landverraderlijke vermogens niks zinnigs is te zeggen: 'Geen termijn genoemd', 'Geen schatting mogelijk', enz. Terwijl van andere dingen tamelijk duidelijke verwachtingen worden uitgesproken: 'Benodigde tijd voor liquidatie geschat op 3 a 4 jaren', 'Verwacht mag worden dat...', enz.

Bij Klachten:

52: verwacht wordt dat aantal klachten t.o.v. 51 en 52 zal verminderen

51: klachten worden per ult. '52 nog slechts sporadisch verwacht

50: klachten verminderen, doch behandeling wordt lastiger

1951

Ook hier weer stapel papieren met nietje.

p. 1 Zoals laatste jaren gebruikelijk ook hier weer beknopte vorm, terwijl voor kenmerkende gegevens verwezen wordt naar driemaandelijks iets wat in ruime kring ter kennis wordt gebracht.

II. **Organisatie:** Aantal directeuren van 3 naar 2. Aantal bijkantoren door opheffing Bureau Rotterdam en Vertegenwoordiging Eindhoven van 7 naar 5: nu alleen nog Bureau Amsterdam en Den Haag en Vertegenwoordigingen Arnhem, Groningen en Zuid-Limburg. Totale personeelsbezetting van 956 naar 761.

p. 2 Ter bevordering van uniforme en efficiënte werkwijze is in maart 1951 aan alle personeel hoofdkantoor een 'Algemene Instructie' ter hand gesteld.

p. 4 **Klachten:** in 1951 beduidend meer dan 1950: komt door feitelijke afwikkeling van beheren die in 1949 krachtens Ministeriele Beschikking pas in 1950 haar beslag kreeg. Klachten daarvan kwamen pas in 1951.

Commissies Beheersconflicten allemaal opgeheven, behalve Amsterdam en Den Haag. 148 klachten overgedragen, wordt allemaal netjes afgewikkeld.

Brief afdeling Beheer van de Raad voor het Rechtsherstel, d.d. 14 december 1955

Verzoek om overzicht van stand van zaken werkzaamheden over 1951 NBI te ontvangen, waarmee de voorzitter van de RvHR de eerdere rapporten kan vergelijken.

Antwoord Directie, d.d. 19 december 1955: men is er al mee bezig!

1955

Waar zijn de tussenliggende jaren??? Het zóu kunnen zijn dat ze het hebben samengevoegd, maar nergens wordt daar expliciet melding van gemaakt.

Ik moet zeggen: ze zijn er wel op achteruit gegaan. De jaarverslagen begonnen mooi ingebonden, maar nu zijn het maar stapeltjes getypt papier.

Er zijn best wel veel dingen afgewikkeld of bijna afgewikkeld. Er lopen zo te zien alleen nog wat aanvragen tot restitutie opbrengsten roerende goederen, voornamelijk inbeslaggenomen inboedel en bedrijfsmateriaal.

p. 62 Nog steeds groot deel van de inlichtingen over roerende goederenkwesties, oorlogsschadedingen enz., maar verder grote variëteit aan verzoeken.

Bijlage van verrichtte en nog te verrichten werkzaamheden, o.a. overzicht (namen + getallen + dossiernr.) van groep verbeurdverklaringen, wachtend in behandeling bij de bureaus! Ook andere lijsten, waarbij vermeld wordt waar men nog op wacht (verklaringen e.d.).

1956

Zit weer een heel overzicht bij van wat nog loopt: namen en vermogens en soms waar 'em de kneep zit in de afwikkeling. Vind eigenlijk niets wat speciaal op NSB'ers of landverraderlijk vermogen slaat, laat staan op de kinderen. Krijg de indruk dat dat wellicht grotendeels afgewikkeld is.

Tekst bij dit overzicht:

Inleiding: taak NBI nu voornamelijk nog afwikkeling vijandelijke vermogens.

Veel gegevens, niet echt relevant.

p. 21 Juwelen, sieraden en overige roerende goederen bijlage A/4: behoudens in gevallen waarin nog teruggave vermogen mogelijk is alsmede van familiesieraden Duitse joden, hopen ze verschillende posten in 1957 af te doen. In enkele gevallen is reeds opdracht tot verkoop verstrekt.

p. 55 **Klachten**: er zijn nog 8 te behandelen klachten over, 121 stuks afgehandeld en 109 ontvangen. 130 klachten over roerende goederen in 1956 zijn buiten beschouwing gelaten, omdat de materie geheel op zichzelf staat. Ze verwachten van roerend goed minimum aantal klachten, want meestal gaan ze over niet kunnen vereniging met dezerzijds aangeboden vergoedingen voor inbeslaggenomen huisraad. Die toekenningen worden nog maar zelden gedaan.

Nog steeds moeten ze veel inlichtingen geven, over van alles en nog wat, vooral opheffing beheer en bewind. Ze verwachten dat dit hetzelfde blijft.

p. 74 Slotbeschouwing: ze verwachten dat het **beheer van landverraderlijke vermogens** in loop van 1958 zal worden beëindigd.

1957

Beginnt weer met **Overzicht van de reeds verrichte en nog te verrichten werkzaamheden per 31 december 1957**

Hoofdtak nu alleen nog afwikkeling vijandelijke vermogens.

p. 45 Beheersaangelegenheden na afloop beheer, respectievelijk buiten het eigenlijke beheer vallend (z.g. nabehandeling): Er zijn geen klachten meer, en er zijn er maar 18 geweest. Nog steeds belangrijk deel verstrekken van inlichtingen over van alles. Wordt niets gezegd over NSB-gezinnen, wel over Duitsers en vijandelijk vermogen, enz.

p. 46 Er zijn praktisch geen aanvragen meer tot restitutie van opbrengsten roerende goederen (3 stuks).

p. 57 Slotbeschouwing: de taak van het NBI met betrekking tot beheer landverraderlijke vermogens (nog 13) zal in loop 1959 worden beëindigd.

Wederom een stapel van bijlagen vol met namen en cijfers. Het zou best zo kunnen zijn dat de hoeveelheid werk eindelijk dermate overzichtelijk en behapbaar is geworden, dat ze nu de namen kunnen noemen ofzo.

1958

p. 39 Onderwerp 'Aanvragen tot restitutie opbrengsten roerende goederen' zal in vervolg niet meer in jaarverslag worden opgenomen, daar de arbeid daaraan te verwaarlozen is.
p. 46 Ze vestigen nu al voor het tweede jaar de aandacht op het probleem van de ontslagen werknemers. Ze krimpen namelijk voortdurend in (nu nog 62 werknemers), dat is goed, maar ze zijn bekend met het feit dat 'van de ontslagen medewerkers zeer vele geen nieuwe werkkring hebben gevonden'.

1f. Mogelijk wanbeheer/fraude/slecht functioneren, enz.

Inhoud:

- 841: Stukken betreffende de rapportage door bureaus en vertegenwoordigingen in opdracht van de Centrale Vermogensopsporingsdienst betreffende onderzoeken bij personen en bedrijven naar frauduleuze handelingen, collaboratie en vijandelijk vermogen en bezit, 1946-1948 (841: Vertegenwoordiging Arnhem, 1947-1948)
- 115: Stukken betreffende het verscherpte toezicht van de minister van Justitie op het NBI, in verband met de klachten over corruptie en fraude door bureaus en vertegenwoordigingen, 1947-1948
- 44: Stukken betreffende de behandeling van klachten die zijn ingediend bij het hoofdkantoor, bureaus, vertegenwoordigingen en commissies Beheersconflicten, 1945-1954 (44: Hoofdkantoor 1945-1954)
- 842: Stukken betreffende de rapportage door bureaus en vertegenwoordigingen in opdracht van de Centrale Vermogensopsporingsdienst betreffende onderzoeken bij personen en bedrijven naar frauduleuze handelingen, collaboratie en vijandelijk vermogen en bezit, 1946-1948 (841: Vertegenwoordiging Leiden 1947-1948)
- Stukken betreffende onderzoek naar wanbeheer en mogelijke fraude bij Bureaux Roerende Goederen, 1946-1953
 - 72: Bureau Amsterdam, 1949
 - 73: Bureau Bussum 1946-1948
 - 74: Bureau Rijswijk, 1948-1953
 - 75: Bureau Rotterdam, 1946-1953
- 43: Stukken betreffende de behandeling van klachten die zijn ingediend bij het hoofdkantoor, bureaus, vertegenwoordigingen en commissies Beheersconflicten, 1945-1954
- 47: Rapporten van een inspecteur van de afdeling Opsporing en correspondentie inzake teruggave van ontvreemde goederen en kunstvoorwerpen en andere malversaties, 1951-1959
- 838: Stukken betreffende de rapportage door bureaus en vertegenwoordigingen in opdracht van de Centrale Vermogensopsporingsdienst betreffende onderzoeken bij personen en bedrijven naar frauduleuze handelingen, collaboratie en vijandelijk vermogen en bezit, 1946-1948 (838: Algemeen 1946-1948)

841: Stukken betreffende de rapportage door bureaus en vertegenwoordigingen in opdracht van de Centrale Vermogensopsporingsdienst betreffende onderzoeken bij personen en bedrijven naar frauduleuze handelingen, collaboratie en vijandelijk vermogen en bezit, 1946-1948, 6 omslagen (841: Vertegenwoordiging Arnhem 1947-1948, 1 omslag)

Interessant dossier! Bevat veel procesverbalen over uitgifte roerende goederen en de getuigenissen geven meer inzicht in hoe het toen allemaal ging.

Ook: geeft inzicht in hoe slecht overdracht van Bur Roer Goed naar NBI (plaatselijk) verliep.

!!! Proces-verbaal over inventarisatie en uitgifte goederen Bur Roer Goed te Velp.

Allerlei mensen worden gehoord en hieruit blijkt o.a. het volgende: spullen van gevluchte NSB'ers en Duitsers moesten zo snel mogelijk uit de percelen gehaald na de bevrijding om

- 1) plundering te voorkomen en om
- 2) de oorlogsslachtoffers te helpen.

Bur Roer Goed kreeg daardoor eigenlijk niet de kans om een behoorlijk administratiesysteem op te zetten. Goederen werden dus of geïnventariseerd bij ophalen of bij aflevering in magazijn. Etikettes erop, codenummer en klaar. Alleen... etiketten raakten los en eigenaar was nooit meer te achterhalen. Chaos in het magazijn. Magazijn kon niet goed afgesloten worden, dus er verdween ook wel eens wat. Bij uitgifte van goederen werd een bruikleencontract met begunstigde opgesteld.

Op gegeven moment werd Bureau overgenomen door NBI te Arnhem. Bur bood nog aan om resterende bruikleencontracten op te maken, maar van dat aanbod maakte NBI nooit gebruik. Bur bracht hun administratie over naar NBI en bij die overdracht ging het mis. NBI is er nooit in die administratie gedoken, waardoor van de losse papiertjes nooit een definitief bruikleencontract werd gemaakt. In 1948 gingen ze dit onderzoek instellen en na navraag bij NBI zeiden ze eerst niets te hebben, later bleek iets helemaal onder het stof uit een gangkast te komen en een ander deel lag op de grond in een of andere kamer. De administratie, overgekomen van Bur RG te Velp was nooit op orde gebracht en kerel van NBI zei dat hij nu alsnog contracten opmaakte aan de hand van klachten van NSB'ers die hun spullen kwamen opeisen.

→ in dit geval was Bur Roer Goed tamelijk goed bezig geweest, te goeder trouw, wel fouten natuurlijk, maar zo goed mogelijk onder de omstandigheden en had NBI het er beetje bij laten zitten. Maar ja, die moesten al die Bureautjes Roer Goed natuurlijk overnemen, dus dat is misschien ook wel weer te begrijpen...

Ook een proces-verbaal uit feb 1948. Een meneer heeft na bevrijding **rijtje meubels in bruikleen** gekregen, wel voor ontvangst getekend, maar nooit contract en rekening gehad. Hij zegt dat netjes tegen die onderzoekers. Zij nemen de goederen terstond in beslag, stellen een 'Proces-verbaal van inbeslagneming vermogen' op en slaan de goederen vervolgens op bij betreffende meneer, waardoor er feitelijk dus niets verandert en hij zn meubels gewoon kan houden!

Nog meer diverse proces-verbalen, vaak betrekking hebbend op de uitgifte van goederen. Er lijkt dan iets niet te kloppen, maar als de mensen worden gehoord, blijkt dat ze van goede wil zijn, bijv nog geen contract hebben ontvangen of geen rekening of zelfs brieven naar het NBI hebben gestuurd maar daarop geen antwoord opvingen.

Dit zou heel goed kunnen betekenen dat het NBI, iig in het begin, niet berekend was op haar grote taak en achter de feiten aan liep te vliegen. De theorie was iig heel mooi: bruikleencontracten, plicht tot teruggave, betalen wat je houdt, enz., het bleek alleen wat lastig praktisch uit te voeren...

115: Stukken betreffende het verscherpte toezicht van de minister van Justitie op het NBI, in verband met de klachten over corruptie en fraude door bureaus en vertegenwoordigingen, 1947-1948, 1 omslag

Soort memorandum van mr. J.F. Verlinden (ambtenaar departement Justitie?) aan 'de heer Hoofd der Ie Afdeling', waarin verslag wordt gedaan van een kritische beschouwing op het NBI, d.d. 23 december 1947

Samenvatting: aanleiding is de motie Tendeloo, inzake instellen commissies van toezicht op beleid NBI.

1. zijn taak was eens te kijken naar de klachten die minister van Justitie krijgt over NBI. Kreeg daartoe alle inlichtingen die hij van Directie NBI wilde. Groot deel klachten kon hij overdragen aan juiste afdeling of naar STPD.
2. Veelheid klachten kon wel zo wel verwerkt worden, maar 'volle nuttige effect' hiervan kon niet worden verkregen, want hij had teveel dom schrijfwerk.
3. Beleid NBI wordt hier te sprake gebracht, waarbij volgende in aanmerking moet worden genomen:
 - a. klachten dringen wel door tot de kern van de zaak, maar hij kon niet hoogstpersoonlijk inspectie op de kantoren houden, dus heeft alleen mening van Directie om zich op te baseren, geen feitelijke omstandigheden
 - b. klachten zouden moeten geconcentreerd worden op één centraal punt, bijvoorbeeld Ministerie v Justitie
 - c. er kunnen (per ongeluk) fouten in de wettelijke regelingen zitten. Hij gaat kijken of die er dan nog uitgehaald kunnen worden

Directie van het NBI

4. Hij twijfelt niet aan persoonlijke bekwaamheid en onkreukbaarheid van leiding NBI. Gaat super, mits niet de weinig bevredigende toestand wordt gehandhaafd, dat verscheidene afdelingen in diensten zich met de behandeling van klachten occuperen. Dan kan pas goed gecontroleerd worden op leiding NBI ook zo bekwaam is in de organisatie.

Plaatselijke vertegenwoordigers

5. Niet zo gerust op: vele klachten in die richting, benevens onlangs ontdekte fraude. Leiding NBI is er zelf ook niet gerust op. Regering moet dit gaan controleren!

Organisatie NBI

6. Ziet enorme taak NBI niet over het hoofd. Vraagt zich wel af of leiding NBI enige negatieve gevolgen van systeem niet had kunnen ondervangen. Onderwerpt systeem zelf daarom eerst aan beoordeling.

7. Als wetgever gevolgen had kunnen voorzien, zouden 2 dingen beter zijn geregeld:

- de organisatie van het beheersapparaat
- de begrenzing aan haar taak

(Organisatie beheersapparaat:)

Hij vindt het juist dat E133 de mogelijkheid opent om plaatselijk vertegenwoordigers neer te zetten, aangezien centraliseren hier niet handig is. Hij vindt het minder juist dat:

- a. de leiding niet in handen werd gelegd van op ambtelijke wijze verantwoordelijke organen
- b. mede daardoor verantwoordelijkheid in handen kwam van vertegenwoordigers op wiens benoeming regering geen of zeer weinig invloed kon uitoefenen

8. Hij haalt als voorbeeld de Weeskamerdienst in Ned-Indië aan, waar het goed geregeld is. Belangrijkste verschillen met NBI zijn:

- a. leiding en verantwoordelijkheid bij één minister
- b. directe toezicht is gedecentraliseerd en in handen gelegd van organen vd rechterlijke macht
- c. grotere waarborgen voor deskundig en zakelijk beheer en daardoor voor betrokkenen verhoging der rechtszekerheid

9. (Begrenzing van de taak van het beheersapparaat:)

Wetgever heeft in diverse besluiten, E100 E133 E102 enz, NBI taak toebedeeld die begrip 'beheer' ver te boven gaat, bijvoorbeeld omvangrijke 'ontvijanding' en liquidatiebevoegdheden. Vraag lijkt gewettigd of de hoofdtak beheer door al die nevenfuncties geen afbreuk wordt gedaan én of het noodzakelijk is NBI met nevenfuncties te blijven belasten. Daarom op korte termijn:

- a. kijken welke neventaken naar andere organen kunnen
- b. kijken welke wettelijke voorzieningen hiervoor nodig zijn

Enige punten betreffende het beleid van het NBI

10. Heeft NBI kwade gevolgen niet kunnen ondervangen? Hij denkt dat door grote zwijgzaamheid NBI, Ned volk noemt het geheimzinnigheid, én door bangheid voor overheidsinmenging, zelf verantwoordelijk is voor minder goede reputatie bij publiek en belanghebbenden. Als ze vindt dat beheer zuiver conservatoir karakter moet dragen, moet ze dat ook laten blijken door drastische ontslagen (van beheerders geloof ik).

11. Heeft NBI zich niet onnodig veel werk op de hals gehaald? Was het nodig dat ze 150000 vermogens in beheer namen, waarvan er zelfs zijn waarvan nú al blijkt dat saldo negatief is? Wat is nut daarvan?

Volgens E133 art. 10 lid 2 is zeer duidelijk dat NBI niet verplicht is over te gaan tot beheer.

12. Hij kan niet beoordelen of NBI al te makkelijk verantwoordelijkheid voor vroeger wanbeheer afwijst op grond van art. 10 lid 4 van E133. Licht het niet op haar weg om ook in dit opzicht de belangen van het beheerde vermogen te behartigen? Hij is niet helemaal gerust, want hij kreeg de indruk dat NBI ipv die gegevens nuttig te gebruiken ze zag als een aanval op haar eigen beleid, wat ontaarde in 'schoonvegen van eigen straatje'.

13. NBI weigert inzake in stukken aan betrokkene en raadsman bij ontvijsingsaanvragen met beroep op art. 46 van E133. Hij denkt dat bezwaren tegen volledige openbaarheid niet opwegen tegen systeem van geheimzinnigheid.

Toezicht op NBI

14. Tot dusverre ontbreekt het de RvhR om daadwerkelijk toezicht uit te oefenen op Directie. Dat moet veranderen. Art 4 van E133 legt uitvoering en toezicht op en naleving van in E133 bepaalde in handen van onze ministers → die zouden moeten besluiten om dit in één hand te leggen.

*** Weer een nota aan Zijne Excellentie (de Minister van Justitie?) van mr. J.F. Verlinden over 'Toezicht Nederlands Beheersinstituut':**

Streven is om zoveel mogelijk beheren snel op te heffen en het toezicht op het NBI te concentreren.

Klachten zijn bijv. dat er slecht beheer wordt gevoerd, onder te weinig toezicht en dat de afwikkeling van beheren te langzaam verloopt en teveel Ministers voor het hele zaakje verantwoordelijk zijn.

Door de instelling van Commissies Beheersconflicten zal binnenkort effectieve controle op plaatselijke bureaus en vertegenwoordigingen mogelijk zijn.

Trage afwikkeling van beheren: sinds mrt 1948 moeten alle beheren onder de Fl 5000,- worden opgeheven. Verlinden probeert aan juiste cijfers over voortgang daarvan te komen, maar kan zich niet aan indruk onttrekken dat het NBI sjoemelt met de cijfers en geen juiste voorstelling van zaken kan/wil geven. Doordat verplichte afwikkeling van beheren nog lang niet klaar is, komt NBI ook niet aan haar andere taken meer toe, d.i. de afwikkeling van bruikleencontracten waarmee 2 jaar geleden al moest worden begonnen.

Karakter van het beheer

De vraag 'Welke beheren moeten worden opgeheven?' moet worden vervangen door 'Welke beheren moeten gehandhaafd blijven?'.

Als je conservatoire karakter van beheer in oog houdt (verhaalsobject voor eventuele verbeurdverklaring) staalt het helemaal nergens op dat het NBI beheer blijft voeren mbt vermogens van lieden, van wie bijvoorbeeld op grond van veroordeling vaststaat of deel van vermogen is verbeurd verklaard. Dit lijkt eerder op een faillissement zonder crediteuren of een bewindvoering over een afwezige die aanwezig is. Oké, na capitulatie was die scheiding moeilijk te maken, maar anno 1948 mag die eis wel worden gesteld. Conclusie: *'Derhalve zijn slechts die beheren te rechtvaardigen, welke vermogens betreffen van nog niet berechte personen, voor zover de verwachting gewettigd is, dat t.a.v. die vermogens een verbeurdverklaring zal worden uitgesproken.'* Beslissing hieromtrent zou in handen procureur-fiscaal moeten komen.

Verlinden durft twijfel uit te spreken of huidige leiding NBI en RvhR wel capabel/bereid zijn om drastische ingrepen te doen die vereist zijn voor deze maatregelen.

* **Verslag bespreking over corruptie van personeel van NBI, d.d. 23 jan 1948** tussen mr. J. Versteeg (proc-gen bij Gerechtshof Den Haag), mr. W.H. Overbeek (Officier v Justitie, corruptiezaken), dr. M.S. van Oosten (subs. Officier v Justitie bij Arrondissements Rechtbank te R'dam) en mr. J.F. Verlinden (ambtenaar ten departemente) als secretaris.

NBI lijkt niet makkelijk schuld op zich te willen nemen, ze schuiven het vaak op 'beleidskwesties'. In Rotterdam is nimmer aangifte gedaan van strafbare feiten zoals het zoekmaken van vermogensbestanddelen van pol del, wat heel strafbaar is. Wordt leiding NBI heel kwalijk genomen. Het wordt wenselijk gevonden dat alsnog de antecedenten van al het NBI personeel wordt nagegaan. Mensen die te goeder trouw ten onrechte spullen van pol del hebben, moeten daar in kranten op gewezen worden.

44: Stukken betreffende de behandeling van klachten die zijn ingediend bij het hoofdkantoor, bureaus, vertegenwoordigingen en commissies Beheersconflicten, 1945-1954 (44: Hoofdkantoor 1945-1954)

Dossier niet helemaal doorgenomen, veel te veel papieren en niet allemaal even interessant. Toch wel leuke dingen in gevonden!

Brief d.d. **16 okt 1945**: bij **inval in illegale drukkerij** allerlei spullen, ook meubels meegenomen. Na bevrijding deels opgespoord in pand van de BS. Deze hebben ze verdonkeremaand, geen stijl voor meubels die van illegale werkers kwamen!! CB (Comm Beheersconflicten) moet dit snel uitzoeken anders onderneemt ondergetekende stappen.

Brief van d.d. **14 okt 1947** aan procureur-generaal Gerechtshof A'dam vd Officier v Justitie. Gaat over **fraude die ontdekt is bij Vertegenwoordiging Amersfoort**. Er zijn mensen in verzekering gesteld. Het gaat om het toe-eigenen van goederen, vallend onder Besluit Vijandelijk Vermogen. Ook bekentenis toe-eigening genotsmiddelen als drank en sigaretten. Zaak wordt hoog opgenomen, wordt onderzoek ingesteld, ws nog meer mensen in het gevang. Officier v Justitie kaart aan dat er zo wel een heel ongunstige indruk ontstaat vd wijze waarop door NBI beheer wordt gevoerd...

!!! Een 8 kantjes lange brief van de Directie aan de Minister v Justitie met als onderwerp:

Onregelmatige handelingen door personeel van het Beheersinstituut, d.d. 9 dec 1947

Heb de indruk dat het mede is nav de ontdekte fraude in Amersfoort. De Directie geeft toelichting op fraude, je zou het kunnen interpreteren als 'schoonpraten', maar vanuit principe 'hoor en wederhoor' vind ik dit een prachtige reactie vanuit NBI.

Inhoud ondermeer:

- de gearresteerde ambtenaren behoorden tot de meest betrouwbaren binnen NBI en hadden (oa als kandidaat-notaris) zich verre van dit moeten houden met oog op hun eigen toekomst
- ze geven aan niet verwonderd te zijn over deze gebeurtenissen, maar willen hiermee de misdaden zeker niet verkleinen!
- in een org als NBI is gewoon dat risico aanwezig, daarbij willen ze het niet op de erfenis uit het verleden, nl MG en Bureaus Roerende Goederen, gooien, want dat heeft hier toevallig even niets mee te maken
- Ze zeggen wél dit: NBI heeft beheer over 2 miljard gulden met 2000 werknemers. Apparaat heeft geen traditie, noch toekomst om haar werknemers te bieden, noch kan het zich bij aannemen personeel selectiemaatstaven permitteren. Gemiddelde arbeidsduur personeel is 6 maanden, dus theoretisch zou bezetting van bijv Bureau Amsterdam van aug 45 tot ultimo 47 ruim vier maal geheel kunnen zijn vervangen. Tijdelijk karakter van NBI, alsmede druk van buitenaf om op te schieten, laat niet toe dat ze nog wezenlijke veranderingen hierin kunnen aanbrengen.

Vergeet hierbij niet de naoorlogse verwording vd moraal in het algemeen, dus mag het bij niemand verbazing wekken dat bij NBI ook pogingen tot fraude worden gedaan. Te meer daar het goederen beheert die erg schaars zijn voor iedere NL'er.

- De vraag is nu in hoeverre **preventieve controle** mogelijk is. Elke deskundige zegt dat het niet kan, sowieso niet qua kosten (meer dan veelvoud) en vertraging vh werk. Bovendien kunnen elkaar controlerenden ook weer gaan samenzweren en dan zijn ze terug bij af. Het kan gewoon niet.
- Stelt u zich eens voor: werknemers NBI komen gelijk met politieambtenaren bij huis aan, waar politie betrokkene meeneemt en NBI'ers vervolgens huis in beslag moeten nemen of verzegelen. Het is niet anekdotisch dat zij daarbij een huis aantreffen dat zo verlaten is, dwz met halve pakjes sigaretten, ontkurkte flessen sterke drank, halfvolle botervloot en gevulde kit met steenkolen. Hoe doe je dat praktisch?! NBI heeft hier natuurlijk wel nodige aanwijzingen voor gegeven, maar is niet te voorkomen dat ambtenaren zich onder die omstandigheden bepaalde goederen toe-eigenen.
- De laatste tijd voert hoofdkantoor wel **steeds straffer toezicht**. Voorts verwachten ze veel verbetering wegens de liquidatie der roerende goederen, deze zijn namelijk grote bron van voor verduistering vatbare objecten. Daarnaast hebben ze de CVO in okt jl. aan het werk gezet om acht vertegenwoordigingen helemaal uit te pluizen op fraude met alle nodige bevoegdheden. Als dat vrucht draagt, gaat het ook op de andere kantoren gebeuren. Zo, dat was em.

* Ook zaadteelt- en selectiebedrijven kunnen in aanmerking komen voor schadevergoedingen ed. als bijv de oogst mislukt is.

!!! Een vertrouwelijk schrijven d.d. 14 sept 1950 van W.L. Kunst, afdeling Speciaal Beheer/Landverraderlijk Vermogen aan dhr. H. Stravers (geen briefpapier met logo's ed, zal wel intern vertrouwelijk zijn) mbt **fraude en het noemen van namen**.

Inhoud brief:

- nav brief hoofdkantoor d.d. 23 aug 1950
- er was een verzoek om op te geven in welke gevallen het NBI is overgegaan tot betaling van tekorten in beheerde vermogens, ontstaan door fraude of door wanbeheer, en die nog niet zijn aangezuiverd. Deze vraag is allereerst onmogelijk te beantwoorden omdat het niet mogelijk is alle beëindigde en afgewerkte dossiers hierop te controleren.
- Daarbij komt dan 'wanbeheer' een rekbaar begrip is, want het is ook al gebeurd dat een ontslagen beheerder door de RvHR in zijn gelijk werd gesteld.
- Het noemen van namen lijkt schrijver 'zéér gevaarlijk', aangezien 'wij binnenskamers overtuigd kunnen zijn van wanbeheer, doch ons als Ned. Beheersinstituut verweren tegen de aangevoerde klachten en zelfs in sommige gevallen moeten trachten de beheerder te sauveren.' Hij noemt in dit verband dan wel een naam. → **heeft dit niet te betekenen dat ze soms intern de fraude wel erkennen, maar het naar buiten toe ontkennen???** Zoals hieruit blijkt gebeurt dit niet echt met kwade bedoelingen, maar het maakt het NBI bij de bevolking natuurlijk niet echt populairder.
- hij vermeldt ook nog even dat totaal nog niet is te overzien of en hoeveel klachten van wanbeheer in de toekomst gaan komen. Er zijn enkele heren wel voortdurend 'met dergelijke quaesties bezig'.

Ook wel wat documenten over beheerskwesaties. Bedrijven, bijv in de landbouw, waarvan de beheerder niet de goede prijzen heeft gehanteerd ed.

842: Stukken betreffende de rapportage door bureaus en vertegenwoordigingen in opdracht van de Centrale Vermogensopsporingsdienst betreffende onderzoeken bij personen en bedrijven naar frauduleuze handelingen, collaboratie en vijandelijk vermogen en bezit, 1946-1948, 6 omslagen (841: Vertegenwoordiging Leiden 1947-1948, 1 omslag)

Gaat grotendeels over **onderzoek naar Van Zanten** (naam ben ik volgens mij al eerder tegengekomen), directeur Bureau Roer Goed en in die hoedanigheid niet geliefd bij pol del. Hij geeft schriftelijk bij Directie NBI aan dat hij bedreigd wordt door een bepaalde pol del. Beide worden gehoord. Er zit nog wrok vanuit de oorlog, omdat de NSB'er Van Zanten tijdens de oorlog eens heeft willen dwingen zijn ambtseed te breken, zodat de politie van typemachines kon worden voorzien en zo beter zijn ('slechte') werk kon doen. Schenen nogal veel klachten over Van Zanten te zijn, zodat hij in diskrediet gebracht werd in Leiden. Ik zou zo ook niet weten wie hier 'goed' was en wie 'slecht', maar het is iig een interessante discussie.

72: Stukken betreffende onderzoek naar wanbeheer en mogelijke fraude bij Bureaux Roerende Goederen, 1946-1953 → Amsterdam, 1949, 1 omslag

Niet veel bijzonders, er zitten wat papieren in over iemand die ontslagen is omdat hij kaderlid bij de NAD is geweest, er zitten wat krantartikelen in over chaos en fraude bij het NBI in Bussum, enz. Geen duidelijke samenhang, geen duidelijke conclusie of Bureau Bussum nou wel of niet fout zat.

In november 1946 blijkt dat er op het bureau in Bussum blijkbaar nogal wat fraude aan de hand is: op grote schaal worden goederen ingenomen (correct), maar daarna zijn ze voor spotprijzen verkocht, zelf meegenomen of zelfs uitgedeeld aan vrienden en bekenden! Twee vlammende artikelen daarover in Trouw. Interne brief van NBI in dossier dat dit allemaal betrekking heeft op misstanden van een paar maanden na de bevrijding toen er nog gewerkt werd zonder richtlijnen.

73: Onderzoek wanbeheer/fraude Bussum 1946-1948, 1 omslag

Worden diverse kwesties min of meer uitgebreid in behandeld, waaronder één geval van een prive-secretaresse op de afdeling Ontvijanding van het NBI die meubels van een Duitser in huis bleek te hebben. Hele uitgebreide processen-verbaal over dit geval. Dus het zijn meer van die kleine, individuele fraudegevallen, nog niet eens specifiek betrekking hebbend op de benadeling van NSB-gezinnen.

74: Onderzoek wanbeheer/fraude Bureau Rijswijk 1948-1953, 1 omslag

Bevat alleen een mapje met stukken over een onderzoek dat is ingesteld naar drie verdwenen schilderijen van een Joodse vrouw. Vluchtig doorbladeren lijkt uit te wijzen dat ze verkocht zijn voor spotprijzen.

75: Onderzoek wanbeheer/fraude Bureau Rotterdam, 1946-1953

Niets bijzonders, heel dun stapeltje papier, geen ernstige zaken, alleen wat correspondentie over wel of niet (verder) onderzoek in te stellen.

43: Stukken betreffende de behandeling van klachten die zijn ingediend bij het hoofdkantoor, bureaus, vertegenwoordigingen en commissies Beheersconflicten, 1945-1954 → Commissie Beheersconflicten Den Haag 1948-1952, 1 pak

Stapel papieren van ca. 5 cm dik.

Inhoud valt tegen. Voornamelijk begeleidende brieven bij klachtendossiers die de commissie rondmoeten alvorens ze behandeld kunnen worden in de vergadering. Slechts één keer kom ik notulen tegen, waarin slechts één van de behandelde klachten uitvoerig besproken wordt. Daarnaast erg weinig klachtenbrieven. Degenen die er in zitten hebben vooral betrekking op beheerskwesties, waarbij de verkoop vaak schijnbaar nonchalant en voor een veel te laag bedrag gedaan is.

Inhoud dossier o.a.:

* Papier, waarop staat vermeld dat op 4 mrt 1953 nog 20 klachten in behandeling zijn bij de Commissie Beheersconflicten in Den Haag.

De klachtendossiers hebben een nummer en ik kom tot in de driehonderd tegen, wat wellicht suggereert dat er honderden klachten zijn geweest.

* Gang van zaken is volgens mij dat er iig wekelijks een vergadering is waarin de Commissie bijeenkomt om diverse **klachtendossiers** door te spreken. Volgens mij werden voor een zitting de betreffende dossiers rondgezonden, zodat ieder lid daar kennis van kon nemen (omslachtig!). Het dossier stikt dan ook van de begeleidende schrijvens richting diverse mensen, ik vermoed commissieleden.

* Aangezien de voorzitter ziek is wordt een vergadering een week uitgesteld, waarbij brieven gaan naar alle commissieleden: dhr. W. Heukels te Rijswijk, dhr. Dr. J.Th.A.H. van der Putten te Den Haag, dhr. mr. J. Velders te Den Haag en dhr. S. Deijs te Amsterdam. Het lijkt erop dat dit niet alle betrokkenen waren, maar er zullen dus tussen de 5 en 10 mensen in zo'n commissie gezeten hebben, vermoed ik.

→ vind verderop een lijst met commissieleden, het zijn idd 5 leden met de volgende functies: rechter-commissaris Strafbzaken II, referendaris bij Bureau Statistiek, Raad-adviseur (? moeilijk leesbaar) bij

Departement Binnenlandse Zaken, referendaris ter Gemeente-Secretarie en accountant bij de Centrale Accountantsdienst van Ministerie van Financiën.

* De klachten zijn opgedeeld in rubrieken (heb rubrieken nog niet gevonden).

* De Commissies waren alleen bevoegd klachten te behandelen die betrekking hadden op de plaatselijke NBI-bureaus/vertegenwoordigingen, de klacht werd anders doorgestuurd naar de juiste CB (Commissie Beheersconflicten).

* Heb tot nu toe **één daadwerkelijke klachtenbrief** gevonden van een ex pol del die 45 huizen bezat die allen zo slecht zijn beheerd tijdens zijn internering dat ze bij executie zijn verkocht geworden. Hij wil een klacht indienen over wanbeheer.

De dossiers werden in volgende rubrieken/specificaties ingedeeld:

1. Commissie niet bevoegd
 - a. klacht betrof niet NBI
 - b. klacht betrof ander kantoor van NBI
 - c. andere redenen
2. klacht ongegrond, onbetekend of onbewezen:
 - a. zonder onderzoek
 - b. na onderzoek
3. klacht gegrond bevonden
 - a. zaak geschikt of door NBI gevolg gegeven aan advies
 - b. door NBI geen gevolg gegeven aan advies
4. klacht ingetrokken

* Zit een brief tussen van d.d. 14 april 1951 aan de Minister van Justitie dat de afwikkeling van klachten door de CB zeer vertraagd wordt vanwege de enorm trage antwoorden op verzoeken aan het NBI. Antwoord laat heel vaak maanden op zich wachten. Foei!

* Nog een klachtenbrief van d.d. 28 nov 1950 van een ex pol del, geïnterneerd vanwege arbeid in Dld, waarbij hij als straf alleen geïnterneerd en kiesrecht ontzegd werd. Nu zijn zn spullen aan iemand verkocht voor 63 gulden, terwijl de waarde rond de 600 gulden ligt. Hij woont thans erbarmelijk, maar kan geen woning krijgen, omdat hij die niet 'bemeubelen' kan. Legt dit verhaal neer bij de Commissie.

* Zitten weinig klachten in het dossier, maar de meeste daarvan hebben betrekking op de **verkoop van de inboedel van ex-geïnterneerde tegen een veel te lage prijs, waarvoor betrokkene graag enige vergoeding zou zien.**

* Brief dat fotoschiettent van Joods kermisechtbaar is verkocht door NBI, aangezien ze niet terugkeerden uit Dld voor een luttel bedrag van 350 gulden. Familie klaagt over dit veel te lage bedrag, aangezien zich in de wagen een hele foto-inventaris bevond die veel meer waard is. NBI heeft niet goed gekeken wat ze verkocht en familie wil graag verkoop ongedaan maken. Ze hebben koper namelijk met hele inventaris de wagen zien exploiteren op het Scheveningse strand. Datum onbekend.

* Eindelijk een paar notulen van een vergadering van d.d. 8 juni 1949: er wordt wederom een beheersklacht behandeld van een vrouw wiens spullen ook zijn verkocht (onzorgvuldig, te weinig geld en geen behoorlijke verantwoording door NBI aan klaagster) en dat terwijl dit niet geconfisqueerd kon worden, omdat het haar man was die lid was o.i.d. Niks over kinderen, allemaal 'harde' geldkwesties.

* Een uitgebreide klacht van d.d. 14 okt 1948 van een vrouw over het **NBI: deze heeft woordbreuk gepleegd**, heeft meerdere malen getaxeerd, telkens waarde veranderd, zelf 13 maanden over procedure gedaan, haar schijnbaar 29 dagen tot klagen gegeven, enz enz, allemaal onrechtvaardige dingen.

47: Rapporten van een inspecteur van de afdeling Opsporing en correspondentie inzake teruggave van ontvreemde goederen en kunstvoorwerpen en andere malversaties, 1951-1959, 1 pak

Inhoud allereerst diverse procesverbalen van topinspecteur N. (Nicolaas) Zwaagstra die onderzoeken heeft verricht naar o.a. de volgende zaken:

- medewerker NBI die samen met andere medewerkers (beschuldiging: onder werktijd op kosten NBI) allerlei timmerwerk in zijn huis deed
- iets met effectenregistratie
- de koop van een schilderij bij een kunsthandel
- een artikel dat in de Telegraaf was verschenen wat nooit in de publiciteit had mogen komen en niemand wist hoe het in de krant gekomen was
- wanbeheer door NBI, waarbij een postzegelverzameling véél te laag gewaardeerd is

* Een rapport van 25 feb 1955 van een onderzoek naar de inboedel van een barones die met haar man lid was geweest van de NSB. De burgemeester van Hardenberg had haar spullen, hoewel geen oorlogsslachtoffer. Hij kon bij onderzoek echter alle bewijsstukken van eigendom tonen, waardoor zij er nu naar kan fluiten. Ze heeft wel schadevergoeding van de SEC gehad, maar er zaten erfstukken (met emotionele waarde) bij. Ze is blij dat nu onomwonden vaststaat hoe het met haar inboedel staat en beschouwt het verlies van erfstukken als straf voor haar lidmaatschap vd NSB. Tragisch.

Ik zou in dit dossier nog verder kunnen gaan inventariseren of er procesverbalen tussen zitten die betrekking hebben op NSB-gezinnen, maar vooralsnog ziet het er niet bepaald naar uit. Heb nu ca. 30% van het dossier doorgebladerd. Op zich trouwens wel erg leuk om die op schrift gestelde mondelinge verslagen in de procesverbalen te lezen...

838: Stukken betreffende de rapportage door bureaus en vertegenwoordigingen in opdracht van de Centrale Vermogensopsporingsdienst betreffende onderzoeken bij personen en bedrijven naar frauduleuze handelingen, collaboratie en vijandelijk vermogen en bezit, 1946-1948, 6 omslagen (838: Algemeen 1946-1948, 1 omslag)

Het dossier bevat vooral veel namen en lijsten, niet erg relevant.

Procesverbaal d.d. april 1948 naar **verdwenen meubels** in stijl Louis XVI van **A. Mussert**, in leven leider van de voormalige N.S.B. in Nederland
Onderzoekers probeerden te achterhalen hoe het ermee zat, nl. eigendom Mussert of NSB?, hoe was verkoop daarvan tot stand gekomen, enz. Ze trekken de conclusie dat het privé-bezit van Mussert is en als zodanig onder beheer valt van de beheerder van Mussert, die nu een vordering heeft op de vrouw die ze in huis heeft...

Er zitten diverse lijsten in met namen van personen en bedrijven van wie de bezittingen als vijandelijk vermogen kunnen worden aangemerkt. De woonplaatsen van deze mensen variëren van Lausanne en Ankara tot Argentinië, Servië, Heidelberg en Mozambique.

1g. Chronologie

(Bron: her en der verzameld uit de informatie)

11 sept 44 - 4 mrt 46 Militair Gezag is wettige vertegenwoordiger van Nederlandse regering in bevrijd gebied.
17 sept 1944 E100 Besluit Herstel Rechtsverkeer
20 okt 1944 E133 Besluit Vijandelijk Vermogen
jan 1945 Militair Gezag geeft opdracht een Bureau Jeugdzorg op te richten t.b.v. de landelijke coördinatie van de opvang van kinderen van pol del.
26 okt 1945 Besluit Politieke Delinquenten: de allerlichtste gevallen mochten worden vrijgelaten, maar daadwerkelijke vrijlating liet nog lang op zich wachten.
1 aug 1945 NBI begint formeel met haar werkzaamheden door te starten met de overname van werkzaamheden van het Militair Commissariaat voor het Rechtsherstel, onderdeel van Staf Militair Gezag.
9 aug 1945 KB waarin wordt ingesteld Raad voor het Rechtsherstel, waaronder onderdeel Afdeling Beheer, waarvan formeel deel uitmaakt het Nederlandse Beheersinstituut.
sept 1945 Oprichting Stichting Toezicht Politieke Delinquenten.
1 jan 1946 Plaatselijke bureaus en vertegenwoordigingen van NBI nemen taak over van gemeentelijke bureaus voor Roerende Goederen van Vijanden en Landverraders.
ergens 1946 'Met kracht' moet de afwikkeling van bruikleencontracten worden aangevangen.
voorjaar 1946 Volgens STPD is acute nood van oorlogsslachtoffers voor belangrijk deel gelenigd.
1 mrt 1946 Militair Gezag draagt bevoegdheden op gebied BR over aan DGBR.
9 mei 1946 NBI besluit dat Besluit E 133 in werking treedt in provincie Noord-Holland.
22 mei 1946 Al het onder feitelijk beheer genomen en op 22 mei 1946 in opslag zijnde huisraad, alsmede kleding, ging in eigendom over aan de Staat (met dezelfde uitzonderingen, die in art. 571 B.W. genoemd worden als sieraden, bibliotheken, wetenschappelijke instrumenten, gereed geld, bedrijfsgoederen e.d.).

- Voor zover goederen zich bij oorlogsslachtoffers bevonden werden deze in gelegenheid gesteld die goederen te kopen.
- 7 juni 1946 Eerste uitgave van 'Rechtsherstel', een tweewekelijkse orgaan van de Raad voor het Rechtsherstel.
- 18 juni 1946 K.B. dat in afwachting van definitieve regeling der schadeloosstelling door of vanwege Minister v Financiën voorschot kon worden gegeven.
→ Bij uitvoering van dit besluit werd Commissariaat voor Oorlogsschade (in de vorm van SEC) ingeschakeld: pol del die goederen is kwijtgeraakt moet aangifte doen bij SEC onder de plaats waar schade is geleden. Ontvangt na aangifte genummerd bewijs van inschrijving. Onder vermelding van dit nummer kan hij bij de SEC voorschot op schade-uitkering aanvragen.
- 1 aug 1946 Vertegenwoordiging Alphen a/d Rijn opgeheven, werkzaamheden overgenomen door Vertegenwoordiging Leiden.
- 20 aug 1946 Beheer over vermogen van personen, zoals bedoeld in art. 6, lid 1a van KB E133 kan worden opgeheven.
- 1 dec 1946 Vertegenwoordiging Roermond opgeheven, werkzaamheden overgenomen door Vertegenwoordiging Venlo.
- 24 dec 1946 Publicatie in Staatscourant van het tarief van kosten, berekend door NBI voor bemoeiingen op terrein van Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) (iets van 5% van de geïnde huren/pachten).
- 1 jan 1947 Vertegenwoordigingen Tilburg, Roosendaal, Oud-Beijerland, Ede en Sneek opgeheven, werkzaamheden overgenomen door resp. Vertegenwoordigingen 's-Hertogenbosch, Breda, Bureau Rotterdam, Vertegenwoordigingen Apeldoorn en Leeuwarden. Vertegenwoordigingen Utrecht-Centrum en Utrecht-West samengevoegd tot Vertegenwoordiging Utrecht.
- 1 apr 1947 Vertegenwoordigingen Almelo, Meppel en Purmerend opgeheven, werkzaamheden overgenomen door resp. Vertegenwoordigingen Enschede, Assen en Bureau Amsterdam.
- 1 mei 1947 Vertegenwoordigingen Deventer, Gorinchem en Middelburg opgeheven, werkzaamheden overgenomen door resp. Vertegenwoordiging Zwolle, Bureau Rotterdam en Vertegenwoordiging Goes.
- 22 okt 1947 Afdeling Rechtspraak beslist dat persoon die, vrijwillig of onvrijwillig in Duitse dienst is geweest, als ambtenaar van Duitse staat moet worden aangemerkt. NBI stelt zich in verband hiermee op standpunt dat deze Nederlanders als vijandelijk onderdaan moeten worden aangemerkt. Persoon in kwestie kan natuurlijk verzoek tot ontvrijding indienen.
- ?? jan 1948 Minister van Justitie besluit in overleg met NBI om de klachtenbehandeling over te dragen aan de STPD.
- 1 feb 1948 Vertegenwoordiging Apeldoorn opgeheven en toegevoegd aan Vertegenwoordiging Arnhem.
- mrt 1948 Alle beheren onder de FI 5000,- moeten worden opgeheven
- 1 juli 1948 Vertegenwoordigingen Leiden en Terneuzen opgeheven, werkzaamheden overgenomen door resp. Bureau 's-Gravenhage en Vertegenwoordiging Goes.
- 1 aug 1948 Vertegenwoordiging Winterswijk opgeheven, werkzaamheden overgenomen door Vertegenwoordiging Twente, te Enschede.
- okt 1948 Instelling Commissies Beheersconflicten
- 1 jan 1949 DGBR wordt opgeheven.
Vertegenwoordigingen Hilversum en Nijmegen opgeheven, werkzaamheden overgenomen door resp. Bureau Amsterdam en Vertegenwoordiging Arnhem.
- 14 juni 1949 Beheer over de zgn. art. 6 E133 gevallen beëindigd, behoudens over de vermogens van hen die door NBI op lijst zijn geplaatst van personen van wie beheer gehandhaafd blijft. Op die lijst staan over het algemeen alleen gevallen, waarin verbeurdverklaring nog moest afgewikkeld of nog redelijkerwijs te verwachten was.
- 1 juli 1949 Vertegenwoordigingen Haarlem en Venlo opgeven, werkzaamheden overgenomen door resp. Bureau Amsterdam en Vertegenwoordiging Eindhoven.
- 1 okt 1949 Vertegenwoordigingen Friesland, 's-Hertogenbosch en Zwolle opgeheven, werkzaamheden overgenomen door resp. Groningen, Eindhoven en Arnhem.
- 4 dec 1949 In Duitse dienst getreden pol del (art. 2, lid 1 E133) (die wat vermogensrechten betreft gelijkgesteld werden met vijanden) 'ontvrijd', indien vermogen FI 5000 of minder bedroeg. Aan overigen werd FI 5000 vrijgegeven, rest bedrag bleef onder beheer. Bij afrekening beheren moet NBI behoorlijk rekening en verantw afleggen.
- 1 jan 1950 STPD beperkt haar werkzaamheden aanzienlijk, met oog op totale liquidatie. Al het personeel (muv 20 man) ontslagen en alle plaatselijke bureaus gesloten.
- 13 okt 1950 Wijze van schadeloosstelling definitief geregeld in Wet Overheidsaansprakelijkheid Bezettingshandelingen (K 451)

→ Dit bedrag word vastgesteld volgens bepalingen Algemeen Vorderingsbesluit 1940, voorzover belanghebbenden buiten onvoorwaardelijk buiten vervolging zijn gesteld op grond dat gerezen verdenking ongegrond is gebleken.

Is dit niet het geval, dan schadeloosstelling op grond van Wet Materiële Oorlogsschade. STPD wordt opgeheven.

1951

1 juni 1967

Bij Rijkswet van 9 mrt 1967 wordt de Raad voor het Rechtsherstel met zijn afdelingen en organen (dus ook NBI) opgeheven, m.u.v. Afdeling Effectenregistratie, omdat werkzaamheden RvHR grotendeels voltooid waren. Werkzaamheden overgenomen door andere organen, o.a. Ministerie van Justitie.

1 okt 1971

Bij Rijkswet van 7 jan 1971 wordt de Afdeling Effectenregistratie opgeheven.

1 jan 1975

Wegens administratieve redenen (o.a. verstrekking inlichtingen aan rechthebbenden) was Ministerie van Justitie tot deze datum verplicht archief NBI te beheren.

2. HET BELEID

- a. **Wat waren de richtlijnen mbt (ex-)politieke delinquenten?**
- b. **Relatie NBI en STPD**
- c. **Kregen NSB-gezinnen speciale aandacht?**
- d. **Was er interne discussie over hoe met NSB-gezinnen om te gaan?**
- e. **Wat veranderde er in de loop der tijd mbt de benadering van NSB-gezinnen?**

2a. Wat waren de richtlijnen mbt (ex-)politieke delinquenten?

Inhoud:

- 424: Stukken betreffende de afwikkeling van claims van ex-politieke delinquenten wegens ingeleverde en inbeslaggenomen gelden en goederen, 1952-1953
- 270: Stukken betreffende het overleg met de Rijkspostspaarbank over instructies voor bankpersoneel en beheerders inzake blokkering en deblokkering van tegoeden van geïnterneerden, NSB'ers etc., 1945-1947
- 318: Stukken betreffende de behandeling van liquidatiezaken, 1945-1952
- 362: Stukken betreffende het geven van instructies en richtlijnen inzake het liquideren van vijandelijke vermogens, 1949-1955
- 401: Stukken betreffende de verrekening van vorderingen van en vergoedingen aan oorlogsslachtoffers en politieke delinquenten in verband met de verkrijging, het bezit en het verlies van roerende goederen, 1950-1952

424: Stukken betreffende de afwikkeling van claims van ex-politieke delinquenten wegens ingeleverde en inbeslaggenomen gelden en goederen, 1952-1953, 1 omslag

Hele dossier gaat eigenlijk over de kwestie kampgelden met bedragen waarvan de eigenaren onbekend zijn en de claims die er van pol del op die kampgelden zijn. Het is een lastige kwestie met verschillende kanten aan de zaak, waarvoor de verantwoordelijkheid met een beroep op K451 afgeschoven kan worden, maar waarvoor ze geloof ik middels de volgende brief een oplossing hebben gevonden:

* Brief van **Directie NBI aan Secretaris afdeling Beheer van RvhR, d.d. 17 okt 1953**: voorstel aan Minister van Justitie voorgelegd om uit het totaalbedrag van de zgn. kamppotten alle claims op gelden, waarvan kan worden aangetoond dat ze zijn overgedragen aan het NBI, zullen worden uitbetaald. → *Meest recente stuk in dossier*

* Er bestaat blijkbaar een **conflict of moeilijke kwestie over geldzaken**, waarin de volgende dingen onder andere een rol spelen:

- In hoeverre bestaat er een relatie tussen het namens pol del (al dan niet met name genoemd) aan de Nederlandsche Bank aangeboden oude papiergeld en het papiergeld, dat in beslag genomen is bij het na de arrestatie van politiek verdachte personen? Dit laatste is later gedeeltelijk bij NBI terechtgekomen. De biljetten zijn soms door elkaar gegooid.
- Het in beslag genomen geld van pol del is niet op tijd voor de geldzuivering ingeleverd bij de Ned Bank, waardoor het nu eigenlijk niks meer waard is, iets wat nog wel zo was ten tijde van de inbeslagname (dus geen schuld pol del hierin).
- De aansprakelijkheid voor de twee nalatigheden, mengen van papiergeld en nalaten om papiergeld tijdig voor geldzuivering in te leveren, kunnen door NBI worden afgewezen door beroep op K 451: Wet Overheidsaansprakelijkheid Bezettingshandelingen.

Op 22 sept 1953 is er daarom weer overleg geweest tussen Ministeries van Financiën en Justitie, NBI en de Ned Bank, waarbij de wenselijkheid om belanghebbenden de tegenwaarde van het ingeleverde geld te doen toekomen het uitgangspunt was. Hieruit kwam het volgende:

1. De Ned Bank gaat wél alsnog dat geld uitkeren, maar níet in de vorm van uitkeringen wegens nalevering, want ze zijn al best wel ver gegaan
2. Een ingewikkeld verhaal wat er geloof ik wel op neerkomt dat de Staat niet moet worden benadeeld en dat het NBI fout is geweest door biljetten zo door elkaar te gooien
3. Op 29 sept 1953 houden ze nog een bespreking om te bepalen hoe een en ander praktisch uitgevoerd moet gaan worden.

* Brief van Directie NBI aan Oud-Raadadviseur, belast met algemene leiding van Afwikkelingsbureau DGBR, d.d. 8 mei 1953: Als wij voor 18 mei a.s. niet te horen hebben gekregen of u het ermee eens bent dat we de kappotten, met een bedrag van Fl 1.400.000,-, naar u overmaken, zullen we op die dag uitvoering geven aan ons voornemen.

270: Stukken betreffende het overleg met de Rijkspostspaarbank over instructies voor bankpersoneel en beheerders inzake blokkering en deblokkering van tegoeden van geïnterneerden, NSB'ers etc. [DG], 1945-1947, 1 omslag

Dunne omslag met veel kleine papiertjes erin.

De spaarrekeningen van kinderen van NSB'ers hoeven niet onder beheer worden gesteld, tenzij de ouders daar bedragen op hebben gezet met de bedoeling deze veilig te stellen voor beheer. Als spaarrekeningen van kinderen dus redelijke bedragen bevatten, hoeven ze niet onder beheer.

Er zijn blijkbaar twee soorten blokkering: door geldsanering en in het kader van Besluit Vijandelijk Vermogen.

Al in sept 1945 speelde de kwestie van deblokkering NBS-tegoeden. Hiervoor waren (uiteraard) in het begin nog geen richtlijnen, wat aanleiding lijkt te zijn voor veel vragen vanuit de Bureaux en Vertegenwoordigingen.

Uitwerking conceptnota die waarschijnlijk grotendeels zo overgenomen is:

Nr. ... Behandeling Vijandelijk Vermogen

1. Allereerst kan er niet genoeg op worden gewezen dat kwesties met de nodige **tact** behandeld moeten worden, aangezien het vaak 'betrekkelijk subtiele kwesties' betreft.
2. Van de volgende personen moet het boekje worden ingehouden:
 - a. *personen met vijandelijke nationaliteit, dus Duitsers, Oostenrijkers, Japanners en Italianen*
Voor vrouwen/kinderen geldt dat nationaliteit vd vader wordt aangehouden
 - b. *landverraders, dwz NSB'ers, leden van nat-soc organisaties, geïnterneerden, enz.*
Oók boekje vd vrouw, indien ze getrouwd zijn in gemeenschap van goederen. Het tegoed van kinderen valt hier slechts onder, indien door de ouders daarop geld is gezet met het doel dit uit handen overheid te houden.
 - c. *staatlozen van oorspronkelijk vijandelijke nationaliteit, tenzij zij reeds op 10 mei 1940 staatloos waren*
Belangrijke groep hierin zijn de vrouwen van Duitse of O'rijkse nationaliteit, die tijdens oorlog of daarna met Nederlander zijn gehuwd.
3. Als boekjes worden aangegeven, moet ook geïnformeerd worden naar boekjes van echtgenoten en minderjarige kinderen.
4. Reden van inhouding dient aan belanghebbende te worden meegedeeld, waarvoor ze zonodig daar daartoe bevoegde plaatselijke instanties kunnen worden verwezen, bv. NBI.
5. Opsporing dmv verbodsl lijst en nota 107: voor opsporen en blokkeren van rekeningen van vijanden en landverraders maakt de Rps (?), voor wat betreft de posterijen, gebruik van:
 - a. verbodsl lijst: het niet voorkomen op deze lijst sluit geenszins aanwezigheid van vijandelijk vermogen uit
 - b. nota 107: op deze nota zijn volledige gegevens van inlegger vermeld. Men onthoudde zich iig van beschuldigingen in verzoeken om inlichtingen aan de PRA (?).
6. Opsporing door postambtenaren: als aangeboden boekje niet op verbodsl lijst nog ervan bij postambtenaar bekend is dat het vijandelijk vermogen betreft, let men op: soort legitimatiemiddel (bv. buitenlands paspoort), geboorteplaats enzo in het boekje én of gehuwde vrouwen die uitbetaling komen vragen op boekjes van man of kinderen.

7. Behandeling der ingenomen boekjes ter Directie: als het vijandelijk vermogen lijkt te betreffen, komt er 'geblokkeerd (Besluit Vijandelijk Vermogen) op te staan en dan wordt het teruggestuurd.
8. Terugbetaling op boekjes, waarvan rekeningen ingevolge BVM geblokkeerd zijn: uitkering voor levensonderhoud geschiedt in de regel via een beheersinstantie. Als er aantekeningen in de boekjes zijn opgenomen, mag hier ook uit betaald worden.
9. Als ze stukken kunnen overleggen waaruit blijkt dat beheer is opgeheven, moet dit naar Directie worden doorgestuurd die de boek in het boekje dan officieel kan doorhalen.

318: Stukken betreffende de behandeling van liquidatiezaken, 1945-1952, 1 omslag

Niet erg relevant. Liquidaties voornamelijk betrekking op Duitse bedrijven.

Liquidatie lijkt in dit dossier vooral betrekking te hebben op de verkoop van bedrijven. Ik vind in brieven bijvoorbeeld aanwijzingen voor de stukken die bij verzoek tot liquidatie moeten worden ingeleverd (waaronder bedrijfscijfers en belastinggegevens), lijsten met namen van bedrijven, enz. Daarbij lijkt het ook voornamelijk betrekking te hebben op Duitse bedrijven.

362: Stukken betreffende het geven van instructies en richtlijnen inzake het liquideren van vijandelijke vermogens, 1949-1955, 1 omslag

Niet interessant. Ik vind praktisch geen instructies, slechts lijsten met namen van vermogens die blijkbaar nog geliquideerd moeten worden. Ook stukjes tekst bij namen (dus persoonlijk), maar dit betreft weer meer de 'harde' cijfers, dus geen moeilijke ethische of sociale kwesties.

401: Stukken betreffende de verrekening van vorderingen van en vergoedingen aan oorlogsslachtoffers en politieke delinquenten in verband met de verkrijging, het bezit en het verlies van roerende goederen, 1950-1955, 1 pak (401: 1950-1952)

Hele dikke stapel papier van zo'n 10 cm. Niet veel interessants.

Inhoud bijvoorbeeld:

- ingevulde formulieren van het NBI voor 'Restitutie opbrengst roerende goederen', waarop o.a. ingevuld werd begin en einddatum beheer, of ze vijandelijk onderdaan waren, NL-schap verloren hadden en of er vorderingen van de SEC waren, of er opbrengsten van roerende goederen in het vermogen gevloeid zijn en wanneer en hoeveel uiteindelijk uitbetaald is.
- ingevulde formulieren met verzoeken om schadeloosstelling voor bijv. huisraad. Gigantisch veel van die dunne doorslagjes met verzoeken om schadeloosstelling van huisraad. Er staat dan ook bij wat uitgekeerd en wat nog steeds geblokkeerd is enzo.
- notities of circulaire van het NBI met veel verwijzingen naar wetten, koninklijke besluiten, enz.

Niets persoonlijks, gewoon ingevulde formulieren en handhaving van instructies.

Notitie d.d. 17 juli 1952 aan directeur J.J. de Vries van mr. A.W. Bakker, inspecteur

Gaat over problemen waar NBI tegenaan loopt. Deze gaan bijvoorbeeld over gevallen die niet een-twee-drie binnen de gevormde regels passen. Bijvoorbeeld: wat als er geen inventarislijsten zijn, als NSB'er aangeeft dat veel spullen van hem gestolen zijn, enz enz enz. Hij benadrukt dat dit soort zaken wel goed geregeld moeten worden, opdat bij klagers geen ongegronde verwachtingen gewekt worden → *dit begint te rekenen naar klantgerichtheid, vind je niet?*

2b. Relatie NBI en STPD

Inhoud:

- 682: Agenda's en notulen van de afdeling Den Haag van de Stichting Politieke Delinquenten, met bijlagen, 1947-1949
- 715: Stukken betreffende de werkzaamheden van de afdeling Zuid-Limburg van de STPD, 1946-1947

- 71: Stukken betreffende delegatie aan STPD van het toewijzen van roerende goederen aan politieke delinquenten, van Organisatie Bureaux Roerende Goederen, 1946-1951

682: Agenda's en notulen van de afdeling Den Haag van de Stichting Politieke Delinquenten, met bijlagen, 1 omslag, 1947-1949

Geeft inzicht in het kantoorleven van de STPD. Ziektemeldingen, aantal nieuwe aanmeldingen, aantal bezoeken.

Van de 600 bezoeken per maand zijn er zo'n 400 van mensen die niet onder toezicht gesteld zijn. Enigszins verheugend, omdat STPD blijkbaar ook voor die mensen betekenis heeft. Anderszins ellendig, omdat de nood onder die mensen blijkbaar hoog is. Spreekuren en aanvragen brengt veel tijd, dus kosten, met zich mee, maar ze willen hierop niet bezuinigen aangezien ze een reclasseringsinstelling zijn en een 'open politiek' voeren.

In de (maandelijks geloof ik) overzichten van de STPD Den Haag is vaak een lijstje opgenomen met een verdeling van het aantal verzoeken tijdens spreekuren. Beheerskwesties, die worden opgenomen met het NBI, maken hier maar een erg klein deel van uit (16) tegenover (112 bezoeken voor kleding, 50 voor advies, 71 voor meldingen, 44 voor werk, 75 voor toezicht en 5 voor meubilair).

Het lijkt daarom wel dat, als mensen bij STPD met beheerskwesties kwamen, de STPD standaard contact opnam met het NBI.

Wederom overzicht sept 48, waarin 559 spreekuurbezoeken, waarvan 12 voor beheerskwesties.

Schrijven van **Le Poole d.d. 20 jan 48** aan alle afdelingen: Na overleg met NBI heeft Minister v Justitie besloten om klachtenbehandeling mbt NBI aan STPD over te dragen.

715: Stukken betreffende de werkzaamheden vd afdeling Zuid-Limburg vd STPD, 1946-1947, 1 omslag

De STPD is de áller enigste (instantie) die de roerende goederen die in opslag zijn bij het NBI mag uitdelen. Daarbij komt verder niemand te pas.

- Notulen afdeling Heerlen STPD, 21 nov 1947 om 10.00 uur:

Mbt kwestie 'Roerende Goederen' doet de secretaris mededeling van gang van zaken, richtlijnen vd regering en getroffen overeenkomst tussen SEC, NBI en STPD. Ontspint zich gedachtewisseling betreffende de 'juistheid van het standpunt dat de Stichting bij teruggave van oorspronkelijke goederen aan de vroegere eigenaren beperkingen kon opleggen. Na ampele discussie werd als algemene regel aangenomen, dat dit inderdaad juist was.' Wel werd commissie ingesteld om te verwachten moeilijkheden daarmee op te lossen.

- Notulen vergadering op bureau STPD, 31 mrt 47:

Commissie op de Roerende Goederen: dient alleen om in bepaalde gevallen betrekking hebbend op roerend goed ten dienste vh personeel vd Stichting een beslissing te nemen.

Secretaris maakt bezwaar dat voor verkoop roerend goed voor ieder onderdeel een koopcontract wordt opgemaakt wat Fl 1.50 zegelkosten kost. Men zal overwegen om eerst alles in bruikleen te geven en bij voorzien in één keer een contract op te maken.

- !!! Uitslag van enquête, gehouden door de subafdeling Heerlen van de STPD betreffende de nood van gezinnen van pol del., in de week van 4 tot 11 december 1946

* 110 gezinnen aangeschreven; 906 reacties ontvangen; 281 gezinshoofden zijn niet thuis (merendeel wegens internering); in 127 gevallen zitten kinderen nog bij familie (87 stuks), zijn geïnterneerd (63 stuks) of zitten in een jeugdtehuis (85).

* Huisvesting: 467 gezinnen behoorlijk ondergebracht (merendeels geen eigen woning, maar inwonend of zelf mensen opgenomen; 284 noodgevallen (huisvesting ten enenmale onvoldoende); 78 'crepeergevallen'.

* Meubilair: 205 gezinnen nog eigen meubilair; 179 gezinnen alles kwijt (vermist of gestolen); 217 gezinnen gedeeltelijk eigen meubilair (eigen bezit gebleven of reeds teruggekregen).

Veel gezinnen waren uitgeweken naar Dld. Hun inboedels werden toen opgeslagen, waarvan betrekkelijk groot deel werd verzonden naar noodgebieden of uitgegeven aan oorlogsgetroffenen in eigen streek. Rest is geplunderd/gestolen, voordat officiële overheidsinstantie er iets mee kon doen.

De 9 opslagplaatsen van NBI zijn leeg, dus de nood zal niet gelenigd kunnen worden.

Opzegging van inbruikleenverklaringen levert grote moeilijkheden op: mensen zijn niet genegen goederen terug te geven of beroepen zich op onderhandse verkoop. Sterke arm ontbreekt om maatregelen overheid doeltreffend uit te voeren. Kosteloos procederen 'over 't algemeen een lijdensweg'. De hoogst noodzakelijke goederen zullen iig niet meer terugkeren, omdat die bij bevolking zijn terechtgekomen die ze zelf loeihard nodig heeft. Als ze twee jongens/twee meisjes in één bed stoppen hebben ze alsnog volgende hoeveelheden nodig:

666 bedden/ 963 matrassen/ 657 overjassen/ 288 schoenen/ 351 onderkleding, enz.. Berekend op max. twee paar kleren per persoon!

In de laatste drie weken krijgen ze veel meer aanvragen dan mensen zijn vrijgelaten. Vele pol del nog geïnterneerd, hun kinderen in jeugdtehuizen, vrouwen in betrekking of door familie opgenomen, veel Limburgse gezinnen nog in Dld want zijn bang voor internering bij terugkeer.

Enorme armoede onder gezinnen werkt prostitutie, zwarthandel en dergelijke in de hand. Pol del die in overheidsdienst waren vallen buiten de boot, want worden verwezen naar DUW of dergelijke instanties, die werk bieden waar ze meestal ongeschikt voor zijn.

STPD had weinig tijd voor deze enquête, maar pretendeert hier toch beeld te geven van de 'ontzettende ellende, de bittere nood en enorme problemen, die voor ons liggen.' De Staat zal eraan te pas moeten komen om dit op te lossen.

→ De pol del hebben nog vertrouwen in de Stichting, omdat ze voor hen enige instantie is van wie ze daadwerkelijk hulp kunnen verwachten. Als we door enquête geen resultaat bereiken, verliezen we spoedig dat vertrouwen en dan kan de STPD net zo goed stoppen met de werkzaamheden. 'In dit probleem, zoals het hier voor ons ligt, gaat het niet meer over kwesties van al of niet vergeven van barmhartigheid en naastenliefde maar over een kwestie van strikte rechtvaardigheid.'

- Diverse lijsten mbt zoektocht/teruggave roerende goederen

- * Lijst voor als je zelf ergens je spullen signaleerd hebt
- * Lijst om op te geven wat je voor de bevrijding bezat
- * Lijst waarop NBI aangeeft aan welk gezin welke goederen van jou in bruikleen zijn gegeven
- * Formulier van NBI, afdeling Heerlen: Leeg aangifte-formulier voor personen die vallen onder het K.B. Vijandelijk Vermogen (E 133)

Hierin wordt gevraagd naar: personalia man en vrouw en kinderen, politieke bijzonderheden (lid of sympathiserend lid van nat soc organisatie, de internering, enz.), vermogen (bedrijf, onroerend goed, vorderingen, enz.), inkomen en besteding.

Uitgebreid 'memo' van de adjunct-secretaris vd Vertegenwoordiging Maastricht vh NBI, geadresseerd aan de Commissie Roerende Goederen vd STPD en aan afgevaardigden van de SEC en het NBI.

Werkwijze omtrent verstrekking roerende goederen wordt nog eens behandeld. Wordt aan het einde samengevat in de volgende punten:

1. NBI vergaart goederen, hetzij door vordering, hetzij door uitkammen van in verleden gedane verstrekkingen aan personen en instanties
2. NBI roept medewerking SEC in bij beoordeling al of niet oorlogsslachtoffer zijn, en zo ja, de mate van benodigde goederen
3. De STPD instrueert omtrent indienen schadeclaim bij SEC
4. SEC roept zonodig samenwerking in van medewerker NBI bij beoordeling schade pol del
5. STPD belast met behoefte-bepaling alsmede beoordeling financiële draagkracht vd pol del. Zij is dus toewijzende en adviserende instantie.
6. NBI zorgt voor levering van toegewezen goederen
7. NBI zorgt eveneens voor verrekening koopsom, waarbij ze rekening houdt (?) met het advies van de Stichting
8. Zonodig schakelt NBI de SEC in als het betreft: verrekening bij schadeboekje of per cessie van vordering

Brief van rector-secretaris STPD aan NBI te Heerlen betreffende 'goederen-uniforme regeling', d.d. 15 nov 1947

Dringende oproep aan NBI waarbij hij regeling voorstelt om te komen tot definitieve vaststelling van de praktische toepassing van de regeringsrichtlijnen. Nodigt NBI van harte uit om voorstel af te schieten en daarna gezamenlijk tot een goede oplossing te komen in nieuwe bijeenkomst van NBI, SEC en STPD Zuid-Limburg.

PS. Nogal wat typefouten ingeslopen, maar vanwege urgentie niet mogelijk om alles nog eens over te tikken...

Stuk van STPD: Voorziening van gezinnen van pol del met noodzakelijke huisraad en lijfgoed, d.d. 12 juni (1946? geen jaartal vermeld), 3 pagina's

De gezinnen moeten de meest noodzakelijke goederen:

- a. uit opslagplaatsen roerend goed NBI: juist noodzakelijk niet (voldoende) aanwezig
- b. uit gestolen goederen in handen particulieren: bevoegde recherche nodig, waarom NBI dringend heeft verzocht. In alle provincies als recherche in werking getreden, behalve Limburg omdat hier geen grote vermogens zouden zitten
- c. uit aankoop 2^e hands of nieuw goed: zou mogelijk moeten zijn als a of b niet werkt

Als pol del vanuit eigen vermogen goederen niet kunnen betalen heeft NBI een '*Bijzonder Fonds*', gefinancierd uit verkoop verbeurd verklaarde luxe artikelen afkomstig van pol del + opbrengt van verkoopman op machtiging uitgeleende luxe goederen van niet-oorlogsslachtoffers.

Bijkt dat pol del niet altijd direct werk kunnen krijgen, maar óók dat zij liever steun trekken of ervoor kiezen hun tegoed bij het NBI op te leven. STPD wil hieraan eind maken! Voorstel: vrijgelaten pol del moeten zich melden bij STPD, worden dan doorverwezen naar Arbeidsbureau en moeten zich daar wekelijks melden met hun kaart ('D' in bovenhoek).

Nota, d.d. 25 april 1946

De Stichting Hulp en Toezicht Politieke Delinquenten, subafdeling Limburg (subafdeling Mijnstreek) heeft ruim 6500 gevallen onder haar zorg, waarvan momenteel 200 in behandeling.

Constateringen:

- 2/5 van pol del vind bij terugkeer in maatschappij totaal niets meer van vroegere bezittingen terug; 1/5 nog klein gedeelte doch onvoldoende; 2/5 nog beschikking over meest noodzakelijke goederen
- De Stichting kan momenteel niets anders doen dan de nood registreren, omdat er geen enkele instantie is waar ze naartoe kunnen verwijzen. Alleen NBI zou daarvoor in aanmerking kunnen komen, die het niet kunnen. Situatie onhoudbaar, leidt tot (gegronde) verbittering...
- In veel gevallen komt het voor dat de ontslagen pol del volkomen op de hoogte zijn waar hun meubelen, eetgerei, kleding en andere gebruiksgoederen zich bevinden. Men kan zich daarbij neerleggen als nieuwe eigenaar op officiële manier daaraan zijn gekomen, anders niet. Taak voor regering om onrechtmatige spullen terug te vorderen. Het lijkt de Stichting de enige oplossing, hoe lastig ook, en de meest eerlijke.
- Stichting kan zich voorstellen dat er samengewerkt gaat worden met NBI door hen.
- Woonruimte ook groot probleem, 60% vrijgelatenen beschikt niet over genoegzame woonruimte voor gezin.
- Stichting stelt voor om iets aan woonruimte te doen, noodwoning oid bouwen.

Afschrift van brief NBI, Adviescommissie Rechtsherstel en Beheer Mijnstreek aan de STPD geloof ik, d.d. 23 april 1946

Er zijn 6 magazijnen propvol, maar zonder noodzakelijke goederen in de Vertegenwoordiging Heerlen. Honderden ontslagenen uit kampen moeten teleurgesteld worden hierdoor. NBI'er denkt er goed aan te doen nogmaals op de reden te wijzen: wilde dagen na de bevrijding hebben mensen alle 'tilbare' spullen uit de huizen geroofd. Wat niet tilbaar was is daarna aan oorlogsslachtoffers uitgedeeld. Nu: alleen nog zware onnuttige meubels over, want pol del hebben maar weinig woonruimte. Begrijpelijkerwijs wordt nu onder ontslagenen een verbitterde stemming gewekt.

71: Stukken betreffende delegatie aan STPD van het toewijzen van roerende goederen aan politieke delinquenten, van Organisatie bureaus Roerende Goederen, 1946-1951

Eén omslag met daarin brieven, jaarverslagen ed. van de STPD inzake overdracht uitgifte roerend goed. Interessant, geen persoonlijke verhalen.

'Gids bij de behandeling der meest voorkomende moeilijkheden van politieke delinquenten', samengesteld in April 1951 ten behoeve van de reclasseringsinstellingen in verband met de overdracht door de Stichting Toezicht Politieke Delinquenten van haar werkzaamheden aan deze instellingen. Uitgave van de STPD.

* Boekje van ruim 50 pagina's over o.a. bijv. de vormen van toezicht, reclasseringsbezoek, aanvragen paspoorten, zuivering en... het NBI.

* Stukje over de **Zuivering**: Verschil tussen zuivering- en rechtsplegingaangelegenheden. De overheid ontsloeg ook iedereen die in Nederlands belang tekort geschoten was. Zij verloren hun pensioenrechten. Werden later hersteld voor iedereen die voor 1940 15 dienstjaren had tot maximaal 70%. Als iemand een gezuiverde ambtenaar in dienst wilde nemen, moest hij contact opnemen met de minister van zijn 'oude' departement. → Zware straffen allemaal!

* Het **NBI** (samengevat):

a. **Besluit Vijandelijk Vermogen** kent volgende gevallen van beheer:

1. Beheer vermogens vijandelijke onderdanen (art. 2, lid 1 E133)

2. Beheer vermogens NSB'ers en daarmee gelijkgestelden (art. 6 E133)

→ In afwachting definitieve beoordeling vd rechter worden vermogens van rechtswege door NBI beheerd. Voor de afwikkeling van deze beheren heeft regering paar **besluiten** genomen.

14 juni 49: Beheer over de zgn. art. 6 E133 gevallen beëindigd, behoudens over de vermogens van hen die door NBI op lijst zijn geplaatst van personen van wie beheer gehandhaafd blijft. Op die lijst staan over het algemeen alleen gevallen, waarin verbeurdverklaring nog moest afgewikkeld of nog redelijkerwijs te verwachten was.

4 dec 49: In Duitse dienst getreden pol del (art. 2, lid 1 E133) (die wat vermogensrechten betreft gelijkgesteld werden met vijanden) 'ontvijand', indien vermogen Fl 5000 of minder bedroeg. Aan overigen werd Fl 5000 vrijgegeven, rest bedrag bleef onder beheer. Bij afrekening beheren moet NBI behoorlijk rekening en verantw afleggen.

b. Op 1 mei 1951 nog bestaande **Vertegenwoordigingen**:

Hoofdkantoor: Den Haag.

Vertegenwoordigingen: Groningen, Zuid-Limburg (Klimmen), Eindhoven, Arnhem, Rotterdam, Amsterdam, Den Haag.

Commissies Beheersconflicten: Groningen, Maastricht, Eindhoven, Arnhem, Rotterdam, Amsterdam, Den Haag.

c. NBI brengt de onder beheer gestelden zekere kosten in rekening voor zijn bemoeiingen: **grondheffing**. Dit kostentarieff is vastgesteld door de RvHR en gepubliceerd in de Ned. Staatscourant. Inlichtingen desgewenst door NBI verstrekt.

Voor beheer door bestuurder van onroerend goed wordt 5% van geïnde huren of pachten in rekening gebracht. Voor hypothecaire leningen ook 5% iets, ik snap het verhaal niet! (bron: inv. 136)

d. Tijdens arrestatie en detentie **zoekgeraakte gelden**, waarvan wel vaststaat dat zij indertijd door de kampeiding aan het NBI zijn afgedragen: in 1947 maatregelen voor getroffen door NBI. Moest gemeld worden bij hoofdkantoor. Die heeft B&V opgedragen lijst van gelden 'onbekende eigenaren' op te sturen. Overzicht gemaakt van de bedragen en claims daarop.

→ nog steeds niet afgewikkeld. Verwachting dat medewerking Commissariaat voor Oorlogsschade om op grond van Wet Overheidsaansprakelijkheid Bezettingshandelingen schadevergoedingen toe te kennen.

e. **Huisraad**. Na bevrijding zijn huisraad en lijfgoederen van merendeel der gearresteerden ingevolge bepalingen van Besluit Vijandelijk Vermogen in beslag genomen en voor een deel aan oorlogsslachtoffers in gebruik gegeven.

Naast deze inbeslagname zijn veel goederen op oncontroleerbare wijze verdwenen.

22 mei 1946: Al het onder feitelijk beheer genomen en op 22 mei 1946 in opslag zijnde huisraad, alsmede kleding, ging in eigendom over aan de Staat (met dezelfde uitzonderingen, die in art. 571 B.W. genoemd worden als sieraden, bibliotheken, wetenschappelijke instrumenten, gereed geld, bedrijfsgoederen e.d.).

* Voor zover goederen zich bij oorlogsslachtoffers bevonden werden deze in gelegenheid gesteld die goederen te kopen.

* Goederen in opslag bij het NBI werden uitgegeven aan pol del, op toewijzing vd STPD. Inmiddels van deze opslag geen goederen meer aanwezig.

18 juni 1946: K.B. dat in afwachting van definitieve regeling der schadeloosstelling door of vanwege Minister v Financiën voorschot kon worden gegeven.

→ Bij uitvoering van dit besluit werd Commissariaat voor Oorlogsschade (in de vorm van SEC) ingeschakeld: pol del die goederen is kwijtgeraakt moet aangifte doen bij SEC onder de plaats waar schade is geleden. Ontvangt na aangifte genummerd bewijs van inschrijving. Onder vermelding van dit nummer kan hij bij de SEC voorschot op schade-uitkering aanvragen.

13 okt 1950: Wijze van schadeloosstelling definitief geregeld in Wet Overheidsaansprakelijkheid Bezettingshandelingen (K 451)

→ Dit bedrag word vastgesteld volgens bepalingen Algemeen Vorderingsbesluit 1940, voorzover belanghebbenden buiten onvoorwaardelijk buiten vervolging zijn gesteld op grond dat gerezen verdenking ongrond is gebleken.

Is dit niet het geval, dan schadeloosstelling op grond van Wet Materiële Oorlogsschade.

* Roerende goederen van de art. 2, lid 1-gevallen (de staatlozen) konden niet gevorderd, daar ze reeds van rechtswege in eigendom aan de Staat overgingen.

f. De zgn. **afstandsclausule** (art. 2, g) in de beslissingen tot voorwaardelijke buitenvervolgstelling. Pol del konden blijkbaar voorwaardelijk buiten vervolging worden gesteld als ze een afstandsverklaring tekenen, waarin ze afstand deden van alle goederen die van overheidswege in beslag waren genomen. Deze verklaring had weer invloed op of ze nog wel of geen voorschot kregen.

h. **Beroep** tegen beslissingen NBI

Mogelijk bij de afdeling Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel.

Nota vd STPD voor Mr. Verlinden (wie is dat?), d.d. 14 feb 1949

* STPD stelt aan de kaak dat de wetten en regelingen die door de regering zijn bedacht, in de praktijk niet als gewenst werken. Dit komt door de treurige staat vd administratie vh NBI, die dit moest overnemen van de Bureaux Roerende Goederen van Vijanden en Landverraders. Daarbij komt dat de inbeslagnemingen 'destijds meestal op zeer wilde wijze verricht door de organen van het Militair Gezag en de Binnenlandse Strijdkrachten'. Gevolg: slechts fractie inbeslaggenomen kwam bij Bureaux terecht, en dát werd zonder naam erop bij elkaar gestopt.

* Mooi bedacht dat de SEC een schadebedrag vaststelt en uitkeert, maar zie hier volgende 'bekende casus van het persische tapijtje': SEC biedt vergoeding van Fl 300, de waarde op 10 mei 1940. NBI biedt ter toewijzing het tapijtje aan STPD, waarbij waarde wordt gesteld op Fl 900. Omdat dure producten niet snel door een pol del teruggekocht kon worden, werd het eerst aan oude eigenaar aangeboden. Die merkt terecht op dat hij maar Fl 300 krijgt voor iets waarvoor nu Fl 900 wordt gevraagd. Hij kon het niet betalen, NBI brengt tapijt op de veilig (eigenaar was aanwezig) waar het voor ver boven Fl 900 verkocht wordt, opbrengst voor het NBI.. Lullig...

* Daarbij: in tijd van vorderingsdatum door NBI op grote schaal tegen abnormaal lage prijs aan 'vriendjes' verkocht, bedragen die op saldi eigenaren werden geboekt. Betrokkenen (aangezien vóór vorderingsdatum, denk ik) hebben géén recht meer hebben op schadevergoeding én ontvangen zeer klein bedrag. Ook lullig...

* Staatlozen hebben geen enkel recht, maar hun nood is net zo hoog, dus kregen zij van STPD ook bruikleencontracten, in afwachting van regeling die eind maakt aan **fatale interpretatie** art. 2 lid 1. (zie verderop deze map 'Jaarverslag STPD')

* Thans zit NBI in dusdanig liquidatiestadium dat uitgegeven bruikleencontracten omgezet moeten worden naar koopcontacten. Staatlozen geen geld of vergoeding, dus op grote schaal worden hun meubels weer teruggehaald. Als de sociale stimulans en maatregelen van STPD teniet gedaan, mensen weer net zo wanhopig als na de bevrijding.

Hoewel wettelijk ten onrechte, geven mensen van SEC toch uit sociale motieven een huisraad-schadeboekje in de hoop dat regeling zou worden getroffen. Drama's.

* Oplossing moet gezocht worden in gelijkstelling Staatlozen met andere pol del + corrigerende factor in de huurwaarde om welvaart van NSB'ers door bezetting te nivelleren.

Ondertekend door: niet te lezen, 'huis' aan het eind?

Jaarverslag STPD van 1945 tot 1947

BOORDEVOL INFO OVER HET PROBLEEM DER POL DEL, ALS JE PRIJS STELT OP LEZING OF UITGEBREIDERE SV, MOET JE DAT MAAR AANGEVEN!

Met potlood: na 1947 geen jaarverslag meer. Nadien: Toezicht (tijdschrift). 1949 laatste nummer algemeen overzicht.

STPD begon met organiseren in begin 1946.

STPD zag als essentieel onderdeel taak om gerechtvaardigde klachten aan NBI voor te leggen. Tot op heden betrekkelijk weinig van deze zaken bij RvH terechtgekomen. Oorzaken: onbekendheid mogelijkheid + wantrouwen rechtspleging.

In begin bestond bij NBI aarzeling in hoeverre rekening te houden met opmerkingen/bezwaren van STPD, maar samenwerking in loop der tijd aanmerkelijk verbeterd.

Fatale interpretatie (gesanctioneerd door RvH en gehanteerd door NBI) van **art. 2 E 133**: Met vijandelijke onderdanen (wier vermogen eigendom van staat wordt) worden gelijkgesteld: 'ambtenaren, beambten, agenten, vertegenwoordigers en gemachtigden van een vijandelijke staat, zomede personen, die als zodanig te eniger tijd, tussen 19 Mei en de dag van het in werking treden van dit besluit zijn opgetreden.' Als volgt uitgelegd: talloze Nederlanders, die gedurende bezetting in vijandelijke krijgs-, staats- of publieke dienst zijn getreden vermogensrechtelijk gelijkgesteld werden aan vijandelijke

onderdanen. Dus zij, die vermogen verloren hadden, plus Verwalters, minderjarige wapendragers, enz. Zo konden topfunctionarissen NSB en economische collaborateurs de dans ontspringen, en de NSKK'er kan fluiten naar vergoeding...

STPD paar keer vergeefs naar Minister v Justitie, nu ook Commissie Nazorg Politieke Delinquenten aan haar kant, vanuit regering nu aangekondigd dat er wettelijke voorziening komt.

* Brief van Minister van Justitie aan STPD, d.d. 24 december 1947

In vervolg geeft hij die **klachten van pol del ter behandeling aan Gemengde Commissies** die beogen eigendom terug te krijgen.

* Brief van Dagelijks Bestuur STPD aan Minister v Justitie, d.d. 22 maart 1948

Geeft aan dat taak/doelstelling Gemengde Commissies niet duidelijk genoeg is.

* Verslag vergadering secr-gen van Justitie en Officier van Justitie te Dordrecht over functioneren Gemengde Commissie te Dordrecht: werk veel te omvangrijk. Dat gaat niet goedkomen.

* NBI had als algemene gedragsregel aangenomen om boeken en schilderijen aan voormalige eigenaar terug te geven.

* Circulaire NBI aan B&V, d.d. 22 mei 1947: STPD gaat goederen uitdelen, mogen ze doen tot 1 januari 1948 op plaatsen waar goederen werden heengebracht (Arnhem, Middelburg, Breda, Den Bosch, Maastricht en Roermond) en tot 1 juli 1947 op de andere plaatsen. Daarna kan NBI tot veilen overgaan.

2c. Kregen NSB-gezinnen speciale aandacht?

2d. Was er interne discussie over hoe met NSB-gezinnen om te gaan?

2e. Wat veranderde er in de loop der tijd mbt de benadering van NSB-gezinnen?

3. DE PERSOONLIJKE NOOT/D

- a. Communicatie met politieke delinquenten over allerlei zaken**
- b. Correspondentie met en over (ex-)politieke delinquenten en hun goederen**
- c. Werden de kinderen van NSB'ers expliciet genoemd?**
- d. Was de aanwezigheid van veel kinderen bijvoorbeeld een reden om gemakkelijker een uitkering van het NBI te krijgen of om goederen terug te krijgen?**
- e. Waren er medewerkers die zich het lot van de NSB-gezinnen en –kinderen persoonlijk aantrokken?**

3a. Communicatie met politieke delinquenten over allerlei zaken

Inhoud:

- 719: Ingekomen en minuten van uitgaande stukken, Vertegenwoordiging Middelburg, 1945-1946
- 844: Stukken betreffende de beantwoording van vragen van personen over de opsporing van verdwenen c.q. gestolen eigendommen van geïnterneerden, 1946-1950
- 495: Stukken betreffende de behandeling van verzoeken (ex artikel 12 van de Bestemmingswet) om teruggave van in beslag genomen vijandelijk vermogen, alfabetisch geordend op naam van verzoeker, 1957-1958 (495: Ascher Sohn – Kusters)

719: Ingekomen en minuten van uitgaande stukken, Vertegenwoordiging Middelburg, 1945-1946, 1 omslag

Een slordige stapel briefjes, zowel ingekomen als uitgaand.

Ergens halverwege de map wordt de afzender 'Militair Commissariaat'.

Interessant om door te bladeren, maar niet erg relevant.

- Ingekomen zijn bijvoorbeeld (slordig, moeilijk leesbaar) geschreven brieven van particulieren die vragen hoe het met hun pensioen of sieraden zit.
- Brieven van de Adviescommissie om eens een onderzoek in te stellen naar dit of dat, bv. een binnenvaartschip dat eigenlijk oorlogsbuit schijnt te zijn
- O.a. een brief uit juni 1945 van iemand die een beheerderspost aan zijn neus voorbij zag gaan en vermoed dat de ander in dezen is voorgetrokken. Daarbij een antwoord dat dit niet het geval is, maar dat die oudere rechten had.
- 13 juni 1945: Een briefje van waarnemend hoofd vd afdeling Beheer Roerende en Onroerende Goederen bij Militair Commissariaat aan Militair Commissariaat, afdeling Rechtsherstel: de laatste weken heeft hij regelmatig (soms meerderjarige) jongelui op bezoek gehad wier vader geïnterneerd is met het verzoek of zij hun studie voort mochten zetten vanuit het in beslag genomen vermogen. Hij wil weten wat zijn houding hierover moet zijn: het is wel veel geld aan de ene kant, maar aan andere kant is het onwenselijk om het af te wijzen. → *ik zie hier geen antwoord op.*
- Een briefje dat er na uitvaardigen van E133 Besluit Vijandelijk Vermogen nog huwelijken zijn gesloten tussen vijandelijke onderdanen en Nederlanders. Als hiervoor niet alsnog door Militair Gezag toestemming wordt verleend, worden ze nietig verklaard.
- Diverse stukken van voor 5 mei 1945 die gaan over het verkopen van oorlogsbuit aan mensen die daar wellicht behoefte aan hebben, zoals patroonhulzen (fitting elektrische lampen) of grote voorraad achtergelaten Duitse uniformen.

844: Stukken betreffende de beantwoording van vragen van personen over de opsporing van verdwenen c.q. gestolen eigendommen van geïnterneerden, 1946-1950, 1 pak

Stukken gaan in het begin voornamelijk over safes, bankrekeningen en rekening-couranten. vermogensbestanddelen.

Lijsten met dossiernummers en daarachter de namen.

Het zijn wel verzoeken om onderzoeken ed., maar verslagen van het daadwerkelijke onderzoek zitten niet in dit dossier. Geeft toch wel beetje beeld van het soort verzoeken dat de CVO kreeg.

Bijvoorbeeld dit soort dingen:

Ook een **brief van een mevr** die volgens mij doorgestuurd is naar de CVO: zij geeft aan dat wellicht niet al haar sieraden bij het NBI in bewaring terecht zijn gekomen en dat haar dochtertje geconstateerd heeft dat het meisje dat nu in hun huis woont met haar schoenen aanloopt. De vrouw loopt met haar sjaaltjes om en nog wat van die dingen. Ze verzoekt om een onderzoek hiernaar. Er zit een brief bij van de CVO dat ze dat van plan zijn.

Een **aangifte van d.d. 20 nov 1949** van, lijkt mij, een pol del tegen Emminghaus, een Duitser die tijdens de bezetting heeft geroofd en verkracht in NL. Ondergetekende zegt niet zo veel gedaan te hebben als Emminghaus en toch zwaar bestraft te zijn geworden. Zegt volledige medewerking toe bij onderzoek. De brief is gezonden aan Ministerie v Jusitie en dus doorgezonden aan CVO die al dan niet onderzoek zal instellen.

Een verzoek d.d. 13 feb 1950 van iemand mbt de verborgen tin en koper in zijn perceel te Groningen wordt afgewezen, omdat het niet tot de taak van CVO behoort. Wordt doorverwezen naar de politie.

Ook een verklaring van d.d. 17 jan 1950 van iemand die gedetineerd geweest is in R.W.I. te Hoorn en daar amicaal omging met iemand die daar ook zat en een systeempje had waardoor inbraken werden gedaan, waarvan hij een deel opstreek. De man doet nu aangifte opdat hij zn verdiende straf niet zal ontlopen.

25 apr 1950 wordt brief teruggeschreven n.a.v. verzoek om onderzoek dat **CVO** dit niet meer kan doen, omdat ze **in het eindstadium van liquidatie** verkeert. Ze verwijzen door naar de Directie van het NBI.

495: Stukken betreffende de behandeling van verzoeken (ex artikel 12 van de Bestemmingswet) om teruggave van in beslag genomen vijandelijk vermogen, alfabetisch geordend op naam van verzoeker, 1957-1958, 2 pakken (495: Ascher Sohn – Kusters, 1 pak)

Uitspraken als deze zijn typisch: 'Voor verwijzing naar art. 26 E 133 is m.i. in dit geval geen aanleiding omdat Ascher, al is het dan een joodse firma toch ook een duitse firma is. Een tijdig verzoek tot teruggave van vermogen werd afgewezen. Geen beroep. Uw standpunt omtrent ontvijanding van rechtspersonen hebt u uitgebreid neergelegd in uw hierbijgevoegd advies omtrent Aschiner en ik vind daarin geen gaatje waardoor Joodse firma wel teruggave van vermogen zou kunnen krijgen, al zit daar m.i. toch wel iets onbevredigends in.' Ze voeren regels dus tot uiterste uit en je lijkt wel te kunnen fluiten naar medemenselijkheid...

Veel heen en weer geschrijf. Enorm dik pakket, wellicht wat persoonlijk getinte aanvragen ertussen. De verzoeken worden gewoon zeer correct behandeld allemaal.

3b. Correspondentie met en over (ex-)politieke delinquenten en hun goederen

Inhoud:

- 379: Stukken betreffende de opheffing van het beheer over vermogens, 1945-1953 (179: Behandeling van verzoeken om opheffing 1945-1946)
- 275: Stukken betreffende het instellen, erkennen en innen van vorderingen, 1945-1946 (275: Vorderingen op NSB'ers 1945)

379: Stukken betreffende de opheffing van het beheer over vermogens [II-I 0.3, III 03.33, III 03.331_III 03.333], 1945-1958 (379: Behandeling van verzoeken om opheffing 1945-1946, 1 pak)

In het Verslag Handelingen der Tweede Kamer heb ik inmiddels gelezen dat één van de drie grote 'klachtengroepen' was dat het beheer van vermogens niet snel genoeg opgeheven werd en soms nodeloos maanden langer duurde. Er werden voorbeelden genoemd van een belastingbedrag dat nog betaald moest worden (iets wat het NBI moest doen), waardoor beheer maar niet opgeheven werd of dat beheer officieel al opgeheven was, maar niets werd overgedragen. Ben daarom benieuwd wat in dit dossier te vinden is!

Dik pakket van zo'n 10 cm met voornamelijk dunne doorslagen.

- * Brief van Vertegenwoordiger aan hoofdkantoor NBI, d.d. 24 sept 45: in okt 44 veel personen ivm krijgsv verrichtingen opgepakt en onder beheer gesteld. Nu zij teruggekeerd zijn (vrijgelaten?) wil hij weten of die onder beheerstelling rechtsgeldig is geschied. Daarbij wil hij weten of dit 'uitdrukkelijk' moet worden ingetrokken.
 - * Diverse brieven van Vertegenwoordigingen aan hfdkantoor NBI met verzoeken + antwoord van NBI dat die brieven zijn kwijtgeraakt.
 - * Diverse formulieren van opheffing beheer (dus dat die opheffing moet worden ingezet, wat blijkens kamerdebatten nogal eens lang kon duren)
 - * Brief van een meneer d.d. 5 nov 45 die 'eerbiedig te kennen geeft' dat hij zich sinds 17 sept 45 weer volledig vrij kan bewegen, maar grote hinder van zijn beheer ondervindt. Of dit opgeheven kan worden.
 - !!! * Brief van officier-fiscaal in ambtsgebied Alphen d.d. 7 jan 46: hem is meerdere malen gebleken dat er moeilijkheden rijzen bij opheffing beheer. Dit kunnen plaatselijke Vertegenwoordigingen niet doen, moet Den Haag doen. Op zich vindt hij dat geen bezwaar, maar hij wil 'nadrukkelijk verzoeken bij de opheffing van eenig beheer spoed te willen betrachten', zodat het maximaal 4 weken duurt voordat het daadwerkelijk is opgeheven.
 - * Brief van Vert Haarlem d.d. 7 jan 46: heeft in voorgaande weken diverse verzoeken tot opheffing beheer bij hoofdkantoor neergelegd. Nav een onderhoud deelt hij hierbij mee dat er geen bezwaar is tegen opheffing van een rijtje namen daaronder. Nu verzoekt hij om spoedige toestemming tot opheffing van hun beheren.
 - * Brief van Militair Gezag aan NBI d.d. 21 aug 45: vragen of zij de bankrekeningen van vrijgelaten sympathiserende NSB'ers mogen deblokken, want..: als zij dat nu niet mogen doen, zal er straks geen enkele instantie zich buigen over de geblokkeerde rekeningen van vrijgelaten, dus onder geen vervolging gestelde, NSB'ers. → zit geen antwoord bij!
 - * Enkele brieven rond dec 45 van de officier-fiscaal aan NBI dat enkele namen buiten vervolging zijn gesteld, dus dat hun beheer mag worden opgeheven.
 - * Een geschreven briefje van een vrouw d.d. 27 dec 45: haar man is vrijgelaten, maar heeft huisarrest, ze hebben geen cent en hij mag niet gaan werken, terwijl er werk genoeg is. Kan hiervoor geen maatregel getroffen worden?
 - * Typische brief van hfdkantoor aan Vertegenwoordiging d.d. 22 dec 45: ze kunnen geen toestemming voor opheffing beheer geven op grond van de wel zeer vage opmerking dat geen bijzondere redenen voor handhaving beheer bekend zijn (veeg uit de pan). Duidelijk moet worden aangegeven of het iemand uit sub a of sub b van art 6 lid 1 KB E133 betreft.
- De verzoeken van V zijn hierbij ingesloten, deze zijn van rond 5 dec, dus antwoord laat behoorlijk lang op zich wachten!
- * Uitgebreid verzoekschrift d.d. 5 dec 45 van iemand die geïnterneerd is geweest en in deze brief aanklacht + verdediging beschrijft, waarna hij motiveert waarom hij zo snel mogelijk weer zelf beheer over zn specialistische (fietsen)fabriek moet voeren. Deze brief is uitgebreid, er zijn ook éénregelige verzoeken van personen om opheffing beheer.
 - * Briefje van het hoofd van de POD d.d. 13 okt 45 dat persoon die en die op 4 juli 45 uit het kamp ontslagen is, dus dat hij weer beheer over bezittingen kan krijgen. Er is inmiddels dus DRIE MAANDEN verstreken, voordat dit briefje even getikt kon worden!
 - * Verschillende brieven met verzoeken van mensen die ten onrechte geïnterneerd zijn geweest, helemaal geen lid waren vd NSB enzo. Al erg genoeg, maar ook nog onder beheer gesteld en dat moet opgeheven natuurlijk. Daarbij soms ook het verzoek om de **grondheffing** zo laag mogelijk te stellen.

- * Een vermogensopstelling en beginverslag d.d. 1 dec 45 van een werkman uit Leeuwarden: het vermogen is 'nihil' en de schulden ook 'nihil'. Een arme rakker dus, waar eigenlijk niks van te beheren valt.
- * Verzoek om opheffing beheer van iemand die slechts 7 dagen onterecht in hechtenis heeft gezeten. NBI'er heeft erbij aangetekend dat dit te kort is om een heffing op te leggen.
- !!! d.d. 8 dec 45: Op grond van laatste wijziging Besluit Vijandelijk Vermogen is huisarrest nu ook vrijheidsberoving, waardoor vermogen beheerd moet gaan worden.
- * De post wordt soms eerst bij beheerder bezorgd, dat is geen officieel voorschrift, maar sommigen willen dat, is alleen maar lastig voor het bedrijf en onnodig.
- * Een brief van een advocaat aan NBI d.d. 12 sept 45: hij heeft een zeer groot aantal cliënten die zijn vrijgelaten (sowieso lichtvaardig en onterecht opgepakt), maar waarvan beheer blijft voortduren met alle gevolgen van dien (oa plakkaat over landverraders op de deur, en dat in kleine gemeenschappen...). De tribunalen zijn nog niet ingericht én ze krijgen belasting van 2% van hun vermogen per jaar. Tref er asjeblieft een regeling voor!
- * Interessant procesverbaal van de directeur van het Haags Conservatorium m.b.t. zijn rol in de Kultuurkamer ed. Op grond van dit pv en andere getuigenissen verzocht de POD bij het NBI het beheer over zn vermogen op te heffen, d.d. sept 45

275: Stukken betreffende het instellen, erkennen en innen van vorderingen [III 03.431 – III 03.437], 1945-1946 (275: Vorderingen op NSB'ers 1945, 1 pak)

Het is allemaal niet zoveel bijzonders, weer een dik pak papier.

Er zitten verzoeken in tot uitkering van vorderingen, er zit bv een brief in van iemand wiens vennoot tijdens zijn detentie de zaak heeft laten versloeren enz enz. Niet interessant voor mijn vragen, aangezien er niet uit op te maken is of hier al dan niet daadkrachtig op werd gereageerd door het NBI.

3c. Werden de kinderen van NSB'ers expliciet genoemd?

3d. Was de aanwezigheid van veel kinderen bijvoorbeeld een reden om gemakkelijker een uitkering van het NBI te krijgen of om goederen terug te krijgen?

3e. Waren er medewerkers die zich het lot van de NSB-gezinnen en –kinderen persoonlijk aantrokken?

4. OVERIG

- a. **Hoe werd het NBI in de pers gepresenteerd? Welk karakter droegen deze krantartikelen?**
- b. **Informatie over archief NBI + citeerinstructie**
- c. **Afkortingen, wetten en instanties kort toegelicht**
- d. **Niet duidelijk onder te brengen informatie over het NBI**

4a. Hoe werd het NBI in de pers gepresenteerd?

Inhoud:

- Krantenknipsels, 1948-1949
- Knipselmap 'NSB-kinderen' (collectie NIOD) chronologisch verwerkt
- Stukken betreffende oprichting en leverij van kopij aan het twee-wekelijks mededelingblad Rechtsherstel (uitgegeven door de Raad voor het Rechtsherstel), 1946-1949
- Stukken betreffende de publicatie van besluiten en bekendmakingen van het NBI in de Nederlandse Staatscourant, 1945-1946

853: Krantenknipsels 1948-1950

Besluit Vijandelijk Vermogen

- * Genomen om Nederland enigermate zeker van schadevergoeding te stellen.

Inhoud krantenknipsels:

- * Juni 1944: tientallen artikelen dat Duitse kroonprins Huize Doorn niet terugkrijgt i.v.m. afwijzing ontvijandverklaring.
- * Juni 1940: Bilderdijkstraat te A'dam in oproer, want de vrouw, ex-jeugdstormleidster, van fanatieke landwachter heeft bakkerij weer betrokken. Man is tot 19 jaar veroordeeld, 2 mensen doodgeschoten, enz. En de beheerder, Van der Maath, moest er op stel en sprong uit. Ieders rechtvaardigheidsgevoel is aangetast en ze zijn naar de rechter gestapt. Hakenkruizen op de deur, nog steeds grote haat t.o.v. die vrouw.
- * De Nieuwe Post, Amsterdam, 4 juni 1949: Oppositie tegen de Perswet. Bij alle doofpotten die er al zijn, E-spiel, zuivering politie, concentratiekampen en NBI, komt nu nog de Perswet → NBI als doofpot, geheimzinnig iets
- * Ambtenaar NBI voor de rechtbank i.v.m. vervreemding duur tapijt van NSB-familie, Nieuwe Haarlemse Courant, 28 mei 1949

*** Hoofdartikel Bijzondere Rechtspleging, De Linie, Amsterdam, 27 mei 1949**

- Koningin op Radio Oranje gezegd dat wie zich voor bepaalde datum van NSB afkeerde, na de oorlog vrijuit zou gaan → toch iedereen vanaf 10 mei 1940 schuldig gesteld → dat volk dit pikt doet reputatie van 'hoogstaand cultuur-volk' geen eer aan.
 - Meerdere gezagshabende personen achten basis Bijz Rechtspl onwettig, o.a. omdat: ze een feit strafbaar hebben gesteld, nadat het is gepleegd, en niet ervoor. Schrijver met onwettigheid van BR eens, maar om andere redenen. Zij zeggen: vervolg ze wel, maar met bestaande strafwetboeken. Hierdoor zouden zware jongens worden gestraft, maar kleine pol del vrijuit gaan. Gewenst?
 - Die kleintjes zijn zeker te zwaar gestraft, men schaamt zich hier nu voor, ze hadden korte en zeker niet zware straf moeten hebben
 - Schrijver vindt: 'Algemeen welzijn eist, dat de politieke berechting niet jaren lang blijft slepen, maar snel beëindigd wordt; daarom is het uit den boze, om met puriteinse strengheid allerlei kleine gevallen te gaan uitvissen.' + 'De politieke berechting moet beperkt zijn in haar omvang.' naar Thomas van Aquino.
- Conclusie: de straf is te zwaar geweest + ze zijn niet goedertieren geweest, maar hebben zich laten leiden door stuwende haat.

- * Prof.dr.mr. M.J.H. Smeets, plaatsvervangend secretaris-generaal van Financiën, is benoemd tot regeringscommissaris bij NBI met opdracht om te reorganiseren en met plannen te komen voor snelle afwikkeling werkzaamheden, 25 mei 1949 → merendeels hele korte berichtjes, wel in alle kranten

* Verontwaardigde ingezonden brieven n.a.v. in vlammen opgegaan zijnde landhuis (Hilversum?). Was vijandelijk bezit. Waarom is dit niet verhuurd aan families die onderdak nodig hadden?? NBI hiervan grote schuldige! En dat met die woningnood..., 21 mei 1949

* Vlamme veroordeling vd publicatie 'Kamptoestanden 1944-1945-1948': geen objectief grondig onderzoek, sensationeel door mishandelingbeschrijvingen, gebruikt om straatje NSB'ers schoon te vegen, Het Parool, Amsterdam, 20 mei 1949

* Beheer NBI over Rotterdamse Tramwegmaatschappij is opgeheven, 19 mei 1949

* Veel artikelen over burgemeester van Zandvoort die maar bewoond huis voor zichzelf vordert; nu zit hij in huis NBI waarvoor hij veel restauratiekosten moest maken, mei 1949

* Achtergrondartikel over Bijz Rechtspl: alleen dictators hebben aan beginsel (eerst strafbaar stellen, dan pas delict kunnen plegen) durven tornen én de NL regering in Londen! Het is geen rechtsstaat, veel was net als tijdens de oorlog, maar nu voor pol delinquenten. Nu vele duizenden huwelijken kapot, gezinnen uiteengeslagen, duizenden voor hun leven een wrak geworden, enz. Deze ambtenaren van de BR zouden dus absoluut NIET moeten opgenomen worden in ons gewone rechtssysteem, want dat gaat niet goed komen!, De Prinsestad, Delft, 14 mei 1949

* Blaricumse raad koopt 'voor een prikje' de inventaris van het gemeentehuis van het NBI, 13 mei 1949

* **Vlammend betoog van dr. P. de Bruin S.J. over 'Waar het op aan komt. Herstel geschonden waarden!'**, De Linie, Amsterdam, 6 mei 1949

- Eenmaal per jaar komt het probleem der politieke delinquenten op tafel, bij behandeling begroting Justitie; dit jaar deining vergroot door rapport dr. Van der Vaart Smit over gruwelijke toestanden in de kampen

- Dagbladen Trouw en Parool brachten rapport in openbare discussie

- De stelling dat de schuldigen in de kampen moeten worden berecht is te simpel: er is jarenlang via Radio Oranje door Londen een haatbeleid gevoerd en 'alles in het werk gesteld heeft om die volkswoede aan te wakkeren'. Dit 'heidens haatbeleid' acht schrijver veel misdadiger.

- Politieke delinquenten: zijn afhankelijk van goodwill mensen die misdeden dus zullen niet getuigen + ze wensen niet anders dan deze nachtmerrie te vergeten ipv op te rakelen + bestraffing zal voor hen geen enkel voordeel opleveren, invalide is invalide en begraven is begraven + alle vertrouwen in rechtelijke bijstand verloren.

- Deftige rechters verkeerden in veronderstelling dat het er allemaal deftig en waardig aan toegegaan was en waren ook verontwaardigd toen ze tegenovergestelde ontdekten.

- Bruin pleit ervoor die 'onverdiende en rechtsverkrachtende straffen in aftrek te brengen van de opgelegde straffen'

- Daarnaast heeft NBI groot deel of heel hun vermogen 'weggeadministreerd'. 'Het helpt niet veel, dat vele berovingen achteraf 'door verbeurdverklaringen of op andere wijze gelegaliseerd zijn'.

- Nog iets ergs: met 'één enkele pennestreek heeft echter de tegenwoordige Overheid die tuchtmaatregelen in straf omgezet en de tribunaalgevallen, die op 1 Januari 1949 huntijd nog niet uitgezeten hadden, naar de gevangenis verwezen'. Was namelijk duidelijk gezegd dat tribunaalrecht geen strafrecht was, maar alleen voor adm. tuchtmaatregelen ter heropvoeding.

→ Als we de naam christen willen zijn moeten wij 'ook de politieke delinquenten in onze liefde opnemen en behandelen als kinderen van dezelfde hemelse Vader en gelijkberechtigde medeburgers in het openbare leven.'

* Hoofd Vermogensopsporingsdienst: drie jaar cel geeist wegens verstrekken tipgeld, De Tijd, Amsterdam, 29 april 1949

* Heel vreemd stukje over het feit dat NBI kunst van NSB'ers te koop aanbiedt voor een tientje of achttien gulden, eindelijk heeft de NL overheid een goede nieuwe culturele politiek gevonden, waarmee kunst in ieders bereik komt. Volgens mij satirisch, dit kunnen ze niet serieus menen!, Nieuwe Eeuw, Helmond, 23 april 1949

* Ambtenaar verdiende even duizend gulden aan smerig zaakje: 1 jaar cel, Gooi- en Eemlander, Hilversum, 23 april 1949

* Interview/artikel over de problematiek van de grenscorrecties, Nwe. Apeldoornse Courant, 22 april 1949

* Chef Bureau Eigen Beheer van NBI veroordeeld wegens verduistering, knevelarij en het zich laten omkopen, Algemeen Handelsblad, 21 april 1949

* Waarschuwing van een juridisch medewerker: NBI is verplicht bij beëindiging van beheer volledige openheid van zaken te geven, net als iedereen, is beslist door Hof te Den Haag. Teken dus geen kwijting voordat je alles weet! Je tekent nl. dat 'ex-beheerde niets meer, in welke vorm dan ook, van het Beheersinstituut te vorderen had'. Voorkomt veel narigheid, De Nieuwe Post, Adam, 16 april 1949

* Vlamme brief van Raoul Hynckes hemzelf over de veiling van zijn schilderijen voor spotbedragen. Tevoren bij NBI langsgeweest, ambtenaar beweerde geen tijd te hebben Hynckes te bellen als het verkocht zou worden. Stuk bleek onder toonbank bij veilingmeester zelf gegaan te zijn..., moraal verhaal: kunst telt niet meer in dit land, alleen nog rekenmachines en menselijke waardigheid wordt hier prijsgegeven. Ook: wat is dat NBI voor iets?, Elseviers Weekblad, datum ?

- * Pakketje slecht bewaarde en gevouwen artikelen over positie Telegraaf tijdens de oorlog: collaboreren! En na de oorlog zijn ze gastdrukker voor Volkskrant/Trouw/Parool, maar hebben personeel tegen deze kranten opgezet. Smeerpipen! Kwestie speelt in april 1949
- * Veel kranten berichten dat Beatrix-kliniek (kraamvrouwen) voor duizenden guldens benadeeld is tijdens bewindvoering door mensen, aangesteld door NBI, 14 april 1949
- * Parlementair stuk dat voorlopig NBI nog niet kan worden opgeheven. Wel enkele regels versoepeld, waaronder NL nationaliteit weer voor SS'ers en souplesse waar het vermogensbestanddelen van oorspronkelijk NL vrouwen betreft die tijdens oorlog 'goed' zijn gebleven. Minister Wyers van Justitie in scherpe bewoordingen misdraging bewakers NSB-kampen uitgesproken, Eindhovens Dagblad, 14 april 1949
- * Wantoestanden in kampen blijken soms overdreven, maar hetgeen waar is, is al erg genoeg!
- **Algemene strekking van veel krantartikelen is dat met name in de bevrijdingsroes veel fouten op dat gebied zijn gemaakt, en dat dit niet goed te praten is, maar wel te verklaren uit de chaotische toestanden en de algemene stemming.**
- **De politieke delinquenten zijn één van de belangrijke kwesties binnen de politiek**
- Er zijn nog 285 tribunaalgevallen geïnterneerd, Gooi- en Eemlander, 14 april 1949
- * Overzicht Eerste Kamer: minister (Wijers?) vindt dat grote groep als de SS'ers niet langer hun nationaliteit onthouden kan worden, ook vanwege hun onschuldige vrouwen. Dit gaat waarschijnlijk collectief teruggegeven worden. Met is bezig ontvijanding regelmatig te doen plaatshebben, Maasbode, 14 april 1949
- * Beknopt verslag Eerste Kamer: mishandeling politieke delinquenten: rapport Van der Vaart Smit ten dele onjuist, maar ook feiten die met schaamte vervullen. Spreken over wat te doen: ernstig getwijfeld of systematisch onderzoek mogelijk zou zijn → één vd behandelde kwesties, Nieuwe Rott. Courant, 14 april 1949
- * Minister Wijers heeft in Eerste Kamer meegedeeld dat NBI voorlopig niet wordt opgeheven, maar wel verzachtende maatregelen: eerste 5.000 gulden vermogen wordt aan NL'ers teruggegeven, Limburgs Dagblad, 14 april 1949
- * Herstel van de rechtsstaat is een belangrijk item tijdens eerste dag begroting Ministerie Justitie, Maasbode, 13 april 1949
- veel artikelen over behandeling begroting Justitie in Eerste Kamer. De enige vrouw aldaar mej. mr. Tjeenk Willink schijnt nogal saaie en lange spreekster te zijn, maar geeft wel aan dat politieke del. door algemene maatregel in algemene rechten moeten worden hersteld, ook veel aandacht voor sociaal gevaarlopende jeugd en stiefmoederlijke behandeling in rijks-tucht- en opvoedingswezen. **NB. Geen enkele vermelding over kinderen NSB'ers**, Trouw, 13 april 1949/Het Vrije Volk
- * NBI krijgt taak behartiging Joodse belangen erbij, diverse kranten, 11 april 1949
- * Envelop van de Dienst Ministerie van Justitie vol krantartikelen over de Duitse kroonprins die zijn bezit, Huize Doorn, probeert terug te krijgen.
- * Item speelt op dat NBI wanbeheer uit zou voeren op onroerend goed dat zij in beheer heeft. Dit gaat ten koste van de huurder, die bijna nog liever zijn NSB-huisbaar terugwil, die iig wél goed onderhield!, speelt in maart 1949
- * Envelop artikelen over de Hooge Veluwe, speelt rond februari 1949
- * NBI houdt uitverkoop waarbij kinderstoel weggaat voor een dubbeltje. Duizenden huishoudelijke goederen van politieke delinquenten die drie jaar opgeslagen zijn geweest, worden er in ijltempo doorheen gejaagd voor spotprijzen. Er zijn ook vaste veilingklanten die de deurwaarder bij voor- en achternaam kent, die zijn er altijd, Nieuw Utr. Dagblad, 8 februari 1949
- * Conferentie op Drakenburgh gehouden in januari 1949 door de Volkshogeschool, waarbij politieke delinquenten, werkgevers, kampaalmoezeniers en oud illegalen aan het woord kwamen in totale vrede en redelijkheid. Het ging over de moeilijke terugkeer van politieke delinquenten in het maatschappelijk leven. Conclusie: probleem is alleen op te lossen op basis van het christendom, Het Nieuwe Dagblad, Rotterdam, 24 januari 1949
- * Tweede Kamer slecht te spreken over het NBI in december 1948, o.a. eis van openbaarmaking van de klachten, o.a. Het Binnenhof, 11 december 1948, Den Haag.
- * Tamelijk vlammend artikelje over beroerde situaties die ontstaan als een goed vaderlander eindelijk een kapperszaak van NSB'er krijgt te beheren/exploiteren, maar dat NSB'er vervroegd vrijkomt en het zaakje opeist. Hij staat in zn recht, maar dit zijn toch kromme situaties!, Prov. Overijsselse en Zwolse Crt., 18 november 1948
- * Op 6 november 1948 bericht dat de Minister Justitie heeft besloten Commissies Beheersconflicten in leven heeft geroepen: onafhankelijke buffers tussen delinquent en NBI, alleen gegronde klachten worden behandeld, krant?, 6 nov.
- * Voor het eerst kom ik een artikel tegen, waarin aandacht wordt besteed aan de gezinnen van de pol del! in de trant van: hier heeft nog nooit iemand aandacht aan besteed!, De Nieuwe Post, Adam, 6 november 1948
- * November 1948: allerlei artikelen: NBI is te zwaar belast, heeft het te druk gehad, ongewone en omvangrijke taak.

- * Errug veel artikeltjes dat er Commissies Beheersconflicten in het leven zijn geroepen, waar je met je klachten heen kunt!
- * In juni 1948 artikeltjes, waarin wordt gezegd dat NBI in jaarverslag aan uitzonderlijke zelfkritiek (en ook verdediging) doet, schijnen ze positief te vinden!

Aantekeningen knipselmap 'NSB-kinderen' (collectie NIOD)

- * Duidelijk merkbaar dat er veranderingen zijn in manier waarop erover geschreven wordt

Niet gedateerde inhoud:

- * Zenuwarts dr. Jaap Hofman zegt ergens: 'We hebben ook onze eigen schuld afgewenteld op de foute Nederlanders'.
- * Brochure 'Kind van foute ouders' zit in de knipselmap
- * Soort programmaboek van KRO documentaire 'Een kind van foute ouders': inhoudelijk niet veel bijzonders.

1945

- * Limburgs Dagblad, 15 december 1945, 'Heropvoeding in kampen onmogelijk': de kerken hebben tijdens persconferentie verklaard dat lichte gevallen en onschuldigen snel vrijgelaten moeten worden en schuldigen snel berecht. Al wie onrechtmatig geleden heeft door internering en inboedel zijn kwijtgeraakt, moeten als oorlogsslachtoffer behandeld. Kinderen horen niet massaal in kamp heropgevoed te worden, maar individueel, want nu alleen maar bitterheid gekweekt daar. Kerken zullen niet schromen onrecht in bevrijd NL aan de kaak te stellen!

1974

- * Nieuwsblad van het Noorden, 13 december 1974, 'Nog steeds is het geen aanbeveling om een kind van een NSB'er te zijn', Koos Groen
 - Zoveel reactie op '**Landverraders**' dat hij vervolg speciaal over de kinderen wil schrijven
 - Zo'n 20.000 kinderen ook kamp in omdat er geen opvang was. In totaal 85 kinderkampen in Nederland: niet prettig daar. Wel mensen die zich over de kinderen ontfermden.
 - Typisch artikel: na de oorlog veel fout gedaan, nu komt ellende boven, hij wil graag veel openheid en aandacht voor deze problematiek, nog steeds is er die haat en rancune

1975

- * Algemeen Dagblad, 3 januari 1975, 'Kind van verrader in de knel': Koos Groen krijgt veel brieven n.a.v. 'Landverraders' met leed waar hij wat mee moet. Het is taboe, maar hij wil door gaan verzamelen en dan boek erover schrijven. Kampbewakers waren doorgaans niet de beste mensen, zelf boter op hun hoofd. Verzetsmensen hebben zich er niet veel mee bemoeid.
- * Algemeen Dagblad, 8 januari 1975, 'Liever vergeten': twee lezersreacties op interview met Koos Groen: een verzetsstrijder die wil vergeten en iemand anders die waardering voor de poging heeft.

1977

- * Algemeen Dagblad, 27 april 1977, 'Vara brengt elke woensdagmiddag een nieuw hoorspel': ook eentje over NSB-kinderen, vanaf 27 april tot 28 september op Hilversum 2 om 16.00 uur.
- * Volkskrant, 30 april 1977, 'Kinderen van NSB'ers worden wel geaccepteerd': ingezonden brief over hoe onterecht het is dat kinderen van NSB'ers zich (in die krant?) hebben beklagd over de ellende die zij hebben ondervonden, en nog steeds. Ze moeten wel weten aan een verderfelijik iets te hebben meegewerkt en voor zover hij weet, hebben ze evengoed goede posities enzo.

1978

- * Haagse Post, W.L. Brugsma, werpt vraag op wie NSB-kinderen zou kunnen helpen een einde te maken aan hun outcast-situatie.

1981

- * 'Niet de schuld, wel de straf', dl. I, Het Binnenhof, 2 mei 1981:
 - Afl. 1 Hoe zwaar NSB-kinderen moeten boeten voor het feit dat ze uit foute ouders werden geboren.
 - Afl. 2/3 Zoektocht naar verklaring voor onverzoenlijkheid waarmee samenleving hen tot op dag van vandaag tegemoet treedt.
 - Afl. 4 Vraag of hulpverlening wenselijk en beschikbaar is voor deze tweede generatie.

Belangrijke cijfers:

- In najaar 45 zat van Nederlanders 15 jaar en ouder 1 op de 65 in gevangenis of interneringskamp op verdenking van collaboratie.
- 1 op 100 tenslotte veroordeeld door bijzonder gerechtshof of tribunaal.
- Naar schatting 110.000 á 120.000 Nederlanders ooit lid geweest van NSB.
- Circa 20.000 Nederlanders voor Waffen SS aan Oostfront gevochten.
- Landstorm bestond uit 3400 man.
- * Het Parool, 30 juni 1981: achtergrond '**Foute Boel' van Jac. van Gool** (Joop Moor)

1982

- * NRC Handelsblad, 21 januari 1982, 'Kinderen van NSB'ers worstelen met verleden'
Artikel n.a.v. radioprogramma's Ikon op zondagmorgen over NSB-kinderen. Veel telefonische reacties daarop, misdadig om het bij 'oproepen' alleen te laten, dus hulp bieden (in vorm van WH).
Ds. Klamer aan het woord.
- * NRC Handelsblad, 23 januari 1982, 'Ik hoefde mijn verleden nooit te verstoppen' (Dick Woudenberg): december 1981/januari 1982: serie **radioprogramma's 'Kinderen van NSB'ers'** door IKON, waar veel onthullende reacties op kwamen.
- * Drentse en Asser Courant, 26 februari 1982: Dineke Swart doet openlijke oproep voor lotgenoten om eindelijk over problematiek te kunnen praten.
- 'Het verleden voorbij' van Hanne Visser (pseudoniem): ze heeft het eindelijk allemaal op een rijtje gezet, maar het schrijven ervan had op z'ich geen therapeutische waarde.
- * Welzijnsweekblad, 7 mei 1982, 'Het zwarte gat van de oorlogsherinnering': Dineke Swart praat over verleden. Erg deprimerend en enigszins chaotisch artikel.
- * NRC Handelsblad, Zaterdags Bijvoegsel van 15 mei 1982, 'De emancipatie van een NSB-telg'
Uitgebreid artikel over **zoon Rost van Tonningen** en hoe hij zijn milieu ontgroeid is.

1983

- NCRV-programma *Plein Publiek*, met aandacht voor Wergroep Herkenning.
- * Trouw, 11 maart 1983, 'Kinderen van NSB'ers zoeken (h)erkenning'
Algemeen inhoudelijk artikel over NSB-problematiek en de WH. **Altijd telefoonnummer of adres erbij** voor mensen die contact op willen nemen met de werkgroep.

1984

- * Trouw, 8 maart 1984, 'Niemand zong zo mooi' n.a.v. KRO-documentaire
- * Algemeen Dagblad, 10 maart 1984, 'NSB-kind worstelt nog': over **KRO-documentaire** 'Een kind van foute ouders'. Samensteller Ad Zonneveld: 'Deze man steekt geweldig zijn nek uit en ik kan geen garanties geven voor de afloop'.
- * NRC Handelsblad, 10 maart 1984, 'Nooit bevrijd Nederland': artikel over KRO-documentaire.
- * KRO-studio, 16-03-1984: **Televisiedocumentaire van KRO** op as. zondag (Ned1, 22.25 uur)
Mr. J. Le Poole: verzetsman en mede-initiatiefnemer van de STPD, want kinderen moesten opgevangen worden, anders werden ze een last voor de maatschappij (formulering was positiever). Probleem van kinderen was in Londen over het hoofd gezien. Doordat zuiden eerder werd bevrijd, móesten NSB'ers wel als potentiële verraders worden gezien. Documentaire, omdat na 40 jaar in de verdomhoek geen plaats meer is voor (deels) onschuldige mensen.
- * Utrechts Nieuwsblad, 5 mei 1984, 'Kinderen van NSB'ers lijden voor een foute zaak'
- Reactie op uitzending KRO op 11 maart 1984, waarna Stichting Korrelatie te Utrecht en de WH telefonische opvang hadden verzorgd.
- * **Verslag landelijke dag** op 19 mei 1984 te Geldermalsen: soort notulen, dagprogramma
- * 23 mei 1981, krant onbekend: artikel van ds. Klamer, waarin hij oprichting WH aankondigt. Idoco kan onmogelijk NSB-kinderen gaan helpen, omdat hun andere slachtoffergroep het emotioneel niet aankan. Zij kunnen er niet rationeel naar kijken.
- * Algemeen Dagblad, 15 oktober 1984: Duke Blauwendraad over haar werk en de sfeer op de weekends van de **WH**.

1985

- * Eindhovens Dagblad, 13 april 1985, 'Een leven lang besmet', aangrijpend verhaal van twee mensen over de uitstoting en het feit dat al hun spullen weg waren.
- * Bron?, 26 april 1985, 'De herinneringen van een NSB-kind'
Artikel n.a.v. 'Niet de schuld, wel de straf' van Rinnes Rijke: frustraties van 40 jaar niet mogen praten en alles moeten verzwijgen.

1986

- * RD-accent, 10 mei 1986:
 - nogal geruchtmakende inaugurale rede van **J.C.H. Blom, UvA, 'In de ban van goed en fout?'**
 - Zenuwarts J. Hofman baanbreker: dissertatie over 'De collaborateur'

- 1984: brochure van werkgroep verspreid onder GAK, GMD, RIAGG, e.d.
- Maandblad Geestelijke Volksgezondheid, april 1984 (?): 'Kinderen vna NSB-ers 1944-1949 door drs. Th.R.M. Willemse
- * Vrouw in Beeld, 17 mei 1986, 'Met jou wens ik niets te maken te hebben'
Artikel Tanja die in tv-programma van Karel van der Graaf is verschenen. Leert er langzaam mee leven, ook door therapie.
- * De Volkskrant, 18 december 1986: kort berichtje dat minister Brinkman van WVC gaat onderzoeken hoe hij NSB-kinderen **immaterieel** te hulp kan komen.

1987

- * De Volkskrant, 30 mei 1987, 'NSB-kinderen zijn nu nog slachtoffer van hun foute ouders', artikel historicus Ruud Luiks over geschiedenis NSB-kinderen als slachtoffergroep.

1988

Historische uitzending tv-programma *Rondom Tien*, waarin dochter foute ouders op harde wijze geconfronteerd werd met zoon oud-verzetsstrijder -> bewustwording stigmatisering.

- * Algemeen Dagblad, 28 juli 1988, 'Schuldig zonder schuld'

Met ingang van komend begrotingsjaar subsidie voor de opvang van kinderen van foute ouders. Verder over universele van 2^e generatieproblematiek.

- * De Volkskrant, 30 juli 1988
 - Brochure WH 'Kind van foute ouders'
 - 1980/1981: onverwacht veel brieven naar **radiopastoraat ds. Alje Klammer** vormt aanleiding tot oprichting WH. Geest vd tijd werd milder, geschiedschrijving begon zich met collaboratie te bemoeien + midlife crisis breekt afweersysteem verdringen af.
 - op interview met **Dick Woudenberg in 1970 door Bibel in Vrij Nederland** kwam nauwelijks reactie: 'nog te vroeg'
 - subsidie WVC zal gebruikt worden om (jonge) hulpverleners bij te scholen, die herkennen niet het gewicht van een 'NSB-verleden'
 - Woudenberg pleit voor centrum voor tweede generatiekinderen, zodat pijn niet meer verzuild is
- * De Waarheid, 19 augustus 1988/De Gelderlander, 19 augustus 1988: kort berichtje dat Centrum '45 terugkomt op besluit om NSB-kinderen als oorlogsslachtoffer in behandeling te nemen, vanwege emoties aan de kant van oorlogs- en verzetsslachtoffers.
- * Het Parool, 20 augustus 1988, 'NSB-kinderen erkennen besluit Centrum '45'
Klap voor NSB-kinderen, maar ik ben het uit respect voor de pijn van andere patiënten wel eens met beslissing. Uitleg incident. Per 1 januari subsidie van ministerie WVC voor WH.
- * HN, 5 november 1988, 'Dochter van een foute vader', Hillegonda Baars: (christelijk getint) artikel over wel/niet overnemen schuldgevoelens en waarom zij dat wél heeft gedaan: ze weet dat er zelf ook toe in staat was geweest.

1989

- * Algemeen Dagblad, 17 april 1989, 'Worstelen met verleden': flink artikel van drs. Gerda Visser n.a.v. bijeenkomst in Driebergen met slachtoffers. Strekking: wij zijn óók slachtoffer!
- * De Gelderlander, 6 september 1989, 'Ook 'n kind van de oorlog'
Duke Blauwendraad-Doorduijn, 'Niemandland': over haar ervaringen als NSB-kind. Twaalf jaar bij de bevrijding, ondervraagd/mishandeld in een kamp, in later leven veel gevolgen ondervonden, bijna geen wrok meer, ze wil geen leven vol wrok: zelfvernietiging.
- * Het Parool, 16 september 1989, 'Ik nam mijn vaders schuld op me', gesprek **Hanna Visser** (synoniem Gerda Visser) over toen en nu n.a.v. haar boek **Het verleden voorbij**.
- * NRC Handelsblad, 28 september 1989, 'Kinderen de dupe van foute ouders', Anneke Visser (redacteur) neemt het in artikel op voor NSB-kinderen die nergens met problemen terecht kunnen n.a.v. presentatie boek NSB-kind Hanna Visser (synoniem Gerda Visser?).
- * NRC Handelsblad, 7 oktober 1989, 'Foute Nederlanders, goede ouders': sterk inhoudelijk interview met Duke Blauwendraad over haar boek.
- * NRC Handelsblad, 27 oktober 1989, 'Het verleden als obstakel', Jolande Withuis. Soort emancipatie: alle kinderen zijn oorlogsslachtoffer, of ze nou goede of foute ouders hadden. Veel sociologische en psychische details.
- * De Telegraaf, 31 oktober 1989, 'Roekeloos Rondom Tien': ingeschreven brief n.a.v. uitzending Rondom Tien, waarin onverzoenlijk kind van verzetsman en NSB-kind (sensationeel) niet nader tot elkaar kunnen komen.
- * Het Vrije Volk, 11 november 1989, 'Eindelijk verlost van dat schuldgevoel': Hanna Visser over Het Verleden Voorbij, haar boek, inhoudelijk over heden en verleden.
- * Trouw, 17 november 1989, 'Onthutsend relaas van een NSB-kind', recensie Niemandland van Duke Blauwendraad

* NRC Handelsblad, 4 november 1989, 'Waarin... Niet goed': soort redactioneel commentaar lijkt het. Auteur wordt er niet goed van dat kinderen van goede ouders patent lijken te hebben op oorlogsleed en daar soms zelfs misbruik van maken ook.

1990

* De Volkskrant, 7 april 1990, 'Kinderen van "foute" ouders nog steeds gestraft'
Artikel over belang van WH, kleinkinderen, herdenking enz.

1991

* Het Parool, 24 mei 1991: heel kort achtergrond **televisie-uitzending De Buitenwereld** (IKON, zondag 26 mei, Ned 3, 20.37 uur)

1992

* NRC Handelsblad, 8 mei 1992, 'Nu weet ik: ik ben niet zoals hij was'
Prachtig bondig artikel met uitleg waarom de **oorlog anno 1992 nog niet verjaard verklaard** kan worden.

* Historisch Nieuwsblad, 13 juni 1992, 'Kinderen van foute ouders', artikel over werk van Kombi en heilzaamheid daarvan.

1993

* Algemeen Dagblad, 3 juni 1993, 'Kinderen van NSB de schaamte voorbij'
- Onderzoek 'Daar praat je niet over! Kinderen van foute ouders en de hulpverlening' i.o.v. Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn: 50 jaar na dato grote geestelijke nood onder hen, zo'n 10 a 15 % ondervindt ernstige moeilijkheden. Problematiek veel overeenkomsten met kinderen van joden, verzet en kamp, alleen hier rust nog taboe op.
- Bevindingen onderzoek niet onbekend, maar toch doorbraak: overheid lijkt nu geld beschikbaar te willen stellen voor betere hulpverlening

1994

* Het Parool, 15 november 1994, 'Kind van foute ouders als slachtoffer erkend', gesprek met vice-voorzitter WH P.C. Blom n.a.v. eindelijke toekenning subsidie door overheid.

1997

* Trouw, 3 mei 1997, 'De oorlog tegen de foute kinderen'
Kort, aangrijpend artikel, waarin opsomming wordt gemaakt van **mishandeling in kinderkampen**. Scriptie van **Gonda Scheffel** en Paul Mantel (1988): 'NSB-kinderen in tehuizen' en van Nellie Boorsma 'Schaduwkinderen' (1990).

2002

* De Telegraaf, 4 mei 2002, 'Mijn vader was NSB'er': artikel met persoonlijk verhaal over moeilijkheden in leven als kind van NSB'er.
* Historisch Nieuwsblad, september 2002, 'Opgesloten in een gevangenis, terwijl je nooit iets hebt gedaan', Bas Kromhout, artikel n.a.v. enquête HN onder NSB-kinderen incl. resultaten en aanbeveling voor onderzoek door NIOD.
* Trouw, 4 september 2002, 'Niod meet NSB-kinderen onderzoeken': kort artikel n.a.v. enquête HN
* Volkskrant, 4 september 2002, 'NSB-kinderen willen onderzoek': kort artikel n.a.v. enquête HN

136: Stukken betreffende oprichting en levering van kopij aan het twee-wekelijks mededelingblad Rechtsherstel, 1946-1949, 1 omslag

Mededelingblad werd uitgegeven door de Raad voor het Rechtsherstel om iedereen tijdig op de hoogte te stellen van belangrijke ontwikkelingen.

Het betreft kopij, dus staat meestal wel datum op waarop het verzonden is, maar ik weet dan niet wanneer het daadwerkelijk gepubliceerd is.

Heb de chronologie met deze persberichten lekker aan kunnen vullen, m.n. op het gebied van het opheffen der Vertegenwoordigingen.

Verder niets schokkends.

- Bevat regelmatig nieuwsitem over nieuwe bevoegdheden van B&V, waarvoor ze eerst nog hoofdkantoor moesten raadplegen. Volgens mij kregen ze het dan zo druk, dat ze noodzakelijkerwijs zelf meer verantwoordelijkheid moesten gaan dragen.

- Bevat ook nadere uitleg van bepaalde subonderdelen van de wet, bijv. van E 133.

142: Stukken betreffende de publikatie van besluiten en bekendmakingen van het NBI in de Nederlandse Staatscourant, 1945-1946, 1 omslag

Mededelingen die bijvoorbeeld betrekking hebben op de uiterste aangifte datum van goederen of een nadere uitwerking van bepaalde regels of bepalingen. Heel droog en inhoudelijk. Niet veel bijzonders.

4b. Informatie over archief NBI + citeerinstructie

(Bron: website Nationaal Archief,

http://www.nationaalarchief.nl/webviews/page.webview?eadid=NL-HaNA_2.09.49&pageid=root)

Inhoud:

- geschiedenis van het archiefbeheer
- citeerinstructie

Geschiedenis van het archiefbeheer

Geschiedenis archief

- * Na opheffing van de RvHR en zijn onderhorigheden kwamen de archieven in beheer bij de Afdeling Post- en Archiefzaken van het Ministerie van Justitie onder de naam 'depot NBI-archief'.
- * Dit archief vormde voornamelijk de papieren neerslag van de activiteiten van het NBI.
- * Om administratieve redenen (verstrekking van toelichting aan rechthebbenden) was Justitie verplicht het archief te beheren tot 1 januari 1975.
- * Voor 1966 is irregulier en in 1966 regulier zo'n 30 ton archief van Nederlandse en vijandelijke bedrijfsadministraties vernietigd.

Inhoud archief

- * Archieftechnisch is het een complex van archieven:
 - archief hoofdkantoor, bestaand uit min of meer zelfstandig opgezette delen
 - bij het NBI gedeponeerde archieven van zelfstandige beheerders en Vertegenwoordigers
 - bestand: beheersdossiers (alfabetisch op naam eigenaar), samengesteld uit archieven van verschillende archiefvormers binnen NBI
- * Totale archief bedraagt, na reguliere vernietiging in 1966, zo'n 2500 m' !

Citeerinstructie

Bij citeren in annotatie en verantwoording archief tenminste eenmaal volledig en zonder afkortingen vermelden. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

Volledig: Nationaal Archief, 's-Gravenhage, Archief van het Nederlandse Beheersinstituut 1945-1967, inventarisnummer:

Verkort: NA (of Nationaal Archief?), NBI-archief, inv. nr.:

4c. Afkortingen en wetten kort toegelicht

Inhoud:

- lijst afkortingen
- uitwerking begrippen (wetten en instanties)
- samenvatting Besluit Vijandelijk Vermogen (E133)
- samenvatting Besluit Herstel Rechtsverkeer (E100)

Afkortingen

ANG	Aanspreekpunt Naoorlogse Generatie, voor mensen met tweede-generatieproblemen.
Bemig	Beslagname van het Militair Gezag, afkorting vanuit de situatie van 1945, volgens mij nog van vóór oprichting NBI
BBJ	Bureau Bijzondere Jeugdzorg (1 nov 1945), waaraan NSB-kinderen werden toevertrouwd die na de bevrijding dreigden achter te blijven.
BDM	Bund Deutscher Mädel
CBVO	Centraal Bureau voor de Verzorging der Oorlogsslachtoffers, opgericht in april 1945 met bureaus op centraal (CBVO), provinciaal (PBVO) en districts (= gemeentelijk) niveau (DBVO) konden oorlogsslachtoffers in financiële nood terecht. NSB'ers en verwanten kwamen hiervoor niet in aanmerking.
COR	Centrale Opsporingsraad
DGBR	Directoraat-Generaal voor de Bijzondere Rechtspleging (Ministerie van Justitie). Toegangsnummer Nationaal Archief: 2.09.08
DBVO	Districts Bureau Voor Oorlogsslachtoffers: op.
HJ	Hitler-Jugend
JPD	Jeugdige Politieke Delinquent
MOS	Besluit op Materiële Oorlogsschaden, 9 november 1945, uitvoering in handen van DBVO's
NAD	Nederlandse Arbeidsdienst
NBI	Nederlands Beheersinstituut
NIVO	Nederlandse Instelling voor Volksoopvoeding: onderwijs op nationaal-socialistische grondslag
NJS	Nationale Jeugdstorm
NSKK	Nationalsozialistisches Kraftfahrer Korps, tot 20 jan 1941 een onzelfstandig onderdeel van de NSDAP, na 20 jan 1941 onderdeel Duitse Krijgsmacht
POD	Politieke Opsporingsdienst, politie-eenheid, waartoe BS'ers ook tijdelijk konden toetreden en als enige instantie bevoegd om/verantwoordelijk voor de arrestatie en internering van pol del.
PRA	Politieke Recherche Afdeling
PRAC	Politieke Recherche Afdelingen Collaboratie (economische collaboratie)
Rps?	
SEC	Schade Enquête Commissie
SOTO	Stichting Onderzoek Terugkeer en Opvang
STPD	Stichting Toezicht Politieke Delinquenten
UVV	Unie van Vrouwelijke Vrijwilligers, naoorlogs
VHK	Vrouwelijk Hulpkorps, opgericht in 1943 in Londen om na de bevrijding sociaal werk in Nederland te verrichten.

Uitwerking begrippen (wetten en instanties)

E 100 Besluit Herstel Rechtsverkeer
E 133 Koninklijk Besluit Vijandelijk Vermogen
K 451 Wet Overheidsaansprakelijkheid Bezettingshandelingen

Commissariaat voor Oorlogsschade: SEC zat 'hier onder'

Algemeen Vorderingsbesluit 1940: bedrag schadeloosstelling vastgesteld overeenkomstig dit besluit, voor zover belanghebbenden onvoorwaardelijk buiten vervolging zijn gesteld.

Bijzondere Rechtspleging: Bijzonder in de zin van mengeling burgerlijk en militair recht, speciaal opsporingsapparaat, Bijzondere Gerechtshoven en bijzondere strafmaat. Arrestatie na bevrijding onder verantwoordelijkheid Militair Gezag, in praktijk het verzet. Onder andere door conflict met politie werd rol verzet ingeperkt en rol politie/justitie versterkt.

BR bleek omvangrijk, arbeidsintensief en tijdrovend, dus minister J.H. van Maarseveen grijpt in en versnelt/versimpelt alles. In 1949 en 1950 worden Bijz. Gerechtshoven opgeheven en werk overgedragen aan reguliere rechtbanken. Resterende werkzaamheden naar Bureau Bijzondere Rechtspleging.

Schade-Enquete-Commissie: betaalde de schadevergoeding uit, die gebaseerd was op Wet Materiële Oorlogsschade. Berekening werd gebaseerd op de bij het NBI geregistreerde, in feitelijk beheer genomen meubilaire goederen (bron: inv. 71, brief STPD d.d. 14 feb 1949).

Wet Materiële Oorlogsschade: schadeloosstelling vindt op grond van deze wet plaats als belanghebbende (nog) niet onvoorwaardelijk buiten vervolging is gesteld.

In deze wet zijn normen vastgelegd, op basis waarvan NBI i.s.m. SEC uitkering vaststelt voor mensen waarvan opbrengst verkochte goederen niet bekend is óf waarvan geen inventarisatie bij opslag van hun goederen is gemaakt.

Een staatloze moet zich derhalve wenden tot betreffende vertegenwoordiging van het NBI, niet de SEC.

Wet Overheidsaansprakelijkheid Bezettingshandelingen (K 451) (13 okt 1950): wijze van schadeloosstelling definitief geregeld

In de WOB wordt mogelijkheid geopend om, voor goederen die niet bij NBI zijn geregistreerd, dus vnl. goederen die door BS of anders zijn zoekgeraakt, een schadeclaim in te dienen bij Commissariaat voor Oorlogsschade, waarna directeur hiervan op grond van richtlijnen van Minister v Financiën zal vaststellen of wel/niet tot schade-uitkering kan worden overgegaan. (geldt voor zgn. art. 6 E133 gevallen)
→ Personen die in septemberdagen van 1944 hun boedel onbeheerd hebben achtergelaten, komen niet voor een schadevergoeding in aanmerking.

Samenvatting Besluit Vijandelijk Vermogen (E133)

Genomen om Nederland enigermate zeker van schadevergoeding te stellen.

Hoofdstuk I – Algemene bepalingen

- art. 2, lid 1** Staatlozen, in Duitse dienst getreden politieke delinquenten, qua vermogensrechten gelijkgesteld aan vijand, dus moesten 'ontvijand'.
- art. 2, g Afstandsclausule
- art. 3** Definieert wat vermogen van vijandelijke staten en vijandelijke onderdanen inhoudt.
- art. 4** Legt 'de uitvoering en het toezicht op de naleving van het bij of krachtens E-133 bepaalde' in handen van 'Onze Ministers'.

Hoofdstuk II – Van aangifte van vermogen

- art. 5 Bepaalt dát van vijandelijk vermogen aangifte moet worden gedaan en door wie.
- art. 6 Definitie beheren van welk soort vermogens: NSB'ers en gelijkgestelden.
- art. 7 Definitie van welk soort personen het NBI aangifte kan vorderen.
- art. 8 Definitie vd voorwaarden waaronder NBI aangifte kan vorderen van vermogen rechtspersonen.
- art. 9 Bekendmakingen zullen geschieden in de Nederlandse Staatscourant.

Hoofdstuk III – Van onderbeheerstelling van vermogen en van het einde van het beheer

- art. 10, lid 2** NBI is niet verplicht om over te gaan tot beheer (wél 150000 vermogens in beheer genomen!)
- art. 10, lid 4** NBI kan verantwoordelijkheid voor (vroeger?) wanbeheer afwijzen op grond van dit artikel
- art. 11 Bevoegdheden beheer NBI.
- art. 12 Voorwaarden voor einde beheer door NBI.

Hoofdstuk IV – Van de beperkingen vh rechtsverkeer en vd rechten en verplichtingen van of jegens vijandelijke staten, vijandelijke onderdanen en andere personen, wier vermogen onder beheer wordt gesteld.

- art. 13 Verboden voor elke Nederlander en NL'se onderdaan om rechtshandelingen te verrichten tbv (vermogen) vijandelijke staat of onderdaan.
- art. 14 Dergelijke rechtshandelingen zijn nietig tenzij het NBI anders beslist.
- art. 15 Rechtshandelingen die zijn aangegaan vóór inwerking treden van E133 kan NBI nietig verklaren onder bepaalde voorwaarden.
- art. 16 Van rechtshandelingen aangegaan ná inwerking treden E133 kan NBI besluiten ze niet toe te passen indien ze de toepassing van E133 vrijdelen.
- art. 17 Lopende rechtsgedingen van vijandelijke onderdanen enzo worden geschorst zodra de bepalingen van E133 daarop van toepassing zijn.
- art. 18 Derden kunnen geen rechten laten gelden op vijandelijk vermogen zonder toestemming NBI.
- art. 19 Zonder toestemming NBI kan niemand beslagen, faillissementen of surséance van betaling op vijandelijk vermogen laten gelden.
- art. 20 Opeisbare gelden aan vijandelijke staat/onderdaan moeten aan NBI gestort worden.
- art. 21 Geldwaardige papieren van vijandelijke staat/onderdaan moeten ingeleverd bij NBI.
- art. 22 Alles wat niet onder art. 20 en art. 21 valt aan vijandelijk vermogen moet naar NBI toe.
- art. 23 Afgifte aan NBI mag niet geweigerd op grond van bijvoorbeeld vordering voor je tegoed.

- art. 24 NBI kan bij nalatigheid storten of afgeven 6% rentevergoeding rekenen of een boete van max. 25% van geschatte waarde. Aflossen schuld aan NBI staat gelijk aan aflossen bij oorspronkelijke schuldeiser.
- art. 25 Claims op vijandelijk vermogen uiterlijk binnen 3 maanden bekendmaken bij NBI.
- art. 26 'Derden' die beweren eigenaar te zijn van vermogen dat ten onrechte als vijandelijks is behandeld, heeft recht binnen drie maanden verzoekschrift in te dienen bij NBI.
- art. 27 NBI is bevoegd deze termijnen te verlengen.
- art. 28 NBI geeft binnen redelijke termijn gemotiveerde beslissing over ingediende vorderingen.
- art. 29 Over pand- en hypotheekhouders en andere bevoorrechte schuldeisers.
- art. 30 Als overeenkomst tussen vijandelijke onderdaan en wederpartij niet wordt nagekomen, mag laatste NBI sommeren binnen een maand overeenkomst te bevestigen, anders ontbonden.
- art. 31 Bij aanvaarding door NBI van erfenissen aan vijandelijke onderdaan opkomend, geldt voorrecht van boedelbeschrijving.
- art. 32 Degene die zich tegenover NBI beroept op rechtshandeling, verricht voordat E133 in werking trad, heeft het tijdstip daarvan tegenover NBI als tegenover een derde te bewijzen.

Hoofdstuk V – Van het Beheersinstituut

- art. 33, lid 1 NBI is rechtspersoon en is onderdeel van Afdeling Beheer van RvHR.
- art. 33, lid 4 Directie NBI onder toezicht van en verantwoording schuldig aan RvHR.
- art. 33, lid 5 Bevoegdheden en werkwijze NBI door RvHR geregeld.
- art. 33, lid 7 RvHR bevoegd Raden van Advies in te stellen om NBI voor te lichten bij toepassing van dit Besluit. Tevens bevoegd tot benoeming plaatselijke vertegenwoordigers NBI.
- art. 33, lid 8 NBI zal Onze Ministers inzake vijandelijk vermogen van advies dienen.
- art. 34 NBI bevoegd tot instellen van allerlei regelingen en vrijstellingen.
- art. 35 NBI kan kostenvergoeding vragen en personen onder haar toezicht helpen bij uitvoer.
- art. 36** Verkoop van vermogen door NBI geschiedt op openbare veilingen, indien > Fl. 10.000,-.
- art. 37 NBI kan toestemming geven voor verboden handelingen inzake E133.
- art. 38 Ieder die registers bijhoudt waarin overdrachten worden aangetekend, moet zich aan regels NBI houden.
- art. 39 De artikelen 10 t/m 13, 15 en 16 van Besluit Herstel Rechtsverkeer zijn toepasselijk.
- art. 40 Hij die ten onrechte met beroep op E133 bepalingen weigert na te komen, zal niet voor schadevergoeding kunnen worden aangesproken.

Hoofdstuk VI – Van Executiemaatregelen

- art. 41 Bevoegdheid tot executiemaatregelen indien schuldenaar nalatig is mbt art. 20 t/m 24
- art. 42 NBI is bevoegd tot rechtsgeding indien verplichting van personen in bezit van vijandelijk vermogen niet wordt nagekomen.

Hoofdstuk VII – Van beroep

- art. 43** Voor belanghebbenden staat beroep tegen NBI open bij Afdeling Rechtspraak van RvHR.

Hoofdstuk VIII – Straf- en slotbepalingen

- art. 44 Bij opzettelijke overtreding max. 4 jaar/Fl. 50.000,-. Bij onopzettelijke overtreding max. 1 jaar/Fl. 5.000,-.
- art. 45 Personen belast met opsporing strafbare feiten.
- art. 46** NBI weigert inzage van stukken aan betrokkene of diens raadman bij aanvragen ontvijanding met beroep op dit artikel.
- art. 47 Dit Besluit geldt ook voor Nederlands-Indië, Curaçao en Suriname.
- art. 48 In bijzondere staat van beleg verkerend gebied in Europa kunnen bevoegdheden NBI worden uitgeoefend door het militair gezag.
- art. 49 Besluit kan worden aangehaald als 'Besluit Vijandelijk Vermogen'.
- art. 50 Besluit treedt in werking op de dag volgend op de afkondiging.

*Ondertekend door koningin Wilhelmina
Londen, 20 oktober 1944*

Samenvatting Besluit Herstel Rechtsverkeer (E100)

Aanleiding: noodzaak bijzondere regelen vast te stellen t.a.v. het herstel van het rechtsverkeer en het rechtsherstel i.v.m. de bevrijding van het Rijk in Europa.

Hoofdstuk I – Algemeene bepalingen

- art. 1 Uitwerking alle betrokken partijen en begrippen.
- art. 2 Besluit op álle Nederlanders van toepassing.
- art. 3 blabla

Hoofdstuk II – Van den Raad voor het Rechtsherstel

- art. 4-18 Wat die Raad is en wat haar bevoegdheden enzo zijn, evenals haar macht

Hoofdstuk III – Van Regeling van Rechtsbetrekkingen en Rechtsherstel

- art. 20-38 Uitgebreid over bevoegdheden

Hoofdstuk IV – Van effecten

- I : Algemene bepalingen
- II : Van Registratie
- III : Van erkenning en herstel van recht
- IV : Van effecten en rechten, ten aanzien waarvan geen erkenning plaatsvindt, en van de afgifte van duplicatie
- V : Van beroep

Hoofdstuk XI – Slotbepalingen

- art. ??-166 Standaarddingen

4d. Niet duidelijk onder te brengen informatie over het NBI

Inhoud:

- 232: Stukken betreffende het nemen van maatregelen ter voorkoming van vervreemding van goederen, aangeduid als 'oorlogsbuit', door Duitsers en Nederlanders, 1945-1946

232: Stukken betreffende het nemen van maatregelen ter voorkoming van vervreemding van goederen, aangeduid als 'oorlogsbuit', door Duitsers en Nederlanders, 1945-1946, 1 omslag

Oorlogsbuit lijkt in dit dossier te zijn: Duitse zaken die in NL zijn blijven liggen en die de NL'se regering al dan niet als oorlogsbuit in kan nemen.

Kwestie van primair belang is volgens de correspondentie dat wordt uitgevogeld welke goederen als oorlogsbuit worden aangemerkt en welke niet.

Oorlogsbuitgoederen zijn aldus het hoofd van de sectie oorlogsbuit in NL: goederen die bestemd waren omgebruikt te worden voor bv Wehrmachtsdoeleinden. O nee, toch niet, iets te kort door te bocht: alles wat op militaire terreinen wordt aangetroffen, alle eigendommen van de Wehrmacht en alle bouwstoffen met militaire doeleinden. Niet de gereedschappen en werktuigen die als zodanig op militair terrein worden aangetroffen.

Niet verder doorgewerkt, want niet relevant voor mijn onderzoeksvragen.

HET NBI IN DE EERSTE EN TWEEDE KAMER (1947-1948): DE MOTIE TENDELOO

Inhoud:

- 23ste vergadering der Tweede Kamer, d.d. 4 december 1947 om 11.00 uur
- 25ste vergadering der Eerste Kamer op 9 maart 1948 om 13.30 uur
- 26ste vergadering der Eerste Kamer op 10 maart 1948 om 13.30 uur

23ste vergadering der Tweede Kamer, d.d. 4 december 1947 om 11.00 uur

Inhoud vergadering: Ingekomen stukken, Verslag uitgebracht over een wetsontwerp, Regeling van werkzaamheden

Voorzitter: dhr. Van Schaik

Bron: Handelingen der Staten-Generaal Tweede Kamer I, 1947/1948, blz. 611-634

!!! → In deze vergadering dient mej. mr. N.S.C. Tendeloo een motie in betreffende het beleid van het Nederlands Beheersinstituut, bl. 632

De voorzitter noemt de agenda op.

Eerst is aan de orde de voortzetting vd behandeling vh wetsontwerp tot vaststelling van hoofdstuk IV (Departement van Justitie) der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1948 (600).

De beraadslaging in het algemeen over Afdeling XII (Bijzondere Rechtspleging) wordt hervat. Hierbij is tevens aan de orde het *Verslag der vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht omtrent bezoeken aan kampen voor politieke delinquenten en strafgestichten* (631).

Diverse mensen aan het woord, waarbij Van Maarseveen, Min Jus, telkens weerwoord geeft. Kwesties die in de vragen en opmerkingen aan de orde komen zijn:

- van het geld dat gedetineerden verdienen, schiet weinig over voor gezin en dat wordt ook nog in mindering gebracht op de steun.
- vervroegde afronding berechting: zo ontsnappen collaborateurs aan hun straf, kun je niet maken
- pol del die te vaak worden verhuisd: geen doen, mensonwaardig enz. Mee ophouden!
- afgevaardigde met kritiek op minister van Justitie Van Maarseveen vindt dat er te weinig aan heropvoeding gedaan is in de kampen. Min Jus repliceert dat hij geen heil ziet in onvervalste propaganda, maar meer in gesprekken met STPD, geestelijken en sociale verzorgers.
- afgevaardigde pleit voor meer centralisering vd jeugdtehuizen van pol del. Min Jus niet mee eens, want dat bemoeilijkt de heropvoeding van die kinderen. Geen massatehuizen.
- afgevaardigde is hier volgens mij de heer Stokvis, communist, die in de clinch ligt met Min Jus.
- jkvr Wttewaall van Stoetwegen snijdt erbarmelijke situaties in vrouwengevangenissen in Rotterdam aan: Min Jus zal er op bezoek gaan.

Tussen de regels door wordt gesproken van:

- * de groten zijn te weinig en de kleintjes teveel gestraft
- * we hebben het niet goed gedaan met die bijz rechtspleging
- * mensen moeten wel weer in maatschappij opgenomen worden

Veertig minuten pauze...

Replieken van max. 5 minuten:

- * **Jkvr Wttewaall van Stoetwegen:** kamp Rilland-Bath in zuiden wellicht nog beschikbaar
- * **dhr. Scheps:** mooi verhaal over paard der gerechtigheid en teugels der barmhartigheid en dat de Min Jus met een gracieuze zwaai op het paard der gerechtigheid is gesprongen, maar hij heeft de teugels der barmhartigheid zo slecht aangetrokken dat de min jus naast het paard is komen te vallen met als resultaat dat hij met de teugels der barmhartigheid in zijn handen naast het paard der gerechtigheid voortgesleept wordt. Zowel voor de bewindsman als voor de waarde van dit kostbare paard der gerechtigheid buitengewoon te betreuren. **Mondt uit in een motie** van Scheps, Goedhart, Vermeer, Van Walsum, Hofstra, Van der Brug, Ruygers, Willems, Posthumus en Schilthuis: *'De Kamer, van oordeel, dat*

ene ontijdige opheffing van de P.R.A.C.-s een doelmatige berechting van de talloze gevallen van economische collaboratie – en met name van de bijzonder zware gevallen – ernstig in gevaar zou brengen; nodigt de Minister uit maatregelen te nemen, die waarborgen, dat het recht ten aanzien van de economische collaborateurs zijn ongestoorde loop zal hebben, en gaat over tot de orde van de dag.'

Redenen waarom ze voor versoepeling berechting (in welke vorm dan ook) willen kiezen is dat het te lang gaat duren, met name voor de lichte gevallen die nog in detentie zijn. Ook kost het teveel geld om alles na te jagen.

→ dit alles valt onder beraadslaging in het algemeen over afdeling XII (Bijzondere Rechtspleging)

p. 625 en volgende: Beraadslaging in het algemeen over afdeling XIII (Herstel Rechtsverkeer). Hierbij is tevens aan de orde het wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de artikelen 2, 3, 12 en 47 van het Besluit Vijandelijk Vermogen.

De heer Roolvink begint met spreken (over het NBI):

Memorie van Antwoord van stuk no. 503: Roolvink is niet overtuigd door de zelfverzekerdheid vd schrijvers dat de klachten alle ongegrond zijn. Aantal **klachten** uit kringen van advocaten is zó omvangrijk en concreet, net als bij vaste commissie dat ze niet alle ongegrond kunnen zijn. Roolvink heeft Mem van Antw bestudeerd en vraagt zich af of RvHR wel in staat is zo'n apparaat als NBI te besturen, ondanks goede wil/bekwaamheid.

Hij kan de klachten in hoofdzaak tot **drie grondklachten** terugbrengen:

1. NBI schijnt 'sterk en onverzadigbaar' verlangen te hebben naar **onder beheer krijgen en houden** van vermogens. Aansluitend traagheid opheffen ervan. Mogelijkheid niet uitgesloten dat het hen te doen is om de beheerskosten, die ondanks de verlaging nog steeds hoog zijn. → Bij wijziging van tarief is de basisheffing gelijk gebleven, terwijl beheerder daarvan nu nog maar honderd gulden krijgt tegen 550 voor het NBI (voorbeeld). Eerst was het omgekeerd. Dit is nu te weinig voor beheerder, waardoor die weer beloning krijgt uit het vermogen.

Een en ander vindt weerslag in inkomsten NBI. Netto-provenu aan inkomsten eind 1946 31,5 miljoen, kosten 10 miljoen. Veel te veel geld om te 'verdienen/houden' onder het mom van 'ten behoeve van toekomstige liquidatie'. Hier kunnen ze wel drie jaar lang van liquideren zonder nog iets te beheren!

2. Komt er op neer dat nog niet in alle geledingen van het NBI die **eerlijkheid** heerst, die beslist noodzakelijk is.

3. Komt er op neer dat **beheer niet steeds deugdelijk** is.

Roolvink wil niet in casuïstiek vervallen, maar toch niet de ernstigste maar wel **illustratieve klachten** voor punt 1 noemen.

* Duitse landbouwer in Limburg hielp tijdens bezetting onderduikers en kreeg deswege op 21 apr 1947 verblijfsvergunning. Zijn vermogen onder beheer kost per jaar 4000 gulden wat hij niet uit zijn bedrijf kan halen. Gaat achteruit, maar kan geen verandering gedaan krijgen.

* Over landverraderlijk vermogen: oud-commissaris van politie eerste 8 mnden lid van NSB. Merkt na bevrijding niets van enig beheer van zijn vermogen tót begin 1947: wordt bij advocaat-fiscaal geroepen en moet 2000 gulden betalen. Enige mnden later wordt hij ontboden bij NBI waar hij in de boeken voorkomt en moet daarom 2% over 2 ¼ jaar van zijn vermogen te betalen. Heeft hij daadwerkelijk moeten doen...

* Huwelijk na bezetting: O'rijkse (in NL verzet) met verzetsjongen met veel pijn en moeite uitzetje bij elkaar. Ambtenaar NBI komt beslag leggen op spullen vd jongelui tijdens wittebroodsweken!

Roolvink is van mening dat er een **onafhankelijke instantie** moet komen, waar mensen terecht kunnen met hun klachten. Officieel is dat RvHR, maar volk weet niet hoe of waar ze hen kunnen vinden. dus functioneert niet goed als zodanig.

Roolvink over de afgifte en aard van de **non-enemyverklaring**: moet door gewone rechter toegekend worden. Vertrouwen is door corruptie enzo al zo ernstig geschokt dat het door een rechter, als onkreukbaar persoon, zou moeten gedaan worden. Zo vertrouwen in een eerlijke rechtsgang vergroot + mogelijkheid voor corruptie zoveel mogelijk verkleind.

In het **internationaal recht** is het zo dat je schuld em hierin zit dat je onderdaan bent van een vijandelijke staat, dus geen persoonlijke schuld. Vermogen van Duitsers enzo komt in een fonds, beheerd door Intergeallieerd Agentschap te Brussel. We moeten zien te voorkomen dat **NL's vermogen** hierin gaat, dus bv vermogen van NL's vrouwen die door hun huwelijk automatisch Duitse nationaliteit hebben verkregen.

De heer Terpstra: heeft de Memorie ingezien en recapituleert hier:

Wat M meedeelt omtrent beheer roerende goederen is geen verheffende lectuur. Verschillende instanties/personen hebben zich met inbeslagneming en verdeling beziggehouden, te weten

- * bureaux roerende goederen van vijanden en landverraders,
- * Militair Gezag,
- * de BS en
- * willekeurige particulieren. Van de laatste is het meer roven te noemen, want ze deden het op geen enkel gezag.

Administratie van de Bureaux Roerende Goederen was vóór beheer van NBI gebrekkig, Terpstra noemt het zelf 'één **volkomen chaos**'.

Er werden **goederen in beslag** genomen zonder dat ze enigermate werden geïdentificeerd. Ze werden zomaar opgeslagen zonder enige veiligheidsmaatregel ter bescherming of tegen roven. In die loodsen was het een komen en gaan van weer andere 'willekeurige particulieren' die wederom op hun manier vele van die goederen hebben 'in beslag genomen', anders gezegd: geroofd.

Toen kwam stadium van toewijzing aan oorlogsslachtoffers: gebeurde in huur, in bruikleen of soms verkocht, al of niet met beding wederinkoop.

Er werd **gerommeld** bij die ambtenaren, dagelijks grote verleiding van stapels zilver, sieraden enzo, een kind kan begrijpen dat dat niet goed kon gaan! Op 1 jan 1946 werden de Bureaux Roerende Goederen door NBI overgenomen, die stelde eis dat administratie netjes moest worden gemaakt, maar dat was zo'n chaos dat dat niet meer mogelijk was. Op 1 mrt was feitelijke overname door NBI voltooid, maar administratie vaak nog steeds een chaos. Diefstal en verduistering kon dus nog maanden doorgaan.

In begin mei 1946 kwamen twee ministeriele beschikkingen af, waarbij huisraad en kleding van NSB'ers werd gevorderd in eigendom vd Staat. Het **eigendom ging dus verloren**, dus ze hadden **nergens meer aanspraak op** te maken! Terpstra zal goede bedoelingen van deze beschikkingen niet betwisten.

Terpstra vindt dit geen fraaie historie. Kun je je niet van afmaken door te zeggen 'het waren toch maar NSB'ers'. Zij waren toen nog niet berecht en hun goederen niet verbeurd verklaard.

De Staat heeft zo grote schade geleden. Moraliteit ook geleden en veel pol del zijn zo alles kwijtgeraakt. Hij is niet tegen de straf op zich, maar dan wel langs de geordende weg. Hij schaamt zich als ie er aan denkt.

Dan de **klachten over vermogensbeheer**: niet alleen van pol del, ook van bv een hoofdingenieur, verbonden aan een Departement. Hij klaagt dat een zeer groot ambtelijk apparaat is opgebouwd '*dat slechts één doel schijnt te hebben, nl. de afwikkeling dezer zaken zolang mogelijk uit te stellen..... Er heeft zich een bureaucratisch apparaat ontwikkeld om deze materie heen, dat de oorlogsslachtoffers tot wanhoop brengt.*', enz. p. 627

Terpstra ervan geschrokken dat op 1 okt 1947 nog ruim 90.000 vermogens onder beheer stonden, en er maar 296 waren afgewikkeld! Men bedenke zich wat het **vasthouden vh beheer** betekent.

Vb ex pol del: beheer opgeheven op 15 sept 1946, op 9 okt 1947 nog steeds vastgehouden. Waarom? Er moest een boete betaald, is gebeurd, beheer duurt voort. In andere gevallen moet belasting worden betaald. Waarom moet NBI dit perse doen en daardoor beheer nog maanden vasthouden? → men brengt zo belanghebbenden tot volslagen wanhoop.

Als beheer dan afgelopen is, worden **goederen ook nog niet meteen teruggegeven**. Mem v Antw zegt 'deze ongewenste omstandigheid had reeds van de aanvang af de ernstige aandacht van alle betrokken instanties'. Let wel: van de aanvang af. Het wordt meer dan tijd dat Minister hier eens ingrijpt.

Echter: **5 ministers verantwoordelijk!** Regering moet hier met vaste hand ingrijpen, anders zullen onze kleinkinderen nóg over dit instituut moeten klagen. Hier moet gestreden tegen rasechte bureaucratie.

Mejuffrouw Tendeloo: Houdt zo te lezen een vurig en gedreven pleidooi.

Het beginsel van internering en achtergebleven inventarissen beschikbaar stellen aan oorlogsslachtoffers klinkt in theorie misschien aannemelijk, maar er is geen rekening gehouden met de verwarring als gevolg vd bevrijding en de massale internering en met het morele verval mbt 'mijn en dijn' na 5 jaar Duitse bezetting.

Bij vrijlating van nu zo'n 70000 pol del is gebleken dat er op voor NL wel zeer **beschamende wijze met hun vermogens is geknoeid**.

!!! Na publicatie van het Voorlopig Verslag op ontwerp 503 in de dagbladen heeft de vaste commissie een ongekend groot aantal **brieven vanuit het publiek** ontvangen.

Terpstra heeft er al aantal aangehaald, nu haalt Tendeloo nog even de volgende aan:

- * hoofdamtenaar heeft 1500 gulden aan NBI afgedragen, die hij niet meer terug kan krijgen omdat ze het daar kwijt zijn
- * bedrijf van Rotterdamse reder is onder beheer gesteld van zn concurrent die daar een slaatje uit slaat

* Duitse familie, die zich bijzonder goed gedragen heeft en arm is, moet Fl 1000 p/jaar opbrengen, maar kan geen ontvijanding krijgen, enz enz

Tendeloo weet wel dat al die klachten niet te wijten zijn aan het NBI van nu: vele delicten zijn gepleegd door BS, MG en POD en leden Mil Comm voor Rechtsherstel. Maar ook nu nog goederen van vijanden en pol del in handen van mensen die daarop totaal geen recht hebben.

!!! Klachten over NBI door Minister beantwoord in:

- Memorie van Antwoord op ontwerp 503: heeft bittere toon. De klachten uit Voorlopig Verslag worden erin ontkend en gevraagd wordt vertrouwen te hebben, want er wordt veel en hard gewerkt. Regelmatig cijfers ter VERTROUWELIJKE kennisneming naar de griffie.
- blz. 47 ev van Memorie van Antwoord op hfst IV

Waarom VERTROUWELIJK? Onder beheer gestelden (137.000 stuks) hebben recht te weten wat er met hun vermogen gebeurt. *'Dat niet direct opening van zaken gegeven is ten aanzien van de gedragingen en het beleid van het Beheersinstituut is een psychologische fout geweest.'*

De rechtstaat is verplicht gemaakte fouten te herstellen. *'Het gaat niet aan, dat het hele land er over klaagt, dat de Beheersinstellingen van gerechtvaardigde klachten omtrent diefstallen en verduisteringen eenvoudig geen notitie nemen. De **doofpot** kan hiervoor niet dienen. De **klachten** zullen moeten worden **onderzocht** en de schade zal moeten worden hersteld.'* Al wie ten onrechte kostbaarheden heeft, moet gedwongen worden deze weer af te geven.

Er zal een instantie moeten komen die **onafhankelijk onderzoek** doet naar de honderden klachten 'en deze ontspoorde wagon weer op het goede spoor' brengt.

De minister zal een **termijn** moeten stellen waarop de beheren afgelopen zijn, bv 1 jan 1949.

Ook onmiddellijk en op korte termijn **toezicht** komen op leiding van de NBI's.

Ze overweegt een **motie**, maar wil eerst weten of de minister op korte termijn aan haar wensen tegemoet wil komen.

Jonkvrouw Wttewaall van Stoetwegen neemt het woord

en zegt eerst dat ze het met elk woord eens is van voorgaande sprekers, de heer Roolvink en mej.

Tendeloo. Het verbaast haar dat de Min Jus en zijn ambtsgenoten de klachten eigenlijk geheel vd hand wijzen, terwijl zij meent dat ze stellig niet ongegrond zijn. Onlangs is in een grote plaats personeel vh NBI gearresteerd wegens onregelmatigheden.

De Min Jus is in zijn Memorie van Antwoord op de Justitiebegroting wél zo eerlijk om toe te geven dat diefstal en verduistering hebben plaatsgevonden.

Zij ziet in dat het waarschijnlijk niet anders heeft gekund, maar ze vindt het toch wel een **wonderlijke** situatie in een rechtsstaat, dat men **van overheidswege niet bij machte** is geweest de goederen van niet veroordeelde mensen te beschermen en te bewaren.

De Min Jus zegt dat er geen sprake van opzet is om de zaken zolang slepende te houden bij het NBI.

Wttew v Stoetw zegt dat ze, met name bij Joods bezit, ook alle schijn des kwaads dient te vermijden, met name bij die landgenoten die zoveel hebben meegemaakt.

Nog een enkel woord over **NLse vrouwen die met vijandelijke onderdanen** zijn getrouwd: volgens besluit D16 mochten zij Nederlandschap behouden. Dit impliceert natuurlijk dat men het vermogen als NL's vermogen ziet. Memorie van Antw zegt dat het niet de bedoeling was om private belangen te dienen door een beroep te geven op behoud van NLSchap dat naar normaal recht verloren zou gaan. Zij kan deze onderscheiding niet navoelen: **als je als vrouw NLSchap kunt behouden, horen je spullen ook NL's te blijven**. Het had duidelijk bij de instelling van dit besluit gezegd moeten worden dat hun vermogen wel als vijandelijk behandeld zou worden, waardoor ze onder beheer zijn gesteld. Zij wil dat hier alsnog verandering in aan wordt gebracht.

p. 629 ev De heer Hoogcarspel: Heeft ook een aantal grieven tegen de gang van zaken bij NBI:

Het heeft hem verwonderd dat in de Memorie van Antw op het Voorlopig Verslag over wetsontwerp no. 503 de voor het NBI verantwoordelijke (vijf) ministers hebben gezegd dat hen niet bekend is dat er een **sfeer van geheimzinnigheid** rondom het NBI, speciaal het bureau Vijandelijk Vermogen zou hangen. Ze zitten zeker in hun ivoren torentje en weten niet wat zich beneden bij de gewone massa zoal voordoet ofzo, want er gaan zeer veel geruchten die vrouwen in NBI aantasten. Ministers zeggen: NBI heeft spreekuur, wordt druk bezocht, ja, maar die zijn niet voldoende + dat men niet het gevoel heeft dat ze daar aan hun recht komen.

De geheimzinnigheid wordt nog vergroot doordat **jaar- en maandverslagen niet openbaar** worden gemaakt, maar alleen ter vertrouwelijke inzage voor Kamerleden zijn.

De andere geruchten zijn ook niet verwonderlijk: naast meubels en effecten, zijn ook zaken onder **beheer** gesteld, maar mej. Tendeloo wees er al op dat in de meeste gevallen een **concurrent** wordt aangesteld die zichzelf bevoordeelt. Het gerucht gaat bijv dat zich rondom NBI langzamerhand een kongsi heeft gevormd van mensen, bevriend met de beheerders, die bijv concurrerende zaken toegewezen krijgen. Hoogcarspel kan niet beoordelen of dit juist is, maar het gerucht zou niet eens mogen bestaan: daar moet onderzoek naar ingesteld worden!

Andere grief: Joodse zaken zijn bijna niet uit handen NBI los te wurmen, zodat erfgenamen sterk benadeeld worden. Waarom moet **NBI als executeur-testamentair** optreden? Waarom niet door bijv RvHR of Min een executeur-testamentair aangewezen?
→ Dit zijn zo enkele grieven. Grootste bezwaar zit z.i. hierin dat men eigenlijk niet weet of er een **hogere instantie dan NBI is om met grieven heen te gaan**.

Dan is er nog duistere passage in Mem van Antw waarin vaag is hoe het zit met terugvordering goederen NSB'ers bij al dan niet oorlogsslachtoffers. Hierin moet één lijn getrokken worden.

Hij wil er tenslotte nog op aandringen dat

- de zaken van NBI in openbaarheid komen
- dat er gelegenheid komt om zich te beroepen op andere instantie
- dat termijn gesteld wordt (in lijn Tendeloo) waarop beheer beëindigd wordt

p. 630 ev De heer Maarseveen, Min Jus: geeft antwoord op al deze 'aantiingen'

- * Het is algemeen streven om bij landbouwbedrijven geen beheerder aan te stellen, dus als dhr. Roolvink bij NBI navraag doet, krijgt hij vast een reden waarom dat hier wel is gebeurd en die kan hij dan op gegrondheid beoordelen.
- * Maarseveen vindt dat het **NBI** kans moet krijgen om **háár lezing** te geven van klachten, voordat die beoordeeld worden. Veel klachten blijken namelijk niet gegrond te zijn (pol del die hun meubels terugwillen, terwijl dat volgens de wet niet meer mag bijv)
- * De onder beheer gestelde die jaarlijks 2% moest betalen: als die hiervan melding maakt bij NBI, krijgt hij vast reductie.
- * **Klachten** kunnen ingediend bij RvHR, waarvan de afdeling Beheer toezicht houdt op NBI. Hij herhaalt nogmaals dat de topleiding NBI hem in goede handen lijkt te zijn.
- * Maar: NBI heeft ook **lager personeel** dat niet altijd even gelukkig gekozen is → vergeet niet dat NBI crisisapparaat is dat toentertijd uit de grond gestampt moest worden in een chaotische situatie.
- * Terpstra noemde die 'willekeurige particulieren' **rovers!** Is niet juist: sommigen hebben zich tijdelijk gezag toegeëigend en hebben meubels van pol del in beslag genomen en uitgedeeld aan oorlogsslachtoffers, zonder enig eigenbelang.
- * Het lijkt hem **niet nodig dat er speciaal klachtenbureau** wordt opgericht. Gegronde klachten worden onderzocht bij zijn departement en klagers krijgen ook bericht.
- * Roolvink vroeg of **ontvijdingsbeslissingen** niet beter door gewone rechter gedaan konden worden: die rechter moet zn kennis ook baseren op lagere ambtenaren NBI, dus maakt niks uit. Bovendien kent hij die medewerkers niet, terwijl leiding NBI wel weet hoe ze iedereens oordeel in moet schatten. Bovendien beroep mogelijk op afdeling Rechtspraak.
- * Richtlijnen ontvijanding: nog steeds in overleg met Min Fin
- * Terpstra e.a. vroegen om openbaarheid stukken NBI. (schuift hij mooi af, LB) : Ligt niet alleen te zijner beoordeling, gaat over Min Econ Zaken, Min Fin en Min Jus. Hij vraagt zich af op beheerbeëindiging binnen een jaar zou lukken, denkt van niet.
- * Tis wel gewenst dat één Minister de **verantwoordelijkheid** over NBI en uitvoering besluit E100 e.a. krijgt.
- * Hoogcarspel vond dat bepaalde passage in Mem van Antw onduidelijk was: het betreft hier een vordering en geen verbeurdverklaring

Reactie Hoogcarspel: Het is onduidelijk dus omdat beide begrippen in één zin worden behandeld en dat geeft ook voeding aan de geruchten.

Reactie Maarseveen: Heeft dergelijke klacht ook vernomen van illegaliteit in Hilversum. Oorlogsslachtoffer werd verplicht goederen, die hij nodig had, terug te geven aan pol del. Die klacht is onmiddellijk onderzocht → ik snap deze reactie niet echt.

Mejuffrouw Tendeloo: Heeft met zeer veel genoegen het nadere antwoord van Min Jus angehoord, maar is niet geheel voldaan. Haar is bekend dat je bij **RvHR klachten** kunt indienen, maar dit is een zeer **omslachtige weg** voor al die zeer vele kleine en ook grote delicten die gepleegd zijn. Bovendien stappen veel pol del niet gemakkelijk meer af op deze instanties om gebruik te maken van bepaalde rechten teneinde in hun rechten hersteld te worden.

Haar betoog was erop gericht te laten zien hoe **weinig vertrouwen bestaande instanties** op het ogenblik hebben. Daarom is het noodzakelijk dat er een klachteninstantie komt, geen leden NBI of PRA's of vd Bijz Rechtspleging, maar uit plaatselijke bona fide autoriteiten, die het in algemeen belang willen opknappen.

Omdat Min Jus hier geen zin in heeft deponeert ze alsnog de motie op zn bureau.

Motie van Orde van mej. Tendeloo, de heren Donker, Joekes, Terpstra en jkvr Wttewaall van Stoetwegen:

'De Kamer,

*Gehoord de discussies over het beleid van het Nederlandse Beheersinstituut;
van oordeel, dat verdere maatregelen inzake publiciteit en contrôle moeten worden getroffen;
spreekt als haar mening uit, dat openbaarmaking van de jaarstukken van het Nederlands Beheersinstituut
noodzakelijk is, terwijl op het beleid van het Nederlands Beheersinstituut en van zijn plaatselijke
vertegenwoordigingen regelmatige contrôle behoort te worden uitgeoefend door vanwege de Regering in
te stellen commissies van toezicht, die daarvan openbaar verslag uitbrengen,
en gaat over tot de orde van de dag.'*

Deze motie van orde wordt behandeld bij deze beraadslaging in het algemeen.

Van Maarseveen: Hij had al toegezegd dat hij over openbaarmaking in overleg zou treden met ambtsgenoten, dus valt niets meer over te zeggen.

Instellen van commissies van toezicht lijkt hem een beetje overbodig.

Mej. Tendeloo: 'Anders kunnen zij niet met hun klachten komen, Excellentie.'

Van Maarseveen: Ze kunnen met hun klachten in de eerste plaats naar RvhR en verder naar betrokken Ministers toe.

Als je plaatselijke cie's instelt, krijg je teveel controle. Nu al wordt NBI van verschillende zijden gecontroleerd, door RvhR, door Centr Accountantsdienst en door afdeling Beheer van RvhR. Hij vreest dat NBI dan nog trager gaat werken. Het is niet zozeer dat NBI traag werkt, omdat het zo'n groot ambtelijk apparaat is. Het zijn de regelingen, in Londen gemaakt, die zo ingewikkeld zijn dat een uitgebreid apparaat nodig is om ze uit te voeren.

Vb: Joods eigendom, blabla. Willen jullie daar nu écht nog commissies van toezicht bij inschakelen? Het lijkt hem weinig gewenst.

De beraadslaging in het algemeen over Afdeling XIII (Herstel Rechtsverkeer) wordt gesloten.

De motie van orde van mej. Tendeloo c.s. wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

In behandeling komt wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de artikelen 2, 3, 12, en 47 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (503).

Dit wetsontwerp wordt, na goedkeuring der onderdelen, zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Daarna volgt nog iets mbt wetsontwerpen Wijziging van de Surinaamse Staatsregeling en Wijziging van de Curaçaose Staatsregeling. Het is teveel leeswerk binnen die termijn en drie man vraagt dan ook achtereenvolgens, elkaar steunend, om uitstel. Volgens mij krijgen ze het ook nog.

De vergadering wordt besloten om 16.25 uur.

25 ^e Vergadering der Eerste Kamer op 9 maart 1948 om 13.30u
--

Voorzitter: dhr. Kranenburg

Bron: Handelingen der Staten-Generaal Eerste Kamer 1947-1948, blz. 253-268

Na het voorlezen van de agenda begint de voorzitter met de behandeling vh wetsontwerp, houdende tijdelijke continuering van opcenten op de tabaksaccijns (683).

Vervolgens de behandeling wetsontwerp tot vaststelling van hoofdstuk IV (Departement van Justitie) der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1948 (600).

De heer Molenaar:

p. 256: Steekt een verhaal af en komt daarbij tot een enkele opmerking over het Beheersinstituut. Sinds november vorig jaar zijn hem een aantal dingen belangrijk duidelijker geworden, en op één ding wil hij allereerst aandringen:

* dat er spoedig een einde komt aan het feit dat er **5 ministers voor NBI verantwoordelijk** zijn. Dit vertraagt het aanbrengen van wijzigingen/verbeteringen in de organisatie.

* Hij wil de minister ook meteen vragen of hij voornemens is om uitvoering aan de **motie Tendeloo** te geven, waarbij adviescommissies ingesteld moeten worden.

* Andere vraag betreft afgifte **overlijdensverklaringen** van personen die in concentratiekampen zijn overleden. Die afgifte stuit nog altijd op grote bezwaren. Wanneer kunnen wij het toegezegde wetsontwerp tegemoet zien?

p. 256 Hij zegt verder nog iets over **NLse vrouwen** die met bv een Duitser getrouwd waren en daarna weer gescheiden. Hij wil dat van geval tot geval onderzocht wordt (waren ze 'goed' in de oorlog) of ze hun NLSchap weer terug kunnen krijgen.

Dan heeft hij nog een heel lang verhaal, waarin NBI niet meer voorkomt.

p. 260 De heer Van Heuven Goedhart neemt het stokje over:

Begint met instorten democratisch bestel in Tsjechoslowakije + het feit dat rechters zich moeten schikken naar de nieuwe orde aldaar. Link naar onschatbaar waardevolle geestelijke NLse goederen:

rechtszekerheid en onafhankelijkheid der rechterlijke macht. Hij spreekt zn grote waardering uit voor het ambt van de Min Jus en het werk wat hij tot nu toe heeft gedaan. Hij heeft bezwaren tegen enkele van de beleidspunten, maar zie dat in verhouding met zijn waardering.

Rechtszekerheid voor ALLE groepen en personen: tav de pol del heeft de laatste 2 ½ jaar de werking der rechtszekerheid nogal eens gefaald. Met name **beheer over vermogens gaf staaltjes te zien** van een behandeling, 'als gold het een groep derderangs-burgers, te wier aanzien diefstal en bedrog minder strafwaardig en verwerpelijk zou zijn dan ten aanzien van anderen.' Hij begrijpt de gevoelens, maar ook deze NLers hebben recht op rechtszekerheid.

Hij heeft met instemming gezien dat de Tweede Kamer aan het eind van een discussie, doorregen met klachten over werking NBI (refereert aan 23e verg II Kamer, dec 1947), motie Tendeloo indiende, waarin openbaarheid der verslagen én plaatselijke onafhankelijke controle bepleit werden.

p. 261 Het viel hem tegen dat de Min Jus deze **motie niet welgezind** bleek te zijn.

Vraag: Heeft, en zo ja, in welke vormen, de Min Jus de verwezenlijking van neergelegde wensen in het oog gevat?

Hij is over twee andere punten **ongerust**:

1. In Voorlopig Verslag is twijfel uitgesproken over de berechting van **ernstige collaboratiegevallen** als de PRACs opgeheven zouden worden. Hebben de normale rechtsorganen genoeg deskundigheid om complicaties goed te behandelen?

Als dit namelijk niet goed zou gebeuren zouden al die NLers gelijk krijgen die al die jaren hebben gezegd dat de kleine delinquent uitvoerig en nadrukkelijk zou worden berecht en bestraft, terwijl de 'grote' kans zou zien zich aan bereik rechter te onttrekken. Zuiverheid van het NLse volk is hier belangrijker dan rust en zekerheid in bedrijfsleven.

2. Rijkssubsidie van STPD is van 1500000 voor 1947 naar 1120000 voor 1948 gedaald, terwijl werk enorm toeneemt/is toegenomen. Hoe ziet minister dat goedkomen?

Nog allerlei mensen snuiten hun neus over deze begroting en de zitting wordt verdaagd.

26 ^e vergadering der Eerste Kamer op 10 maart 1948 om 13.30 uur
--

p. 278 Min Jus Van Maarseveen is heel lang aan het woord en wil op een gegeven ogenblik 'thans een ogenblik spreken over het beheerstinstituut', aangezien verschillende afgevaardigden hebben geïnformeerd of uitvoering zal worden gegeven aan motie Tendeloo.

Hij is het **met Molenaar eens dat NBI onder één minister** moet komen. In die richting gaan dan ook zijn voorstellen die binnenkort in het kabinet zullen worden besproken. Daar zal tevens worden nagegaan hoe **motie Tendeloo** ten uitvoer kan worden gebracht.

Hoewel hij aanvankelijk motie in II Kamer heeft bestreden, hij is onder indruk gekomen van de algemeenheid van stemmen waarmee deze werd aangenomen, en wil hieraan ook ten volle zijn medewerking verlenen, omdat er blijkbaar in brede kring ontevredenheid heerst, 'gegrond of niet gegrond' over de gestie van het Beheersinstituut.

Dat was in het kort wat hij over motie Tendeloo en NBI zei. Dan gaat hij verder over de pol del.

p. 278 Dhr. Schneider heeft gezegd dat er momenteel in **interneringskampen veel onrust en verbittering** is. Ja, dat klopt, na drie jaar zijn de lichtere gevallen afgevoerd, zodat in de kampen een groot percentage zwaardere gevallen is overgebleven. Als ze verbitterd zijn over hun straf: het zij zo. Als ze die hebben verdiend, kunnen wij niet op grond van deze verbittering een einde aan die straf maken.

Het gaat hier nog een tijdje over door.

Op p. 282 bedankt **dhr. Van Heuven Goedhart** Min Jus Van Maarseveen in zijn rede nog even voor de opmerkingen die de laatste heeft gewijd aan zijn vragen over het NBI. Hij hoop dat de minister wegen zal vinden om iets aan de onrust over het NBI te doen.